484

AENEAE SILVII SENENsis de Bohemorũ origine ac gestis historia, uariarũ rerũ narrationem complectens. Cui nunc primum copiosus accessit index, quo facilius studioso lectori sit obuiam, quicquid de una quaq; re, cuius in hoc libello fit mentio, sãre desiderat.

Coloniæ apud Heronem Alopeãum Anno M. D. XXIIII. Mense Octobri.

AD LECTOREM.

Habes iam denuo, Candide lector, Aeneæ Siluij de Bohemorum origine, atq; gentis illius gestis, moribus, ac institutis libellum: qui nunc ante aliquot annos (nescio quo autore) typis erat excusus: sed adeo cõfuse tantaq; incuria, ut præter alia uitia, quibus fere innumeris erat conspurcatus, nulla orthographia, nulla distinctio eet obseruata: Hũc nuper accepimus, sed cum iam postridie prælis esset reddendus. Curauimus itaq; inter imprimendum pro nostra Virili, ut aliquanto emaculatior quam ante exiret. Cæterum quia temporis breuitas uetuit nos omnia perscrutari, petimus si qua adhuc menda occurrat, æqui bo niq; consulas. Nos quoq; inter relegendum non nullas inuenimus: quas, ne forte legentis animum anãpitem redderent, ad calcem indicis curauimus adijcendas. Vale.

MF

229341 I

ELENCHVS CAPITUM historiæ Bohemicæ.

De situ regionis Bohemicæ, de fluminibus eiusdẽ, & ciuitatibus, ac Bohemorum moribus. cap. 1.
De origine gentis Bohemorũ cap. 2
De Zechio primo duce Bohemiæ. cap. 3
De Croco secundo Bohemorum duce. cap. 4
De Libußa filia Croci, quæ pluribus annis rexit Bohemiam. cap. 5
De Primislao tertio Bohemorum duce. cap. 6
De puella Valasca quæ principatum Bohemiæ more Amazonum septennio potenter obtinuit. ca. 7
De puella Sarca, quõ dolose nobilem Stiradum decepit, mortiq; tradiderit. ca. 8
De Nimislao quarto ac Mnato quinto, Voraoq; sexto, necnon Vinslao septimo Bohemorũ ducibus. ca. 9
De Grezomislao, q & Necladctus ẽ, octauo Bohemorũ duce, & graui bello qd gessit cum patruo suo Vratislao. cap. 10
De infidelitate Duringi, qui Vratislai filiũ sibi commissum interfecit, ac iustam dedit pœnam. cap. 11
De Nostirico nono & Borsiuoio decimo Bohemorũ ducibus, qui & ultimus Paganorũ ducũ fuit, & tandem cũ uxore sua fidem Christi susipiens baptisatus ẽ. c. 12
De situ Morauiæ & Suatopio penultimo rege eiusdẽ, qui & primus Christianus inter reges Morauiæ fuit. cap. 13
De Spitigneo undecimo ac Vradislao duodecimo Bohemorum ducibus. cap. 14
De sancto Venceslao martyre tertiodecimo, & fratre suo Boleslao quartodecimo Bohemorũ ducibus. cap. 15

De Boleslao quitodecio Bohemorũ duce. ca. 16
De Boleslao sextodecimo Bohemorũ duce. ca. 17
De Vdalrico septimodecio Bohemorum duce. cap. 18
De Bisetislao decioocauo Bohemorum duce. ca. 19
De Spitigneo decionono Bohemorũ duce. cap. 20.
De Vratislao uicesimo Bohemorũ duce. ca. 21
Vratislaus dux Magũtiæ ĩ regẽ creatur p Henricum impatorẽ quartũ, regnoq; Bohemiæ Poloniã, Slesiã, Lusaciã, Morauiamq; adiecit. cap. 22
De Conrado uicesimo primo, Bisetislao uicesimoseando ac Boleslao uicesimotertio, necnon Borziuislao uicesimoquarto Bohemorũ ducibus. cap. 23
De Vladislao uicãsimoquinto Bohemorũ duce & rege tertio. cap. 24
De Sobieslao uicesimosexto & Frederico uicesimoseptimo, necnõ Conrado uicesimooctauo, ac Bizetislao uicesimonono, atq; Venceslao triesimo Bohemorum ducibus. cap. 25
De Primislao triesimoprio Bohemorũ duce & rege secundo. cap. 26
De Venceslao Bohemorũ rege quarto, & de Othocaro Bohemorũ rege qnto. 27
De sctõ Venceslao Bohemorũ rege sexto. ca. 28
De Venceslao Bohemorũ rege septimo. cap. 29
De Rodolpho Bohemorũ rege octauo. cap. 30
De Henrico Bohemorũ rege nono. cap. 31
De Ioanne Bohemorum rege decimo. cap. 32
De Carolo Bohemorum rege undecimo, qui & postea Romanorũ ĩpator factus Carolus quartus dictus ẽ. ca. 33

De Ven-

De Venæslao Bohemorũ rege duodecimo, qui & Rex Romanorũ extitit. ca. 34.
De perfida secta Hußitarum & dãnatis articulis professionis illius. cap. 35
De Iohanne Hus & Hieronymo heresiarchis, in Constantien. cõcilio igni traditis. 36
De morte Vẽcæslai regis. 37
De Iohanne Zischa hæreticorũ Hußitarũ capitaneo, ĩ armis strenuißimo. ca. 38
De Sigismundo Bohemorum rege tertiodecimo & Romanorũ imperatore. ca. 39
De uiuitate Thabor & extructione eius: fratribusq; Thaboritis. cap. 40
De Adamitis Hæreticis. ca. 41
Quõ Sigismundus Bohemiã ingreßus Coronã regni accæperit, minusq; feliciter pugnauerit. cap. 42
De Orebitis hæreticis. ca. 43
De multis prælijs & uictorijs Iohãnis Zischæ. ca. 44
De Iohãne Rochezana presbytero hæretico. ca. 45
De morte Iohãnis Zischæ. 46
De Orphanis hæreticis, qui se post mortem Zischæ separauerũt a Thaboritis. 47
De expeditione in Bohemiam cõtra hæreticos & rebelles p Martinũ papã quintũ instituta, & de infelici pugna cõtra eos dẽ. ca. 48
De inchoatiõe Basiliẽsis concilij, & uocatione Bohemorũ ad ipsum concilij: ut fidei suæ rõnẽ redderẽt. ca. 49
Oratõ Iuliani Cardinalis ad Bohemorũ legatos. Responsiuaq; eorundem. ca. 50
De uictoria Bohemorum fidelium, & debellatione mortq; Procopij ac aliorum hæreticorum. ca. 51
Quomodo Sigismundus Romæ coronatus post multas dißensiones & bella cũ pace & gaudio a Bohemis susapitur. cap. 52

De morte Sigismundi ipera toris, & quem reliquerit in testamẽto hæredẽ ca.53
De sepultura Sigismũdi im peratoris ca.54
De Alberto Bohemorũ rege quartodecimo, & etiã Ro manorũ rege ca.55
De morte Alberti inclyti re gis ca.56
Quõ Bohemi post mortem Alberti eligũt in regẽ Al bertũ Baioariæ ducẽ, sed electioi consentire noluit ca.57
De Ladislao infante, Bohe. rege quitodecimo ca.58
De morte Barbaræ impera triis, uxoris Sigismundi ca.59
Quõ Austriales Ladislaum regẽ ab imperatore peten tes: nõ exauditi bellũ mo uent: nouãq; ciuitatem ob sident ca.60
De eiectione comitis Ciliæ & priuatione administra tionis suæ ca.61
De coronatione regis Ladis lai cap.62
De reductione Vlriã comi tis, & restitutione admini strationis sibi factæ ca.63
De dolo comitis Ciliæ Iohã nem Huniadem ab admi nistratiõe regni Hũgariæ cupientis amouere ca.64
De cruce signatis, & pugna eorundẽ cõtra Thurcas, uictoriaq; apud Albam in Hungaria habitis c.65
De interfectione comitis Ci liæ p Ladislaũ Huniadis filium patrata ca.66
De laude Iohannis Hunia dis per regem Ladislaum pronunciata cap.67
De captiuitate filiorum Io hannis Huniadis, & de collocione Ladislai filij se nioris cap.68
De coniuge regi tradenda ca.69

De

De infirmitate & morte Ladislai regis ca. 70
De opinione & causa infirmitatis & mortis regiæ ca. 71
De Georgio Poggiebrado rege Bohemo. sextodecio. 72

FINIS Elenchi CAPITVM.

INDEX RERVM ac nominum magis memorabiliũ, quorũ in hoc libro fit mentio.

Adamitæ hæretici co. 85
Adelbertus Stratiquati futurã calamitatẽ prædicat co. 36
Aduocati co. 5
Auguriũ frondẽtis stimuli co. 15
Albis fluuius co. 6
Albertus Bohemiæ rex decimusquartus co. 130
Albertus Cæsar interfectus co. 55
Alnus Duringa dicta co. 29
Amazones co. 19
Angeli uisi Venceslaum pugnantem protegentes co. 34
Albici auaritia co. 70
Atrox bellũ ante nouã auitatẽ cõmittitur co. 151

B

Baioarij co. 5
Barbara imperatrix mulier impudicissima moritur co. 149
Basiliense cõciliũ co. 108
Bedricus presbyter co. 102
Bohemiæ situs co. 5
Bohemiæ longitudo ac latitudo ibidem
Balteum mare co. 50
Bohemoli Theotonica co. 8
Bohemorum origo co. 9
Bohemia uirginibus tributaria co. 23
Bohemi victoria potiuntur co. 27
Bohemorum legati ad Basiliensem synodum missi co. 109
Borsiuoius ad Babtismi gratiam perductus Christi fidem susapit co. 29
Boleslaus co. 33

Boleslaus morbo cõsumptus interijt co. 35
Boleslaus iunior maioris filius co. 36
Boleslaus tertius, iuunioris filius co. 37
Bozzena co. 39
Bizetislaus ibidem, & co. 42
Boleslai Cygnei obitus
Brela co. 13
Brelum ibidem
Broda co. 7
Buduidum co. 7
Budinge ibidem

C.

Calœi ex querno robore co. 16
Candelabrũ Salomonis co. 49
Capistranus gloriæ cupidus co. 173
Carolus rex Bohemorũ co. 61
Caroli sonnũ ibidem
Cathedralis ecclesia Pragæ co. 34
Cereuisia co. 7
Chezip co. 10
Chilianus histrio Poggiebradium de sacris sapienter interrogat co: 162
Cocharis co. 28
Communio sub utraq; specie co. 70
Comes Ciliæ per Ladislaum Huniadis filium interficitur co. 175
Conradus uicesimus primus dux Bohemiæ co. 48
Crocauia co. 13
Croas co. 12
Cunispergũ urbs a quo ædificata co. 51
Cuthna Crumena Antichristi uocata co. 91
Cyrillus a Romano pontifice impetrat, ut in sacrificio diuino Sclauorum lingua sibi liceat uti co. 32

D.

Dalphini mors co. 62
Dieuizum co 19
Deiuizum capitur co. 24

Diti=

Ditimarus co: 36
Drobonuda co. 32
Duringus suæ perfidiæ dat pœnam co. 29
E
Eaduum ãuitas co. 7
Egra fluuius co. 6
Eizingeri consilium de comite Ciliæ pellendo co. 155
Eizingerus exilium quærit co 165
Emondori co. 8
F
Fœtor dentibus ĩimicus co. 93
Fraudes uirginum co. 20
G
Gaspar Slichicus, uir eloquẽs & fortunatus co. 128
Gaudentius põtifex creatur co. 37
Georgius Palotius co. 136
Georgius Giscra co. 143
Georgius Poggiebradius rex pronũãatur co 189
Germaniæ terminus co. 6
Grezium ãuitas co. 7
Grezomislaus ignauus et timidus co. 25
H
Hebræi omnium mortalium antiquissimi co. 9
Henricus septimus co. 58
Herãnia sylua co. 5
Homines quare dicãtur mortales co. 1
Hus quid significãt co. 66
Hussitarum factio co. 65
Hussitarũ dogmata co. 67
I
Ianure co. 38
Iaranurus in episcopum ordinatus Gebardi nomen accipit co. 45
Iglaria co. 7
Iohannis Vuycleui libri co. 65
Iohannes Hus co. 66
Iohannis Vuicleui libri comburuntur co. 69
Iohannes & Hieronymus igni traduntur co. 73
Iohannes Zischa co, 79
Imperator cum suis electoribus

bus Bohemiam infestis signis adoritur co. 90
Iohannes Rochezana co. 98
Iohannes Smiricheus propria sua dãnatur co. 154
Iohannis Huniadis laus per Ladislaum co. 176
Iuliani ad fortitudinem exhortatio co. 106
Iuliani ad Bohemorum legatos oratio co. 110
Iudeorũ strages co. 64
Iutha co. 40
Iutha Venæslai cõiux co. 55
Iuuenis pro hostia cæsus co. 27

L

Ladislaus gladio truncatur co. 179
Lancosargi co. 8
Leopoldus co. 46
Libussa co. 13
Libus castellum co. 17
Lidus amnis co. 119
Litomesæ co. 7
Litomericium ibidem
Ludmilla fidem Christianam susapit co. 29
Ludmillæ pater co. 32
Luna ciuitas co. 7
Lupus presbyter co. 115
Lusniãum co. 6

M

Mainardus moritur co. 143
Malada co. 20
Marchio Misnensis co. 87
Medo co. 21 & 22
Mensa ferrea co. 16
Methodius co. 31
Milada co. 36
Misa co. 6
Misnenses co. 5
Mithildis uirgo co. 46
Mnata co. 25
Moraui ubi morantur co. 5 & 29
Morauaamnis co. 30
Multauia fluuius co. 6

N

Natura quid sit co. 1
Neslam co. 25 & 26
Nimislaus co. 25
Nodea co. 20
Noua Praga quam nouam ciuitatem

uitatem ibi uocat co. 7

O

Odera fluuius co. 6
Orebitæ hæretici co. 88
Oratio per legatos Frederici imperatoris ad Bohemos co. 146
Orlioze co. 6
Orphani co. 100
Otthocarus rex Bohemorum co. 50
Otthocarus occiditur co. 54
Ottho co. 46
Oxouia ciuitas Angliæ co. 65

P

Parua Praga co. 6
Patrimonium Petri unde habeat ortum co. 46
Peizina co. 7
Petrus Dresensis co. 69
Pichardus co. 85
Podius comes Venceslai co. 33
Poggiebradium ciuitas co. 7
Polonia unde dicta co. 12
Potētia facile damnatur, difficile abijcitur co. 166
Praga ciuitas co. 6
Praga unde nomen acceperit co. 17
Praga per proditionē capta co. 143
Præsligia quid possint co. 27 & 28
Prichicho Elenotensis co. 104.
Primislaus agricola a Bohemis in regem eligitur co. 15
Primislaus Valascam dolosis literis decipit co. 24.
Procopius maior occiditur co. 117
Procopius minor occiditur ibidem

R

Radga co. 20
Rasica co. 136
Rochezana oppidum co. 98
Rodolphus rex constitutus co. 58

Rudo-

Rudericus Burgēsis episcopus co.135

S.

Sarca Stiradum fraudibus circūuenit co.21.et.22
Saxōnes co.5.
Saxōiæ ducēs iuxta Auschā magnā cladē paßi co.96
Sclauoni co.9
Sclerdus co.26
Sennones co.8
Sixra co.7
Sigismundus rex Bohemorum co.81
Sigismūdus sepelitur co.129
Slagenuerdiū co.7
Slamboriū co.32
Slesitæ co.5
Sōniū Primislai co.18
Spitigneus undecimus Bohemorum dux co.32
Spitigneus decimusnonus Bohemorū dux co.44
Stiltiuergiū oppidū co.106
Stiradus rotæ supplicio necatur co.23
Stratiquas co.36
Suatatia co.20
Suatana regina co.47
Suatocopius co.30
Subinco archiepiscopus co.70
Sueui co.8.

T.

Tēpla in Bohahemia ornatißima co.75
Thabor co.7
Thaboritæ hæretici co.83
Thaboritæ & Orphani in horreis inclusi cōburūtur co.118
Thaurinū oppidū, alio noīe Alba co.170.&.171
Therba co.13
Thuringi co.5
Thurcarum fuga co.172
Tristana co.20

V.

Valasca puella co.17
Valasca sodas hortatur ad occidendum mares co.19
Valasca occiditur co.24
Vdalricus decimußeptimus Bohemorū dux co.39

Ven

Venæslaus co.33
Venæslaus ab angelis in pugna protectus co.34
Venæslaus a fratre necatur co.35
Venæslaus inter martyres receptus ibidem
Venæslaus Bohemorũ rex co.54
Venæslai post mortem apparatio co.56
Venæslai Iunioris interitus co.57
Venæslai ignauia co.64
Vetus Praga co.6
Vinslaus co.25
Virgines apud Bohemos uirilia gesserunt co.18
Virgines Bohemicos uiros prælio fugant co.20
Viscella fluuius co.6
Vladislaus uicesimusquintus Bohemorũ dux co.48
Vlma co.119
Vlricus comes ab exilio magnificæ reuocatur co.165
Voraus co.25
Vradislaus co.32
Vratislauia co.26
Vratilaus co.25
Vradilaus dux Maguntiæ rex creatur co.46
Vxoris ad Otthocarum probrosa oratio co.52

Z.

Zastana co.20
Zaztorum ciuitas co.7
Zechius Croatinus co.10
Zischæ uafre cõsiliũ co.83
Zischa oculo, quẽ unicũ habuit priuatur co.90
Zischæ oratio ad populum. co.97
Zischæ mors co.99

Errata quæ inter relegendum occurrerunt.

Colũna.3.uersu.23.pro Rochezane *lege* Raehezana *co.18.uersu.2.lege uendiæmus.co.22.uer.15.mulieribus saluber.co.24.uer.2.uirtuti.co.31. uer.7.pro* His *lege* Is.*co.34.uer.3.laæssito.c.24.uer.20,Impãtor.uer.22.exerãtu.co.43.uer.5.Bicliniẽsium. uer.11.uastarũt.co.45.uer.10.Iohãne.co.58.uer.9.pro repugnare lege regnare.co.75.uer.16.nouũq;.uer.23. iraãter.uer.21.pro* Nec *lege* Hæc.*co.77.uer.6.a regis conspectu.co.79.uer.18.sedẽtes.co.87.uer.23.cũ.co. 87.in fine lege zelus.co.95.uer.16.defensio. co.123. uer.25.q̃ uoluntate. co.124.uer.13.uterẽtur. co.129. uer.15.cõcordibus.uer.16.legatis. co.130.uer.12.prĩcipes.co.134.uersu ultimo equis.co.141.uer.23.mendicare.co.162.uer.24.plebe.co.171.uer.10.Thurea. uer.17.feroãtate.Quod si quæ alia occurrant prudens lector facile corriget.*

PRAEFATIO AENEAE SILVII TITVLI SANctæ Sabinæ Sanctæ Romanæ ecclesiæ Cardinalis Senen. de origine Bohemorum, ad illustrißimum principem, & dominum Alfonsum regem Aragonum.

INteritura eße quæq; nascuntur, atq; homines in primis, quos ea de causa mortales appellant, omnes norunt: plurimi damnant. Nam cur hominem natura finxit, cui negata immortalitate spacium breuißimũ uitæ indulsit, corniculis & æruis quorum nihil intererat lõgißimum largita est æuũ? Sed cui de naturæ operibus permußum, quam nihil eße aliud, quam deum uel dei decretum dixerim? Ego illud mihi persuadeo, nisi mors introißet in orbem terrarũ, ex duobus alterum fuiße necßarium, aut terræ. s. quã incoleremus amplitudinem sine fine patuisse, aut humanam generationẽ interdictam. Nam quis mundi ambitus homines capiat, in horas absq; mortis periculo nascentes? Tot præterea calamitates hominem deamsiliũt, ut mori satius sit, quam uitam producere miseram. Optabant fortaße utcunq; uiuere, quis uitæ alterius ademptaspes. Serui, & huiusmodi homines, mortem sibi aliquando consciuerunt. At homini Christiano, qui deũ fabricaße mundum constanter credit, nec dubitat illum

A guberna

gubernare quæ condidit, iniquitatem quoq; omnem ab eo alienam putat, sacri ueteres nouiq; sermones fidem faciunt: qui animas ex corporibus exædentes, in alia loca meare tradunt, in quis præmia pro benefactis, suppliciá pro malefactis expendant: quamuis in hac mortali uita, & uiros bonos in aduersis rebus oppressos, & iniquos hoïes sæpe nũero blandis fortunæ afflatibus in sublime raptos cernimus, licet in omni gẽte, quæ sub cœlo est hoc uidere: Bohemia tamen testimonio satis fuerit. In qua nostra ætate reiecta Romanæ ecclesiæ obedientia, conculcata parentum religione, sacerdotibus Christi occisis, fanis sanctorum diruti s, sine fide, sine bonis moribus, in latrocinijs, in adulterijs, in omni spurcitia uiuentes, aduersus potentissimos reges, innumerabiles populos, peritissimos ducæs, structissimos exercitus inuicti perstiterunt: ex quibus pleriq; ad hoc æui peruenere delicijs affluentes, pleriq; cum diu ex arbitrio uixissent, non morbo, non gladio, ex hac luce, sed naturæ necessitate senio confecti abierunt: ut si nihil aliud quam præsentis uitæ cursum animo uoluas, beatos iudices, qui tot uictorijs potiti, apud suos ciues charissimi, inter opes quamplurimas inoffensi morbis, quantũ homini licet æuum produxere. Contra uero infelices dicas ac superis odiosos fuisse, qui pro lege patrum custodienda, pro ueritate, pro iustitia, pro honestate, aut in

exilio

exilio pauperes obiere, aut in medio uitæ cursu rapti, ante ora suorum miserabili cruciatu necati sunt. Sed uerissima est CHRISTIANAE *religionis assertio, quæ post uitam huius seculi, patere alteram asserit, his qui religiose uixerunt iocundam & beatam: reliquis molestam & infelicem. Cui sententiæ & Iudei & Saraceni & Gentiles, & ipsi quoq; philosophi consentiunt, quos ueri conscios & humanæ uitæ magistros putant. Nemo homo est cui non insit aliquid boni: & id deus in terra & in hac transitoria uita remunerat. Neque enim mole malorum obstante cœlestem conferre lucem potest. Vitia apud inferos plectuntur. Viris bonis, quis terra clausa est, cœlum patet. Peregrina in terris uirtus: in cœlo diuis. Zischa igitur, Ciaccho, Ptasco, quos felices Bohemi credidere tot præliorum uictores, tanto imperio præditos, Coranda quoque & Iacobellus quibus ut apostolis* CHRISTI, *aut angelis e cœlo missis, populorum aures patuere, cum Procopijs pugna cæsis, cum Ioanne ac Hieronymo Cõstantiæ in magna synodo igni damnatis, apud inferos pœnas dant temeratæ religionis: in æternumque dabunt. Eosque procul dubio* ROCHEZANE *sequatur. & qui ei auscultant, diuinæ legis temeratores: nisi ante finem uitæ suæ resipuerint. Viri constan-*

tes, qui uel exilium uel carcerem uel cædem pro testamẽto Christi fortiter pertulere, cum rege suo in cœlo regnant, ex aliena uictoria triumphantes, quorum multa mulia Bohemia tulit. Nam sicut Hußitarum insania Bohemicam nomen labefactauit: ita & fortium uirorum constantia illustrauit. Nec prouida est, quæ tempore nostro plures Christi martyres q̃ Bohemia produxerit. Inter quos equitem fuiße non est ambiguum, nobilibus parentibus ortũ, quem captum ab Hußitis, admotũ ignibus, pedes primum, deinde tibias, mox genua coxasq̃; postremo reliquas corporis partes exuri paßum, quam illorum insaniæ consentiret. Admiranda sunt quæ tempestate nostra inter Bohemos emersere, siue pacem siue bellum recenseas. Mihi uero dum ualetudinis causa in balneis Viterbiensibus ago, procul ab negotijs curiæ, haud indigna cura uisa est, res Bohemicas scribere: atq; hominibus nostris ex barbaris, quæ partim uidimus, partim uero auditu accepimus, digna memoratu nota efficere. Sunt enim multa quæ in communi noße perutile est. Et dum cogito cuius potißimum nomini dediem, tu primus occurris, qui seculum nostrum non doctrina solum ac bonis moribus, sed splendore quoq; rerum gestarum exornas: & quasi clarißimum quoddam sidus illustras. Tibi ergo Bohemicam historiã dedico: Nã tuo nomini inscripta, facile cum rerum tuarum notitia, quas doctißimi celebrarunt, ad posteros transferetur: nam ego ab origine gentis in hanc usq; ætatem, si deus dabit,

pro-

producam. In qua & si uetera digna sunt memoria, illustriora tamen noua existimo: quæ tum ærta, tum admirabilia sunt. Nec mea sententia regnum ullũ est, in quo æuo nostro tot mutationes, tot bella, tot strages, tot miracula emerserint, quot Bohemia nobis ostendit. Hæc ego tuæ maiestati libens pandam. Vale: & quod ab homine deditissimo tibi mittitur, quodcunq; est legito boniq; consule.

Finis præfationis. Incipit historia Bohemica. Et primo de situ regiõis Bohemicæ, de flumibus eiusdem & ciuitatibus Ac de bohemorum moribus.

CAP. I.

Bohemia in solo Barbarico trans Danubium sita, Germaniæ portio est: aquilonis flãtibus tota ferme exposita. Cuius ad orientem uergens latus Moraui obtinent & Slesitarum natio: septentrionem ijdem Slesiæ ac Saxones qui & Misnenses & Thuringi appellantur. Ad occãdentem Aduocatorum terra est Boioariorumq; regio. Meridionalem plagam tum Baioarij, tũ australes habẽt, qui ripas Danubij utrasq; accolunt: nec alia Bohemiæ, quam Theutonum terra coniũgitur. Regionis longitudo latitudoq; pene parem formam rotundam ferunt: cuius diametrum trium dierum itinere expedito pateat. Sylua uniuersam claudit, quam ueteres Heràniam uocauere: cuius & græcã scriptores & latini memine-

Hos alij Bauaros uocãt

Heràniã sylua.

meminerunt. Flumina quæ terram irrigant uniuersa in
Albis. Albim exonerantur. Hic in montibus exoriens, qui Bo
hemiam Morauiamq; disterminat, mediã ferme pro-
uinciam perlabitur, primo in occidentẽ, deinde in septẽ
trionem uersus, ubi prouinciam relinquit, per angusti-
as montium & abrupta conuallium præceps Saxoniã pe-
tit: quã duas in ptes dirimens in oceanum fertur, ibiq; a
rheno flumine æquo terrarum spacio distans. Quod ple
riq; Germaniæ terminũ, Sarmaciæq; quondã dixere:
Odera. sed nostra ætate Oderã fluuiũ qui Slesiã intersecat, &
ipsum Visœllam Pruthenorum amnem Germania præ
tergressa Albim in alueo continet. Amnes alij quos Bo-
Egra. hemi memorant, Orlioze qd aquilam signat, Egra qui
ex noĩe oppidi quod alluit uocatur, ĩ terra Aduocato-
rum exoriens apud Littomericam Albi miscetur, sed
Multauia. cunctos Multauia excedit, qui metropolim regni Pragã
influit: hic Saczanam et Lusmiaũ & Misam & Albim
Praga. secũ trahit. Oppida toto regno mẽorabilia. Praga regi
põtificiq; honesta sedes neq; mior neq; ignobilior Etru
sca Florentia, tris in ptes diuisa: quis nomina indide-
re, paruã Pragam, uetere, ac nouã. Parua sinistrũ latus
Multauiæ fluminis occupat: colliq; conũgitur, in quo si
ta est regia, ac sancti Viti pontificale augustumq; tem-
plum. Vetus Praga in plano iacet: uniuersa magnificis
operibus adornata. Inter quæ prætoriũ & forũ & læ-
tam curiam, & collegium imperatoris Caroli, mirificis
efferũt laudibus. Iũgitur autem minori Pragæ lapideo

ponte,

ponte, quatuor & uiginti arcuum. Nouam ciuitatem, a ueteri foßa disiungit profunda, utrinq; munita muro: & in quam facile fluminis aqua deriuari potest. Hæc quoq; ciuitas ampla est, & ad colles usq; protenditur, quorum alterum sancti Caroli, alterum Sanctæ Catherinæ appellant: tertium Vissegradum, in arcis modum exædificatum, ubi & collegium est, cuius præpositum, & cancellarium regni & principem uocant. Post Pragam Litemesæ, altera in Bohemia pontificalis ciuitas, uiana Morauis, Cuthna quoq; haud parui nominis habetur, ubi argenti inexhaustæ uenæ suffodiuntur, quamuis nostra ætate sæptius capta exhaustáq; fuerit: & in ipsas argenti fodinas pluuiales aquæ deriuatæ. Nec Buduidum contemnere oportet, quæ splendidum & munitum habet etiam nomen Slagenuerdium. Eaduum, Luna, & utraque broda, altera Bohemica, altera Theotonica: Budinge Colonia Litomeriaum, Poggiebradum, & quod regnis dotale dicunt, Grezium: potens insuper, & diutina obsidione memorabilis Pelzma, Zaziorumq; ciuitas, & si Bohemiæ dederis Iglaria, qua iter est in Morauiam. Postremo arx hæreticorum asylumq; Thabor, memoria nostra ex ruinis alterius Hauschæ, difficili loco conditum oppidum, & ab Sigismundo Cæsare ciuitatis honore donatum. Gelida prorsus regio, piscæ atque armentis habũdans, cũ uolucre ferisq;, frumẽti ferax. Siæra pro uino utitur: illi æruisiã uocãt, quasi ex ærere

Litemesæ Cuthna.

Buduidum Slagenuerdium.

Thabor.

Siæra. Ceruisia

factum. Ager toto regno optimus. Circa Zaziũ colles, apud Litomericum, consiti uineis. Vinum quod nascitur acerbum: ditiores ex Austria atq; Hungaria importato utuntur. Sermo genti & Dalmatis unus. Mos uetus in hanc usq; diem seruatur. In templis sermone Theotonico plebes docent, in cœmeterijs bohemico, ubi secularium presbyterorum collegia sunt, aut monachorum prædia possidentiũ. Solis mendicantibus libertas fuit, qua uellent lingua populum instruere. Quæ res palam indicat regionem ipsam olim Theothonicã fuisse: sensimq; subintrasse Bohemos. Quod Strabonis testimonio confirmare licet: cuius hæc uerba septimo cõmẽtario inuenies: Sẽnones, Sueuorũ natio, ut superius dixi, partĩ intra, partim extra syluã habitat, Getarũ cõtermina gẽti. Sueuorum quidem gens amplissima, e Rheno siquidem usque ad Albim peruenit fluuium: eorum etiam portio trans Albĩ loca depascitur, quemadmodum Emondori et Lancosargi. Hæc Strabo. Plebs toto regno bibula, & uentri dedita, superstitionumq; sequax: & auida nouitatum. Quotiens Cretense uinum cauponeſ uenale proponunt, inuenies q̃ plures, qui iuramento adacti, nunq̃ cellam uinariam egredientur: nisi exhausto dolio. Idem efficiunt in electis Italiæ uinis. Qui paulo excellunt, atq; inter plebes, nobilitatemq; medij sunt, audaces, uersuti, ingenio uario, lingua præcipiti, rapinarũ auidi sunt: quibus nihil satis esse possit. Nobilitas gloriæ appetens, belli perita, periculorum contemptrix, ac promissi tenax: quãuis

Bohemia olim Theotonica.

eius

eius ingluuiem explere difficillimum. At uniuersum si mul si expendas populum, non est qui religioni aduersetur. Sed profecto in omni gente, qualis rector, talem inuenies & populum. Quomodo autem & unde hoc genus hominum in Germaniam uenerit, scripsi iam pridem integerrimo et præstãtissimo patri Dominico cardinali Firmano, tuæ serenitati amicissimo: Id hoc loco repetere non grauabor, quando historiæ quam teximus omnino quadrat.

De origine gentis Bohemorum CAPVT II.

Bohemi sicut cæteri mortalium, originem q̃ uestussimam ostẽdere cupientes Sclauorum se prolem asserũt. Sclauos autem inter eos fuisse, qui post uniuersale diluuium condendæ famosissimæ turris Babel autores habeutur: atq; ibi dum linguæ cõfusæ sunt, Sclauonos. i. uerbosos appellatos, proprium idioma sumpsisse. Relicto deinde campo Sennaar, ex Asia in Europã profectos, eos agros occupasse, quos nunc Bulgari, Serui, Dalmatæ, Croaã & Bosnenses incolunt. Nondum ego quempiam legi autorem, cui fides adhibenda sit, qui tam alte suæ gentis initium reddiderit: Hebræos exãpio, omnium mortalium primos. Multi ex Germanis satis se nobiles arbitrãtur ex Romanis ortos, Romani ex Teucris originem duere gloriosissimum putant. Franã, qui & Germani fuerunt, Troianum se sanguinem eẽ dixerũt. Eadẽ Britannis gloria satis est, qui Brutũ quen

Sclauoni

dam, exilio profectum, generi suo principium dedisse affirmant. At Bohemi longe altius orti, ab ipsa confusionis turre se missos iactitant. Cæterum, nec qui tunc principes fuerint, nec quem regem habuerint, nec cuius terræ cultores extiterint, nec sub quo duce, nec quibus periculis in Europam uenerint, nec quo tempore tradunt. Fuisse illic Sclauonos aiunt, dum labium uniuersæ terræ confusum est. Vana laus, ac ridenda. Quod si qui Bohemos imitari uelint, nobilitatem generis ex ipsa uetustate quærentes, nõ iã ex turri Babilonica, sed ex archa Noe, atq; ex ipsa deliciarũ Paradiso, primisq; parẽtibus, & ab utero Euæ, unde oẽs egressi, faalesibi prĩcipia uẽdicabunt. Nos ista tanquam anilia deliramenta prætermittimus. Omnes reges ex seruis ortos, omnes seruos ex regibus, scripsit Plato. Veram nobilitatem sola atque unica uirtus gignit. Multa sunt quæ de Bohemis uera ac memorabilia traduntur: ad ea nugis omissis, festinat calamus.

De Zechio, primo duce Bohemiæ.

CAPVT III.

Zechius Croatinus haud obscuris parẽtibus ortus, gẽtẽ Bohemicã cõdidit: q homicidio domi p petrato iudiciũ ultionẽq; fugẽs, in regionẽ eã uenit, cui nũc Bohemia nomẽ est: ac mõtẽ incoluit Chezip uocatũ: quod uocabulum latine, respiciens, interpretatur. Surgit enim ex medio cãporũ æquore, fluuios intuens, qui præ

Chezip.

apui

pti Bohemiam irrigant, Albim, Multauiam, atque Egram. Terram inculta fuiße tradunt, nemoribus atque ſentibus aſperam: ferisque quam hominibus aptiorem. Credimus id quidem: nam priſci Germani, qui ea loca tenuerunt, paſtoralem uitam agentes, agrorum culturam neglexerunt, ac more Nomadum alimoniam ex pecoribus trahentes, domeſticam in carris tollentes inſtrumentum, quocunque ſors tulit & opinio, cum ſuis armentis conuertebantur. Non aſſentimur Bohemorum hiſtoriæ, quæ Zechium illum, omnemq; familiam ſuam, nam frater cognatiq; fugæ comites erant, glandibus ac ſylueſtribus pomis tantum uitam duxiße affirmat, oblitterato iam tum glandium uſu, nec poſt diluuium ex his fuiße hominibus uictum crediderim. Illud mihi perſuaſibilius fuerit, Zechium paucos inuenuiſſe cultores, quos lacte ac uenatu uiuentes, arare terram, triticum ſerere, fruges metere, ueſciq; pane docuerit: atque ita ſibi rudes homines ac pene feros, ad uſum mitioris uitæ redactos ſubiecerit. Nec rurſus apud me pondus habet omnia tum fuiße communia atque tam uiros quem fœminas inæßiſſe nudos. Neque enim illa regionis temperies eſt, ut hominem aſſeruare nudum queat ex Dalmatia uenientem, ubi non defuit ueſtis uſus: niſi fortaßis in argumentũ quis aduexerit Adamitas, qui noſtra tempeſtate apud Bohemos emerſere, communione rerum omnium, nuditatiq; gaudentes: quos breui deletos conſtat.

Zechio

Zechio frater fuit nomine Leches, paupertatis & exilij comes. Hic ubi Germanum agris ditatum, bobusq; potentem animaduertit, ad orientem profectus in magna camporum planiae sedem collocauit: Poloniamq; nomẽ ex loco dedit. Nam planiaes, Sclauonica lingua pole nominatur: Cuius hæredes in numerosam multitudinem breui coaluerunt, ac Rusuniam, Pomeraniam, Casubiamq; sui generis hominibus impleuerunt. Zechij quoq; familiam, Bohemos id est, diriuos appellant, mirum in modum germinantes: non solum prouinciam a se dictam, sed Morauiam Lusatiamq; pulsis ueteribus incolis, occuparunt. Dum uixit Zechius nihil temere, nihil tumultuose actum: eius imperio sine controuersia obtemperatum. At eo uita functo, cum sibi quisque principatum uendicaret, diu seditionibus agitata prouincia est, sine principe, sine certa lege, iudicio tantum multitudinis gubernata. Postremo cum potentiores imbecilles opprimerent, serum atq; incertum esset populare remedium, ex re uisum est rectorem assumere: qui omnibus præsidens imbecilles ac potentiores pari iure gubernaret.

De Croco, secundo Bohemorum duce.

CAPVT iiij.

FRat per idem tempus apud Bohemos uir nomine Croco iustitiæ opinione insignis, ac propterea magnæ apud uulgus autoritatis: huc sibi principẽ deligũt, summamq; ei rerum committunt. Cuius tanta moderatio fuit

tio fuit, ut nõ aliter q̃ pater a prouinciálibus coleretur. Neq; enim ad suam uoluptatem, sed pro subditorum utilitate ac quiete prouinciam rexit, feroœmq; populũ, non tam imperio, quam beneuolentia quietum continuit. Hic arcem apud Stemnam condidit, quam de suo nomine Crocauiam nominauit. Moriens autem tres filias reliquit. Brelam, quæ castellum Brelum ædificauit: herbarum ac medicinæ peritam. Therbam siue Therbizam augurem et sortilegam. Tertiam Libussam: quæ ut natu minor fuit, ita diuinarum humanarumq; rerum sæpentia maior. Crocauia.

Be Libussa, filia Croã, quæ pluribus annis rexit Bohemiam

CAPVT V.

Libussa autem uelut una ex Sibyllis habita, post obitum patris sauente populo pluribus annis prouinciam gubernauit: et priusquam Praga ædificaretur, arcem Vissegradensem communiuit: fuitq; suum imperium patribus plebiq; iuxta gratum. Postremo non crudelitate aliqua, non tyrannide aut secordia usa: sed rectum iudicium faciens popularem fauorem amisit. Cõtendebant coram ea duo ex optimatibus de possessione agrorum. Sententia ex bono & æquo dicta: potentior humiliori damnatur. Ille tanquam iniuria esset potentiorem in iudicio succumbere, populares appellans, indecorum esse indignumq; ait, tantum populum, tot proceres, tãtum imperium, unius fœminæ subesse arbitrio.

Ad cuius

Ad cuius uocem excitata multitudo muliebre regimen accusare, uirorum gentium mores in medium adducere: uirũ qui sibi dominetur expetere. Libussa indicto silentio, desiderium se populi animaduertisse dicit, neq; se illos eo frustraturam: imperium subditis, non sibi, post patris obitum tenuissime. Iubet ad diem posterum redeant. Optemperatum est, itum atq; reuentum.

De Primislao tertio Bohemorum duce.

CAPVT VI.

Libussa in concione ubi adesse multudinem uidit. Ego uobis inquit, Bohemi in hanc usque diem, plaite, moliterq;, ut mulieribus mos est, imperaui: nulli quod suum esset eripui: nullum lesi. Matrem experti estis: non dominam. At uobis meum regimen ingratum. More humani ingenij meam agitis. Nihil diu placet homini. Pium, iustumq; principem desiderant populi magis quam ferunt. Estote ergo iudicatu meo liberi: uirum qui uobis praesit, quiq; suo arbitratu capita uestra iudicet, sicut optastis dabo. Ite, equum meum albicantem sternite, atque in campos late patentes adducite, liberum effrenemq; ibi dimittite: sequentes eum quocunque ierit. Curret equus aliquandiu: deniq; ante uirum subsistet, in men=

in mensa ferrea comedentem. Ille mihi coniunx erit, uobis princeps. Gratus sermo conuiuii fuit. Emissus equus decem millia passuum peruarrit. Postremo ad flumen Bieli ante aratorē constitit, nomine Primislaū. Secuti proceres populares q̃;, postquam stantem equum, & aratori blandientem adulantemq̃; uiderunt, accedentes propius: salue, inquiunt, bone uir, quem nobis superi dederunt principem. Solue boues: atque ascenso equo nobiscum uenito. Libussa te uirum, Bohemia ducem posscit. Agrum colere, gregem pascere, nauī regere, texere, suere, ædificare, multi se ignorare fatentur. Magistratum in urbibus agere, regem gerere, gentibus ac nationibus imperare, quod est difficillimum, nemo sibi a natura negatum dicit: & si plerique siue laboris odio, siue ocij amore, oblatis regnis abstinuere. Primislaus, quamuis agrestis, nuncios benigne excipit: factūrūq̃; postulata respondit. Tanta est mortalibus regnī cupido: nemo se regno indignum putat. Solutos boues, ut fabulosa est omnis antiquitas, eleuatos in aera ferunt: & in altissimam præcissæ rupis spelunca delituisse, nunquam postea uisos. Stimulum uero quo boues urgebātur, terræ defixū, mox frōduisse, ac tris corili ramos emisisse: ex quibus duo statī exaruerūt, tertiū in arborē eiusdē generis procerā excreuisse. Non recipio ad me ueri istius periculū: apd̃ autores ista quærātur.

Vidi

Vidi tamen inter priuilegia regni, literas Caroli quarti Romanorum imperatoris, diui Sigismundi patris: in quibus hæc tanquam uera continentur. Villæq; illius incolæ in qua hæc gesta creduntur libertate donantur: nec plus tributi pendere iubentur, quam nuam illius arboris exiguam mensuram. Sed nec mihi Carolus fidem fa cit: Nam reges plerumq; creduli sunt, nec quicquam nõ uerum putant, quod generis sui claritatem astruit. Primislaus igitur audita legatione, inuerso uomere, pane caseoq; apposito, uiam quasi grandem facturus, cibum sumpsit, Ea res Bohemorum animos confortauit: mensam ferream, de qua Libussa uaticinata fuerat, in uomere cognoscentes. Stupentes edentem circumstant, saturũ equo imponunt: iubentq; festinare. Inter eundum, quid sibi uult stimulus frondens? interrogant: & cur duo rami mox aruerunt? Ille, qui diuinandi peritia calleret, tris sibi liberos nascituros ait, ex qbus duo funere immaturo defiãant, tertium nobiles fructus editurum. Quod si ager totus exaruisset ante uocationem, genus eius masculinum perpetuo regnaturum fuisse: cum ante tempus accersitus sit, eam spem ademptam. Interrogatus, cur nam calceos, querno robore factos, secum afferret? seruandos in arce Vißegradensi respondit, ostendendosq; posteris, ut scirent omnes primum qui principatum inter Bohemos accepißet, ex agro fuisse uocatũ: neq; insolescendum esse, qui ex humili fortuna solium ascenderit. Seruati calcei diu apud Bohemos, religiose habiti,

Nõ oẽs sed tris tantũ libertate donati, & hodie usq; liberi.

1513.

Mensa ferrea.

Calcei querno robore.

habiti, ac per sacerdotes templi Vißegradensis ante reges delati, dum pompa coronationis educitur. Cum Vißegradum appulisset Primislaus, ingenti fauore plebis atq; honore exceptus est: Libußamq; sibi matrimonio iũxit. Nec diu moratus, Pragense oppidum aggere atq; muro cinxit: De cuius nomine dum disceptaretur, iußit Libussa ex artificibus, qui primo occurrerit, rogari quid ageret: ac ex primo uerbo eius uocari oppidum. Interrogatus faber lignarius quispiam: limen se agere dixit, quod Bohemice, praha, dicitur. Indeq; nomen urbi datum. Sed corrupto uocabulo posteri Pragam dixere. Exinde leges conditæ, quibus Bohemi longo tempore usi, prouida pace & otio fruens, opibus aucta est. Et Libußa castellum Libus ædificauit, nõ longe ab Albi flumine: quod morienti sepulchrum fuit. Qua mortua, imperium ad Primislaum solum redijt, quod uiuente coniuge eius maximo consilio administrauit: fœminarum, quæ illa uiuente plurimũ poterant, autoritas extincta.

Origo Nominis pragæ.

Libus.

De puella Valasca, quæ principatũ Bohemiæ more Amazonum, septennio potentur obtinuit:

CAP. VII.

Sed fuit inter uirgines, quæ Libussæ ministrare solebãt, Valasca puella ingenti Spiritus, & Amazonicæ gentis, quæ clandestinis accersitis comitibus: heram, inquit, o sorores perdidimus, quæ nos a uirorum contumelia uindicauit, nec paßa est seruire uiris: contra, uiri eiusdem imperium subire, nos regnarum honore

fungebamur. Nunc iugum asperum & miserrimũ ferre oportet. Nisi libertatem nobisipsis uendicemus, uilissima mancipia sumus. Quod si uobis id animi est, qd̃ mihi: facile pristinam autoritatem obtinebimus. Ego secretorum Libussæ conscia, Therbizæ quoq; sortes noui, herbarum uires non minus q̃ Brela calleo: qd̃ tres habuere sorores hoc mihi soli datũ est. Assistite audenti: uobis imperiũ in uiros pollicior. Probant singulæ Valascæ consiliũ: coniurant, pocalũ recipiunt, quo uirile genus odissent. Interea loã Primislaus uirginem sibi per quietem sanguineũ ministrare potum uidet. Territus somno, ac malũ quod erat futurũ suspicatus, primores terræ admonet, ne tantũ licentiæ fœmineo sexui præbeatur. Mos enĩ uirginibus erat equos ascendere, fatigare arcu, flectere in gyrũ, hasta contendere, gestare pharetram & arcũ, sagittare, iaculari, uenari, nihil officij uirilis omittere. Quod Primislao tum periculosum, tum bonis aduersum moribus uidebatur. At proceres ridere principem, fœmineum sexum nil ausurũ magis credere. Mirari tanto magis atq; amare puellas, quanto agliores ac doctiores dicerentur. Valascæ monere interdiu noctuq; conspirationis socias, spem bonam facere, audaciam augere, pocalis atq; carminibus mentes earũ a uirorum amore auertere, dietim plures alliere, prouindam uniuersam ueneno inficere. Vbi iam uirginum ac nuptarum satis conuenisse arbitratur, mandat oĩbus suos uiros, patrẽtes, germanos, filios mares, oẽs somno uinoq;

Somnium.

Virginum Mos.

Dietim.

uinoq; sepultos nocte occidant: armis equisq; arreptis, in campũ prodeant, nõ longe a Praga mõstratũ. Maturatur scelus, uirorũ q̃tum imperatũ erat interfiatur, ueniunt in campum armatæ fœminæ, prostratoq; uirorũ exercitu, qui parricidas ĩsequebantur: duce ĩ arce Vissegradensi obsident. Quã cũ expugnare nequirẽt, castellũ sibi haud procul inde in prærupto undiq; colle, naturaq; munitissimo ædificant: qd̃ Dieuizum appellant, quasi uirginũ castrũ. Dieuizæ namq; eorũ lingua uirgines nũcupantur. Res uisa patribus plebiq; piaculosissima, tũ propter admissum scelus, tũ q; illarum exemplo reliquas adduci fœminas uerebantur: & hostẽ aliq; domi esse formidabile fuit. Hortantur itaq; principẽ puellas bello coercẽt, se cũ copijs affuturos promittũt. Primislaus se a dijs admonitũ ait, perituros oẽs qui puellas armis lacessant, tempus aliud expectandum. Illi spreto consilio, coacto sine principe exercitu, castra ad Dienisum ponunt: puellasq; angere obsidione pergunt. Valasca uil territa in maiori discrimine maiorem adhibet animum, comites ne mente labantur, plena fiducia hortatur: aduenisse tempus affirmat quo toti Bohemiæ leges imponant, uidere se omnes prouinciæ optimates in suam potestatem uenisse: uires tantũ acuãt, uictoriam in manibus esse. Neq; nouũ uiros mulieribus obedisse, Amazones sibi Asiam uectigalem fecisse: pugnasse ad Troiam, Thesei atq; Herculis arma contempsisse. Si consilium atq; animus mulieribus adsit, uires haud

Dieuizum

quaquã deeẽ: nullius Bohemi cõsiliũ suo præferre. Vbi persuasam multitudinem animaduertit, palãtes hostes, & nil tale uerentes, aggreditur. Fit trepidatio totis castris. Mox fœda oritur fuga, instant uirgines, uirosq; passim truidant. Neq; aliter pugnatum est, quam si muliebres uiri animos, uiriles fœminæ induissent. Paucæ ex ea pugna euaserunt: quos ueloãtas equorũ, nõ sua uirtus, a morte redemit. Singularis audaciæ in hoc prælio septem puellas fuisse memorant. Maladam, Nodeam, Suatuãã, Vorastam, Radgam, Zastanam, Tristanam. Reginam sua manu septem uiros interemisse. Spolia ingentia capta, præmia pro meritis reddita, septem quæ uirtute præstiterant torquibus aureis atq; armillis donatas, Valascam ueluti deam habitam: neq; post id prælium Bohemis aduersus puellas audaciam fuisse. Illæ populare agros, abducere prædas, rapere, occidere, uillas incendere, potentiam indies augere, fingere interdum se uirorum amore teneri, amatorias epistolas nobilibus adolescentibus mittere, detestari fastum atq; insolentiam Valascæ, simulare fugam, rogare in syluam potenti manu uenirent, ac se raperent. Iuuenes q puellarum faciuora magis admirarentur quam odisset, uicti blandicijs, captiq; non nullarum specie, erant enim pleræq; pulcherrimæ, imperata facessunt. Sed ingressi syluas, insidijs circumuenti, truidantur. Alij noua fraude in arcẽ uocantur, Valascam uelut per traditionem cõprehensuri. Qui mox intromissi, ad unum necãtur.

Vbi

Vbi iam nulla fides uirginibus est, commentum inauditum excogitant.

De puella Sarca, quo dolose nobilem Stiradum decaperit, mortiq; tradiderit.

CAP. VIII.

SArca erat inter puellas admodum honesta facie, sed animo impuro, & ad omne scelus parato. Hãc in altissimo nemore strictis pedibus ac manibus arbori alligant, tubamq; uenatoriam, ac uasculum medone plenum iuxta ponunt: Ipsa in insidijs haud procul delitescũt. Solebat hac iter sæpe facere Stiradus nobilis eques inter Bohemos opibus & autoritate potens: & qui puellarum tyrannidem præ cæteris abhorreret atq; persequeretur. Is ergo cum syluam pro suo more uenaturus intrasset, puellamq; uinctam conspicatus esset: miserabundus quid sibi ea res uellet percontatur. Cui Sarca: Nosti, inquit, quot scelera his in regionibus Valasca perpetrarit, dum sibi potentiam regnumq; uendicat. Ego quoq; pariter in furorem acta, insaniam eiusdem aliq̃diu secuta sum. Peccaui fateor, penituit me tamen tot ineptiarum deniq;, cogitauiq; quo nam modo scelestam relinquere uitam possem: statim ab iniqua discedere domina. Sed dum comitem fugæ quæro prodita captaq; huc deducor: hic de me statuerat supplicium sanguinaria carnifex. Interea dum ligor dumq; mihi ultima uerba dicantur, ut auditus est tuorum canum latratus, atq; hinnitus equorum, illæ meæ latinæ salutem pedi-

Tuba uenatoria.
Medo.

bus quæsiere. At ego te uir clarissime, quem unum perfida turba metuit, per nobilitatem tuam oro miserere infelicis fœminæ. Solue me obsecro, atq; abduato: aut si hoc non placet, iugula me potius quam hic uiuam deserus. Namq; ubi abieris, mox aderit iniqua uirginum cohors, meq; diris lacerabunt modis: Iuuat tua manu perire. Stiradus lacrymis motus muliebribus, puellæq; forma captus, equo desiliens uincula soluit: rogatq; medonis uasculum, simulq; tuba apposita quid sibi uelint. Tum Sarca: medomem, inquit, optimum carnifices attulerunt, quo inter cruciandum uter: hunc iam leta securaq; bibam &, hausto sumpto, quod reliquum fuit Stirado propinauit: qui pariter bibit. Erat autē potus suauissimus, quem Bohemi ex albo melle conficiunt: sed q̃ muliebris salubre, herbis et carminibus adhibitis, tam uiro pestilens: qui mentem Stiradi prorsus alienauit. Exinde, tuba hæc, inquit, mea fuit dum uenarer, quam mihi mortuæ ad collum suspendere statuerant pessimæ, quasi uenatricis signum. Inflabo ut intelligant me uiuentem: suisq; manibus ereptam esse. Moxq; tuba cecinit. Valasca ubi sonitum audiuit, ex composito cum armatis puellis adest. Stiradum incautum capit: comites eius obtruncat. Ferunt dum hæc agerentur, auditum tota sylua ingentem ueluti ridentium strepitum, ubi dii esset hominum solitudo, creditum dæmones de puellarum fœdore ac fallacia cachinnatos: illas uero instructo execrātu Stiradum cathenis uinctum, in conspectu arcis

arcis Viſſegradenſis deduxiſſe, ibiq; proſpectante Bohemorum principe nobilem uirum rotæ ſupplicio, qd̃ eſt inter germanos atrociſſimum ac miſerrimum, peremiſſe. Poſt hæc iam plane regionis dominas uiros ſibi aſſuiſſe, ex quorum complexu nouis fetibus rempublicam ſuſtentarent, ſanxitumq; lege, ut natæ fœminæ diligenter aſſeruarentur: maſculis dextri oculi eruerentur, amputaretur q; pollices, ne uiri facti arcus tẽdere aut armis uti ualerent. Idq; aliquamdiu factitatum. Septẽ annis ea peſtis Bohemiam afflixit: tributariaq; magna ex parte prouincia uirginibus fuit: Qui detrectauere imperium intra mœnia clauſi, nuſquam exire audentes, magnis incommodis acti ſunt. Deniq; cum neceſſaria deeſſent, eoq; perducta res uideretur, ut coactos fame deditionem facere oporteret, tumultuarie principem adeunt, dirum puellarum bellum deplorant, ignauiam ducis accuſant, malle ſe fœminis obedire quam perire inedia dicunt: aut populum tueatur, aut meliori cedat. probris & contumelijs minas adijciunt. Primislaus tot anguſtijs circumuentus, cum non tam armis, quam ſortibus ualeret, plebem paucos adhuc dies expectare hortatur: id ſi faciant, puellarum excidium imminere. Paret multitudo. Ipſe medio tempore ſcribit Valaſcæ, iniuſſu ſuo optimates prouinciæ arma in eam ſumpſiſſe: placere ſibi eos ſubiiſſe poenas. Se illam filiæ loco amare:

Bohemia uirginibus tributaria.

neq; inuidere principatum, quæ coniugis suæ Libussæ discipula extitisset: imperiũ uirtute suæ deberi, quæ Bohemiam uirili audacia bello attriuisset: senium suum regno ineptum, neq; filio impuberi gubernationem credẽdam, monere ut arcem Vißegradensem ex manibus suis accipiat, sic Bohemiam totam in potestatem eius uenturam: filio q̃ uelit partẽ faciat. Sibi priuato restat quod ætatis, uiuere liceat: atq; in agrũ reuerti, quẽ reliquisset inuitus. Potestatem quam sibi fœmina tradidisset, iure optimo se fœminæ restituere. Capitur Valasca suis artibus: missáq; puellarum cohorte, tradi sibi arcem postulat. Intromissæ uirgines: apud principem optipare epulantur. Interea prosilientes ex insidijs iuuenes armati, puellas omnes truncant, nec morati castellum Dieuizũ cum exercitu petunt. Valasca re cognita, furore amens, cum paucis obuiam egreditur: cõsertoq; prælio priusq̃ comites aßint, dum strenue pugnat, inter consertißimas hostium turmas occiditur. Subsecutæ uirgines, ubi dominam cecidisse cognoscunt, non tamspe uictoriæ, quam ultionis ardore certamen instaurant. Pugnatum est aliq̃diu, nunc huc, nunc illuc uictoria inclinante: ad extremũ infeliciter prælianteſ fœminæ, cæsis q̃ pluribus: fugæ se commiserunt. Subsecuti hostes, uno agmine, victores cum uictis castellũ irrupere: potitiq; arce, quicquid fœminei sexus inuentum est, ferro extinxere: atq; hoc pacto magnanimi iuuenes dominatu fœmineo Bohemiam liberarunt. Valasca inter fœminas clarißimas numeranda,

Valasca occiditur.

meranda plus ausa q̃ sexui suo congrueret, insepulto cadauere iacens, feris ac uolucribus esca fuit.

De Nimislao quarto, ac Mnata quinto, Vordoq; sexto, necnon Vinslao septimo Bohemorũ ducibus CAPVT IX.

PRimeslao ex Libussa tres filij nati, duo immaturo rapti funere, tertius morienti seni hæres dictus, Nimislaus nomine, quod nihil excogitans interpretatur. Nimislaus
Fuit enim stupidi ingenij, & prorsus iners: inter scorta & concubinas odo marcens. Mollidem eius fortuna conflauit: quæ pacem illi perpetuam dedit, nullo uicinorum arma mouente, nec seditionibus studente populo: quem diutina uirginũ bella prorsus extenuauerãt. Huic Mnata filius subsecutus est. Mnatã Vordus: cui duo fuerunt filij, Vinslaus & Vratislaus. Inter quos moriens partitus est terram. Vinslao Praga & ducatus Bohemiæ cessit, Vratislao Lucensis principatus: qui post ea Zacensis dictus est.

De Grezomislao, qui & Neclam dictus est, octauo Bohemorum duce. Et graui bello quod gessit cum patruo suo Vratislao. CAPVT X.

EX Vinslao natus est Grezomislaus, qui & Neclam dictus est, unicum timoris & pacis exemplũ. Cuius ignauiam in animo uoluens patruus, optimum instrumentum ad subigendum sibi Bohemiam ratus, arma mouens plura aduersus eũ bella feliciter gessit. Qui

bus magnificatus & auctus, urbem condidit inter duos montes Mechiam & Pubecham, quam de suo nomine Vratislauiam nuncupauit. Neque contentus prioribus uictorijs, nouum nepoti bellum indidit: capitalem pœnã interminans, qui gladij longitudinem æquantes in prælio deeßent. Iubet quoq;, purpuratos suos falcones atq; accipitres secum afferant, quos humana carne pascere uelit: non ad pugnam, sed ad cædem iturus. Postremo se nulli ætati parsurum dicit, ipsosq; lactentes pueros ab ubere matrũ rapi atq; confodi mandat, mãmasq; mulierum pullis equorum sugendas tradi. Insolens sane ac superbißimus, & fortasse crudelior quam si uiuißet. Parte alia, Neclam uir muliere corruptior, trepidare atque pauere, nihil consilij, nihil spei habere, ultimam uitæ suæ diem aduenißse putare, non gladium intueri, non milites affari poße, alieno tamen ductus consilio se pugnæ interfuturum dicit. Et accersito clam Sclerão nobili equite, figura corporis sibi quam persimili, animi uero fortitudine & corporis robore dißimillimo. Fuit enim manu promptißimus, & audaci animo, atque in primis rei bellicæ peritißimus. Hunc suis armis indutum ac insignibus principalibus honestatum, quã pauißimis rem scientibus, dare ducis munia iubet. Multa interim uatum præsagia, fœminarum quoq; spiritu, ut aiunt, phitonico imbutarum uaticinia exquiruntur. Ex quibus una placandos deos hostia respondit: sic enim uictoriam repromitti. Cui Neclam, plus religioni quam

armis

armis fidens, cæso quem sortes designauere iuuene, morem gessit. In alia parte mulierem fuisse traduxit, quæ priuigno bellum petituro, Vratislaum in pugna casurum, maioremq; populi partem cum eo interituram prædixerit: posse tamen euadere iuuenem, si sibi crederetur. Adolescenti se credere, atq; imperata facturum respondenti, iussisse ut pergeret, quando remanere domi capitale esset, primum qui obuius fieret occidere, atq; utrasq; aures cadenti amputare, & in pera recondere. Exin gladio inter priores equi pedes signum crucis in terram faxre: qua deosculata, equum ascendentem fugã maturare. Pugna in campo cui Thusco nomen est committitur, concurrunt acies, magnis utrinq; uiribus ac clamoribus ærtatur. Stat belli fortuna diu anceps, multi hinc atq; inde uulnerantur, prosternuntur, occiduntur. Ad ultimum Bohemi qui non pro gloria, aut ampliando imperio, sed pro uita, pro focis, pro arcis, pro uxoribus ac liberis in adem uenissent, desperatione in uirtutem uersa, audacibus animis inuicto robore prælientes, victoria potiũtur, non sine Sclercij magna laude et summa gloria: cuius in hoc bello, tũ ars, tũ uirtus, plurimũ ualuit. Occiditur tamẽ inter prælianduũ, & ut iusserat, in eo cãpo sepultus est, ubi prælium gestũ, suaq; morte, uitã ducis, & patriæ liberationẽ obtinuit. Parta aũt alia, dum æ prostrato, q̃ paucissimi euaserũt. Aiũt adolescentem, qui nouercæ iussioni paruerat, domum redeuntem, uxorem suam quam uniæ amauit, interemptam repisse, amba=

Iuuenis pro hostia cæsus.

ambabus carentem auribus, pectusq; consossam: et quas hosti amputauerat aures, coniugis suæ fuisse, stupentem tristemq; cognouisse. Tantum præstigia possunt, aut ueneficarum carmina mulierum.

De *infidelitate Duringi, qui Vratislai filium si bi commissum interfecit, pœnamq; condignam dedit* CAPVT XI.

Bohemi parta victoria, occiso Vratislao, terram eius ferro atq; igne deuastant: inuentumq; Vratislai filium impuberem, principi tradunt. Qui misertus ætatis, patruelem educandum Duringo, ad Egram fluuium imperium possidenti, Vratislao gratissimo quondam comiti tradidit. Qui cæca cupidine captus, tanq; initurus principis gratiam, puero qui super Egram, qui tũ glacie constrictus erat, perfracto gelu pisces quærenti, gladio caput abstulit: secum Pragam deferens, ubi ad Neclam introductus est proferens cruentum caput, soliũ, inquit, tuum hodie firmaui, aut perire hoc, aut te oportuit. Securius in utranuis aurẽ post hac dormies: emulo regni sublato. Motus haud aliter q̃ erat princeps tam diro spectaculo: perfidiam, ait, nulla beneficia uincunt. Vt aleres puerum, non ut occideres, credidi. Te neq; meum imperium, neq; amici memoria, neq; innocentis pupilli miseratio retraxit ab scelere. At mihi quietem parare uoluisti. Tui ergo meriti hæc sumito præmia. Ex tribus mortibus, quam malueris optionem habeto: aut gladio te ipsum confodito, aut laqueo perstringito

guttur

guttur, aut ex Viſſegradenſi rupe præceps ruito. Durin gus acepta ſententia, in alni arbore, quæ propinqua fuit ſeſe ſuſpẽdit: alnus poſtea quamdiu remanſit, arbor Duringa dicta eſt. Alnus duringa dicta

De Noſtirico nonc, et Borſiuoio decimo Bohemorum ducibus. Qui & ultimus Paganorum ducum fuit, & tandem cum uxore ſua fidẽ Chriſti ſuſcipiẽs baptizatus eſt.

CAPVT. XII.

NEclam ultro moriens, Noſtiricum maiorem natu filium hæredem inſtituit, Dipoldo prouinciã Surimenſem teſtamento dimiſit. Noſtirico Borſiuoius filius ſucceſſit, ultimus Paganorũ ducum: qui tamen et ipſe imperante Arnulfo Cæſare, a beato Methodio Morauorum archiepiſcopo, cum Ludmilla coniuge ad baptiſmi gratiã perductus eſt: Nongenteſimononageſimoquinto anno poſt Chriſti ſaluatoris noſtri ortum. Ludmilla ſancta mulier habita, etiam miraculis cluruiſſe fertur. Ludmilla

De ſitu Morauiæ, et Suatocopio, penultimo Rege eiuſdem. Qui & primus Chriſtianus inter Reges Moraviæ fuit.

CAPVT XIII.

SVatocopius eo tempore Morauis imperabat, Chriſtianæ religionis cultor: & dignus cuius memoriam ad poſteros referamus. Morauia trans Danubium iacet: cui ad Orientem Hungari Poloniq; regnum poſſident Morauia

dent, Moraua disiuncti amne, qui nomen regioni dedit: occidentem solem Bohemi exapiunt, Austriales meridianum: septentrionale latus Slesitæ occupant. Ager uinifrumentiq; ferax, gens rapinis assueta: nulli tutum iter nisi armato, potentioriq; præbet. Hic multos annos regnatũ. Hungarij, Bohemi, Russani, Poloniq;, Morauorum principi paruerunt: princeps ipse Romano imperio: Caput regni ciuitas Volegradensis. Suatocopius regum penultimus, cum aliquandiu feliciter regnasset, tandem Arnolpho imperatori tributum pendere recusans, commisso prælio, cum suos cadere animaduertisset, clam sese pugnæ subtraxit: atq; ut erat mutata ueste incognitus, salutem fuga quæsiuit. Cumq; ad montem uenisset, cui Sambri nomen est, abiectis armis, equo dimisso pedibus iter fecit, & tanq̃ uiator inops, uastissimam ingressus heremum tam diu pomis arborum, atq; herbarũ radicibus uitam sustentauit, donec tris heremi cultores obuios habuit: quibus sese adiungens, usq; ad extremum uitæ perseuerauit incognitus, patienter ac sedato animo incommoda quæq; ferens. Vbi uero obitus affuit, acersitis heremitis: nondum, inquit, quis fuerim nouistis, Rex ego Morauorum, prælio uictus ad uos confugi, & regiam uitam & priuatam expertus morior. Nulla regni fortuna est tranquillitati heremi præfidenda. Hic securus somnus, dulces herbarum radices atque undas efficit, ibi curæ atque pericula nullum cibum, nullum potum non amarum reddunt. Quod uitæ mihi fata dederũt,

Suatocopius.

dederunt, apud uos felix peregi: in regno quicquid eius transactum est, mors uerius quam uita fuit. Sepelite me hic postquam anima corpus liquerit: Morauiamq; deinde petentes, filio meo, si adhuc uiuit, hæc nunciate. Atque his dictis uita excessit: Arnolfus interea victoria potitus, regnum Morauiæ Suatocopij filio, quem de sacro fonte leuauerat, possidendum reliquit. His ab heremitis edoctus de fortuna patris, quem cæd ße in prælio existimauerat, corpus eius ex heremo defossum, Volegradum retulit: atque in sepulchris maiorum condidit. Fuit autem Suatocopij filius quanquam Christianorum sacris imbutus, minus tamen quam decuit, sacerdotes dei ueneratus. Qui uenationem aliquando facturus, archiepiscopo Methodio imperauit, ne ante suum reditum diuina perageret: Expectauit Methodius ad meridiem usque: tandem negligi rem diuinam ueritus, deo sacrificium cœpit offerre. Interea princeps, ubi se neglectum animaduertit, sacram ingressus ædem, multitudinem canum intromisit: tubasque clangere iubens, ad altare usque progressus, conuitia multa ingerens, uix manus a uiolatione sacerdotis abstinuit. Ob quam rem, paucis post diebus Methodius in Bohemiam fugiens, regem extra ecclesiam fecit: regnoq; sacris interdixit. Quo facto, non solum archiepiscopalis sedes in Morauia defecit: sed in se ipso quoque regnum extinctum est.

Mortuo

Mortuo namq; paulo post excommunicato rege, imperij Morauorum partem Theutones ac Bohemi, partem Poloni, atq; Hungari diripuerunt. Methodius in Bohemia aliq̃diu moram traxit: deinde Romam se contulit, ubi fratrem suum Cyrillum comperit: qui baptizato quondam Suatocopio, Morauis Christiana sacra crediderat, multasq; alias Sclauorum gentes ad fidē Christi conuerterat: Referunt Cyrillum cum Romæ ageret, Romano pontifici supplicasse, ut Sclauorum lingua, eius gentis hominibus quam baptizauerat, rem diuinā faciens uti posset. De qua re dum in sacro senatu discepteretur, essent q; non paucī contradictores, auditam uocem tanquam de cœlo in hæc uerba missam. Omnis spiritus laudet dominum: & omnis lingua confiteatur ei: Indeq; datum Cyrillo indultum.

De Spitigneo undecimo, ac Vradislao duodecimo Behemorum ducibus.

CAP. XIIII.

Borsiuoius autem, coniunxq; Ludmilla, Christianam ueritatem amplexi: fidem catholicam inter Bohemos magnopere ampliarunt. Ludmilla filia fuit comitis Slamborij castelli Bizeniæ, quod postea Melina dictum est. Ex qua tulit Borsiuoius duos filios, Spitigneum, & Vradislaum. Primus patri succedit: sed moriens sine filijs, fratri principatum reliquit. Coniunx Vradislai Drabonuda, mulier audax & ad scelus prona, duos pariter filios uiro peperit, Venceslaum

& Bo-

& Boleslaum. Priorē Ludmillæ tradidit educā dum: alterum ipsa enutriuit. Alumni ex nutricibus imitati mores. Venæslaus pietatem colere, mansuetudinē præferre, Christiana sacra uenerari, elargiri multa pauperibus, nulli noxius esse. Boleslaus idolorum sectari cultuam, honores ambitiose quærere, adulterari, rapere, occidere, in sælera cuncta prolabi.

De sancto Venæslao martyre, tertio decimo, & fratre suo Boleslao quarto decimo Bohemorū ducibus.

CAP. XV.

PAter suprema ordinans Ludmillæ, cuius integritatem prudentiamq; optime noßet, quousq; liberi adoleuißent, gubernationem prouinciæ dimiserat. Id ægre Drabonuiæ fuit, Tymā & Symonē nefarios homines submittens, socrum in castello Thetim strangulari iußit. Ipsa deīde imperiū accepit, In omnes crudelis, in Christianos sæuißima & intollerabilis: ac propterea Venæslao etiam filio infesta, cui præferre fratrem non dubitauit. De Venæslao hæc referuntur. Potus ubiq; parcißimum fuiße tradunt, corporis maiestate decorū, uirginitatem ad ultimum uitæ seruaße: diuina in templis officia, diurna nocturnaq; nunquam neglexisse. Et noctis quidem tempore nudis pedibus super glaciem ac niuem iter agentem, uim frigoris minime sensisse: Podium uero eius comitem cum calligatus obriguißet, iußum uestigia Venæslai pedibus premere conaluiße. Postera

Venæslaus

 die cru=

die cruenta sancti uiri uestigia inuenta. Iniße cum populo perurgente, adhuc uiuente matre, principatum. Duci uero Curmensi, nulla iniuria lacßitudo, cum exeratu in Bohemiam ingreßo, atq; agros uastare conanti, armatum cum copijs occurrißе: uocatoq; in colloquium, singulare certamen obtuliße. Acepta ab aduersario conditione, ubi manus conseri debuit, angelos uisos qui Venceslaum protegentes arma ministrarent: territum ea nouitate Curmensem, ex equo prolapsum ueniam petiuisse: Bohemum libenter humiliato peperäße, monuißeq; ne deinceps aliena caperet. Similem angelorum comitatum uidiße aiunt imperatorem, cum Venceslaus adolescens in eius curia obseruaretur, eamq; ob causam brachium sancti Viti dono ei dediße: in cuius honore Cathedralis ædes in Praga constructa est. Ferunt tunc Bohemiam sub episcopo Ratisponensi fuiße, ac propterea cum Venceslaus Volgangum præsidem, qui postea inter sanctos relatus est, ad consecrationem eius basilicæ summis precibus inuitaßet, respõdisse pontificem, coram deo iam iam templum suum dedicatum eße, quod futuram metropolidam erneret: mißurum se tamen, qui sua uice Venceslao satisfaceret. Creuerat iam Venceslai nomen, miraq; populi charitate atque admiratione celebrabant. Sed quanto cæteris aceptior erat, tanto acrius in se odium fratris matrisq; conatabat, ac propterea licet dimittere seculum, & in monachum tonderi destinasset, non potuerunt infelices animæ

Angeli uisi Venceslaũ pugnantem protegentes

Ecclesia cathedralis

animæ sancti uiri propositum expectare, sed impatientes moræ, piam principis intentionem scelere præuenient. Fit conuiuium apud Boleslaum, matre iubente: uocatur Venceslaus. Qui & si mortem instare prædixerat, facta tamen cum sacerdote de peccatis suis ex more Christiano confessione, fraternam domum ingreditur: ibiq; statim Boleslai manu peraussus interijt. Dicat aliquis homicidam suijpsius Venceslaum fuisse: negetq; cœlo dignum, qui certæ se morti obtulerit. Nos Gotthorũ instante procella plurimas Romæ fuisse puellas legimus, pudicitiæ suæ uim inferri timentes, & ne in manus hostiles incderent in Tyberi sese præcipitauerunt: quæ postea miraculis choruscantes, sanctorum honores meruere. Venceslai sanctitati qua die cæsus est Christum deum testimonium præstitisse, memoriæ prodiderunt, qui regi Dacæ per uisum apparens, suo martyri ædem construi mandauit. Ipsum autem Venceslaũ multis miraculis claruisse, atq; iter sanctos martyres ab ecclesia receptum tradunt: Drabonuciam paucis post diebus fatis suis trahentibus, ultionemq; parricidij exigentibus, hiatu terræ apud aræm Pragensem absorptã. Boleslaum multis sceleribus nobilitatũ, morbo absumptũ duos filios reliquisse: Boleslaum paternum nomen referentem, & Stratiquatem.

Venceslaus a fratre necatur.

DE BOLESLAO, Quinto decimo Bohemorum duce.

CAP. XVI.

Boleslaus imperio potitus, patrui magis quam patris emulator extitit. Religionem enim Christi extollens, uiguti ecclesias erexit. Huic soror fuit Milada, eximia specie uirgo: sacris imbuta literis, & multa pollens eruditione. Quæ cum Romam orationis causa petiuisset, a Iohanne pontifice maximo benigne excepta, ipsius autoritate monasteriũ sancti Georgij in arce Pragensi construxit, ibiq; sacerdos consecrata est. Eadem quoq; sancti Viti ædem, a Vencslao fundatam, in pontificalem eleuari obtinuit. Ditimarus natione saxo, & opinione sanctitatis insignis, primus ibi episcopus consecratus, cui Adelbertus successit, nobili genere apd Behemos natus. Stratiquas, Boleslai frater, relicto seculo apd Ratisponam Baioariæ ciuitatem, in cœnobio sancti Emerãmi, monasticã uitam elegerat. Quem Pragam forte aduenientẽ aggressus Adelbertus, pontificalẽ ei Cathedram offert: qui cum esset regis frater, ex rege natus, facile populũ sub religione continere posset: nã sibi nõ eẽ facultatẽ eiusdem regendæ plebis, quæ rapinis & adulterijs assueta, ius fasq; omne contẽneret. Stratiquas mũdanas dignitates quasi malas pestes effugiendas esse respondit, monasteriũ sibi & præsentem uitã suauẽ præstare, & futuram promittere meliorẽ, in eo se uiuere moriq; uelle. Scribunt autores Adelbertum his auditis prophetico spiritu plenũ Stratiquati dixisse. Poteras modo pontificali honore cũ salute defungi: at quod nũc recusas, in perniciem tuam uehementer expetes. Abijsse deinde

Milada.

Ditimarus

Stratiquas.

deinde Romam, ac cum fratre suo beatæ uitæ Gaudentio in monasterio sancti Alexij tam diu delituisse, donec iussu pontificis maximi suas oues repetere iussus ē. Quibus cum esset prorsus ingratus, in Hungariam profectum, regem Stephanum baptizasse: quem inter sanctos relatum aiunt. Exinde Poloniam ingressus Gaudentium fratrem, in ecclesia Gnezensi prædicaturum Euangelium, pontificem ordinasse. Postremo Prutenos adiisse: apud quos dum Christi legem prædicat, gladio cæsum, martyrio uitam finisse. Interea Stratiquatem mutato proposito, Pragensem ecclesiam poposciisse, neq; repulsum fraterno regioq; fauore adiutum. Sed dū apud Maguntinum archipresulem agit, sacris de more imbuendus, inter duos episcopos iacentem pronum, diabolico spiritu arreptum, tamdiu uexatum, donec animā exhalauit: A deodato natione Teutonico, ecclesiā commissam.

De Boleslao sexto decimo Bohemorū ducē.

CAP. XVII.

Boleslaus duobus & triginta annis imperium potitus, ex uita decessit: relicto successore filio sui nominis Boleslao tertio. Huic Mescho Polonorum princeps, Cracouiam per fraudem eripuit. Bello deinde orto, uastatis agris, induciæ demum dictæ: statutumq; uti ambo duces apud Cracouiam conuenirent. Boleslaus accepta fide eo pergit, atq; in conuiuio captus, luminibus priuatur, comites eiusdem crudeliter necati, exceptis

Vrisbuiænsibus insidiarum conscijs, scelerisq; partiæpibus. Qui dum reuersi, tanquam magno ex periculo euasissent, publicam fidem atq; iusiurandum & iura hospitij a Polono uiolata queruntur. Vbi fides habita, Ianurem Boleslai fratrem dolo necare conantur. Cocharem inter Vrisbuiænses consilio, opibus & autoritate maior, adolescentem sub specie uenationis in syluã tractum, ad stipitem arboris alligatum, sagittis confodi iussisse fama est, diuum Iohannem baptistam ab eo precibus exoratum, hirsuto tegmine sagittas excæpisse: uxoremq; eiusdem per uisum commonuisse, periclitanti uiro opem ferret. Interea famulum principis Oueram nomine, ex periculo prolapsum, proditiones populo exposuisse, illum tanta nouitate commotum, correptis mox armis in syluam procurrisse: captisq; proditoribus atq; occisis, ducem saluum reduxisse. In eo loco ubi hæc acta sunt, monasterium ordinis sancti Benedicti, quod Velisam appellatur constructum: & qram maiorem ibi sitam, ubi arbor religatum Ianurem tenuit. Mescho autem coacto exercitu, longe latéq; Bohemorum populatus agros, Pragam deniq; obsidione ãnxit, eamq; biennio fame laborantem obtinuit: excepta arce Vissegradensi, quæ in fide Ianuris mansit.

Iohannes Baptista.

De Vdalrico, septimodecimo Bohemorum duce. CAP. XVIII.

Fuerat

FVerat & alter Boleslao frater, Vdalricus nomine: quem pater Henrico imperatori nutriendum dederat. Is audita Meschonis proditione, clam ab imperatore dimissus, castellum Dienizum natura & arte munitum ingreditur. Exin collecto raptim milite, colles occupat, qui Pragæ supereminent: tubasq; clangere iubet. Mox alta uocæ præconem Pragensibus nundare, uictos prælio Polonos fugam cepisse: uictorem principem cum exercitu adesse. Qua uocæ acepta Polonorum præsidium quod urbem tenebat, metu perculsum excessit: Pragenses aucti animo insecuti, cõplures in fuga captos necauere. Mescho cũ paucis in Poloniã se recepit. Vdalricus pragam ingressus, germano suo, siue proditoribus suggerentibus, siue qd ætatis beneficio illũ sibi præferri uerebatur, effodi oculos iussit. Multa huius facinora referuntur: partim reprehẽsione, partim laude digna. Inter cætera & illud narratur, redeuntem ex uenatõe, puellã uidisse in uilla quadam, iuxta puteum uestimẽta lauantem, nomine Bozzenam, qd beatricẽ interpretatur, elegantẽ forma, et moribus supra q̃ par esset agresti uenustis, captũ specie & alloquio modesto, q̃uis amicã aduersarentur, coniugem acepisse: Bizetislaũ ex ca natũ. Is cum adoleuisset, Iutham imperatoris Octouis Rufi filiã, quæ apud Ratisponã in monasterio nutriebatur, quãuis nũq̃ uidisset sola fama cõmotus, ui rapuit: solus q̃; cũ illa ad patrẽ prexit: comitibus uelocitatẽ eius ĩseq̃ nequeuntibus, ab ĩpatore ex fuga retractis atq; occisis.

Non improbauit pater factum: sed ammiratus audaciã, tãtũ se filium gemuisse gauisus, matrimonium cum rapta in Morauia celebrari mandauit: tanto præstantiorẽ filium æstimans, quanto nobilius est, imperatoris q̃ uilliã filiam amauisse. Imperator ea contumelia motus, iureiurãdo affirmat exeratum in Bohemiam ducturum, terram malis affecturum, sibiq; sedem in medio regni collocaturum. Statimq; cum exeratu Bohemiam instar torrentis cuncta secum rapientis, ingreditur. Contra Vdalricus filiusq;, castra mouent. Iam duo exeratus, ad iactum teli conuenerant. Tum Iutha, cuius ex iniuria bellum ortum, crinibus sparsis, scissa unguibus facie, uicto periculorum magnitudine muliebri pauore, ausa telis sese inferre uolantibus, inter primas acies prosiliens, patris alloquiũ priusq̃ furor ardeat amplior, exposãt. Quo impetrato, fateor inquit pater, iustum te bellũ mouisse, cuius filia rapta est: illũq; pœna dignum, qui te contempsit, nisi compulisset amor, cuius cæca consilia sæpe ueniam meruere. Sed age obsecro, pone ante oculos quẽ armis insequeris. Gener tuus, mihi maritus, cui tantopere irascaris, & fortasse nepos tuus, cius filius, in uentre meo conceptus est. Parce oro filiæ, parce nepoti: Patrẽ illi, mihi uirũ, dimitte. Non est degener maritus, nec soluti consummatũ matrimonium Romana ecclesia sinit: nec tibi uictoriæ potestas est. Vtriq; uires, utriq; belli artes suppetunt: Mars dubius casum respiãt. Ne obsecro pater, mei causa tantam militiam morti obijcito: parce, cui

Iutha.

ego

ego prior læsa, peccā. Illacrymatus pater, audita filia: facturumq; se quod illa uellet, nisi obstaret iuramentū. Tum Iutha: Et maritus, inquit, meus iure iurando astrictus est, Theutoniam armis laeßere. Sed uana religio quæ sceleri locum facit. Vim criminibus sacramenta non addunt. Expromißorem maleficij, diuina maiestas odit: factorem exterminat. Inueni tamen si libet uiā qua te simul promißo, uirumq; soluam. Veniet cum patre gener ad pedes tuos, ueniā commißi petet: te regem, te dominum profitebitur. Neq; impedimento erit, quo minus sedem in medio Bohemiæ colloces: ibiq; ius dicas. Postremo curiā tuā in Theutonia petēs, uillas aliq̄s q̄s iußeris inter equitandū maritus diripiet. Placuit imperatori cōsilium filiæ, atq; in eius uerba fœdus ictū, exercitus cōsalutati, & in Boleslauia, quæ umbilicum tenere Bohemiæ creditur, sedes imperatoris lapidea erecta: perpetuum rei monimentū principibus terræ insigne datū imperialis aquilæ. Ex in Bisetislaus Morauiam ex paterno indubio rexit, Polonosq;, qui magnam eius partem occupauerant, bello deleuit, eorumq; multa milia, ligatis post tergum manibus, in Hungariam uenundandos misit. Bisetislaus

De Bisetislao decimooctauo Bohemorū duce.

CAPVT XIX:

DVm hæc aguntur, Anno post Christi ortum triæsimo ac millesimo Bosleslaus apud Cracouiam excæcatus interijt: Vdalricus quoq; frater eius uita fun-

ctus est. Qua re cognita Ianure & ipse cæcus, Pragam ueniens, ducatum gentis suopte ingenio nepoti dimisit. Bisetislaus ea re animo auctus, quamuis multa iniuria laæßitus, exercitum in Hungariam duxit: magnãq; inde prædã retulit. Quinq; ei ex Iutha fuerunt filij, Spitigneus, Vratislaus, Cõradus, Iaronurus, & Otto: quorũ fiduãa plenus, etiã Polonos ulturus, auũ pulsare bello nõ timuit: Crocauiãq; armis captã sunditus euertit. Gnesenũ quoq; metropolitica urbẽ diripuit, multorũq; martyrũ sacratißima inde corpa asportauit: & crucẽ aureã. ccc. pensantẽ libras. Quod cũ impator Henricus, eius nominis secundus, accepisset, indignatus iniussu suo Poloniã uastatã eẽ: Bisetislaũ aut resartiri Polonis dãna, aut bellũ axpectare iußit. Ille nihil se impatori nisi tributũ debere respõdit a maioribus institutum. Pẽdebat aũt dux Bohemiæ Romano impio quotãnis. C. et xx. boues, & argenti puri. cl. marcas: id se neq; neglexisse hactenus, neq; neglecturũ. Si quid amplius iusserit ĩpator, a bono & æquo recedere: se libertati gẽtis nihil detracturũ. Imptor his auditis, ex Ratispona in Bohemiam copias traducit: Othardo saxonũ duce ex altera pte cũ exercãtu propare iusso. Ingreßus syluã, qua Bohemiã cingi diximus, præcisis arboribus iter interceptũ repiens: miliæ uiã securibus apire iubet. Magnus hic labor equiti. Erãt enĩ uastæ magnitudĩs arbores, multaq; rubeta inãdẽda, priusq̃ iter pateret. Ob quã rẽ, cũ iã ope pacto ad interiora puenißẽt, nec hostis in cõspectu usq̃ daretur: feßi ac sitibũdi proiectis armis flumĩa petũt. Biseũslaus ex insidijs prodiẽs, palãtes atq; inermes ag

greßus, stragē haud paruā effecit. Impator repētino cō motus malo, multis suorū desiderātibus, fuga salutē petit. Othardus uero iā fines Bohe. ingressus, septētrionalē prouinciæ ptē lōge latēq; populatus, his cognitis, cum præda domū reuertitur. Procopius comes Bicliēsiū, cū pte copiarū aduersus eū mißus, fortuna parū prospera usus, tāq; pecunia corruptus, effoßis oculis, manibus pedibusq; obtrūcatis in flumīe Bicline demersus: nec tamen eo pacto quies Bohemiæ data. Nā sequēti anno Hēricus Impator, & Othardus, maioribus collectis copijs reducentes, trāmissa sylua ferro ac flāma cūcta uastarū: Bisetislaū armis diffidētē intra Pragæ mœnia clausum obsederūt. Seuerus tūc episcopatū urbis gerebat, iureiurādo īpatori obnoxius, ex cuius īdulto pōtificali sede præerat. Is noctu pluribus ad Hēricū cōfugit: obtinēdiq; urbē uiā ostēdit. Quare fractus aīo Bisetislaus, errati uenīā petijt: dictæ sunt pacis leges quas uoluit impator, & triū annorū tributū pēsum: Slesia sub annuo tributo, auri triginta, argēti. cl. marcarū Bohemiæ prīcipi tradita. Secūdo & quinquagesimo anno post millesimū a Christi saluatoris aduētu, pace cū imperatore cōposita. Hūgariā sibi subigere Bisetislaus aggreditur: cuius populus suis utēs legibus, Romano. impiū cōtēnebat. Sed ingressus hostilē prouinciā, mox ardēti febre correptus ultimū instare diē intelligēs, uocatis Bohemiæ primoribus, Spitigneū primogenitū, successorē suū designat, reliquos filios Morauia ītr eos diuisa, pere fratri iubet, atq; his demādatis, uita decēdit, quarto Calē. Maij. Corpus eius Pragā trāslatum apud parētes sepultum.

De Spitigneo decimonono Bohemorũ duce.

CAPVT. XX.

SPitigneus ut regnũ primũ potitus, oẽs Theutonicã generis Bohemia excedere iubet: nec matri potestatẽ manendi facit: Exinde Morauiam infestis petens armis, fratres bello aggreditur. Vratislaus audito germani aduentu, relicta in Olomucio coniuge, ad regem Andream in Hungariam confugit. Conradus et Ottho fratri se dedũt. Vxor Vratislai capta, aliq̃diu in uinculis habita. Postremo suadẽte Seuero episcopo dimissa: dũ uirũ in Hungaria petit, uidua partui in itinere decedit. Mœstus ca re coniunx, ab Andrea rege consolationem accepit, qui filiam suam Adilbeidam nuptam ei tradit. Quod cum Spitigneus accepisset, ueritus ne uires Hungaricas in se frater armaret, missa legatione sine causa illum ex Morauia abisse dicit: nihil hostile timendum fuisse. Nam cur frater fratrem oderit, secũdo post se loco genitum. Seruasse se abeunti bona, non abstulisse: redire eum ad suos debere, cuncta ei salua esse. Nec frustratus est fratrem: redeunti quæ armis abstulerat, cuncta restituit. Iutha uero a filio deiecta, cum secundo nupsisset, breui mortua est: cuius corpus in Bohemiam translatum, in sepulchris principum condidere.

De Vratislao uicesimo Bohemorum duce.

CAPVT. XXI.

SPitigneo uita defũcto, Vratislaus successit. Qui Morauia rursus inter fratres diuisa, Iaronurum, quẽ

pater

pater ecclesiæ dedicatum exortem regni fecerat, in diaconum uel inuitum ordinari iussit. Is relicto Christi habitu, ad Poloniæ duces confugiens, militarem disciplinã sectatus est. Fuerunt Vratislao ex Adilbeide tres liberi: Bisetislaus & duæ fœminæ. Ludmilla, & Inditha. Verum Adilbiede mortua, uxorem alteram ex Polonia duxit, nomine Suatanam: ex qua Boleslaum, Borziuislaum, Vladislaum, Sobieslaumq; suscepit. Inter hæc Seuerus episcopus, qui Bohemiam Morauiamq; sacerdotio tenuerat, Iohãnẽ in Morauorũ ecclesia sibi substituto, iam grauis senio ex uita decedit. Ob quam rem Conradus & Ottho, Vratislaum precibus onerant: Iaronuro fratri ut ecclesiam Bohemiæ ab imperatore impetret. Annuit Vratislaus: neq; imperator aduersatus est. Iaronurus ex Polonia reuocatus, relicta militia, episcopus ordinatur: ac mutato nomine Gebardus appellatur. Qui mox spiritu superbiæ inflatus Morauiã non minus sibi q̃ suo antecessori delatam dicit, illum exterum, se ciuem: illũ infimo loco natũ, se regia stirpe ortum. Ingressus Morauiam, Iohannẽ episcopum qui cedere nollet, contumelijs & uerberibus affiat: Vratislaus, qui Iohannem amaret, ea re commotus Romanum pontificem contumaciã Gebardi uti corripiat, scriptis hortatur. Missus est in Bohemiã Rodolphus cardinalis: qui ea usa cognita delictũ puniat. Is uocatũ Gebardũ, cũ minime pet, sacerdotio abdicauit. Sed rogatus a clero, dignitatẽ ei restituit: iubens & ipsum & Iohannẽ intra annũ corã summo sa-

mo sacerdote se exhibere. Parucrũt ambo. Sacerdos maximus ambobus auditis, Gebardum mouere sacerdotio statuit: fecißetq;, nisi preces interuenißent Mathildis uirginis, filiæ Bonifacij ducis Lucani, quæ tũ Romæ fuit, ex Bohemorũ sanguĩe nata. Hæc ẽ illa Mathildis, fama inclita, & apud historicos late memorabilis, quæ a Radicofano Senẽsis agri oppido, usq; Ceperanũ, interiacẽtem terrã donauit ecclesiæ: posteri patrimoniũ beati Petri appellarũt. Huius ergo interuẽtu, Romanus præsul utrũq; sacerdotẽ sua diœcesi contentũ eße: ac remissis iniurijs, in patriã reuerti iußit.

Mathildis

Patrimonium Petri.

Vratislaus dux Magũtiæ in regẽ creatur p Henricũ impatorẽ quartum: Regnoq; Bohemiæ, Poloniam, Slesiam, Lusaciam, Morauiamq; adiecit.

CAPVT. XXII.

INter hæc Leopoldus Austriæ marchio, Morauiam latrocinijs magis q̃ iusto bello infestam reddit: nec Cõrad aut Otthonis, qui tunc prouinciæ præsidebãt, preces audit. Illi fraterna solacia expetunt, Vratislaus collecto raptim exercitu Austriã ĩgressus, instar horridæ tempestatis obuia quæq; prosternit, occurrentẽ Leopoldũ prælio uictum, in fugam conuertit: ipse onustus spolijs domum reuertitur. Post hæc, anno sexto & lxxx. supra mille, ab ortu saluatoris Christi, apud Maguntiam in cõcilio principũ ab imperatore Hẽrico, eius nominis quarto, Vratislaus rex declaratur, Morauorũ regno, quod supra extinctum diximus, in Bohemiam translato: Polonia,

nia, Slesia, Lusatia, Morauia, Bohemorum imperio adiectæ Gilbertus Treuirorũ Archiepiscopus cum eo Pragam missus: qui coram prouincialibus regem inungat, regalibusq; adornet insignibus. Id eodẽ anno factum, acclamante populo, Vratislao regi salus honor atq; uictoria. Suatana quoq; regina cum eo coronata. Mortuus est per idem tempus Iohannes Morauorum Episcopus: cuius ecclesia, instante Gebardo Pragensi unita est. Quæ res illi maioris insolentiæ fomentum fuit: adeo, ut præsente rege interesse diuinis minime dignaretur. Ob quã causam Vratislaus, indulgente Alexãdro papa. iij. natione Senen. collegium canonicorum regularium in arce Pragensi erexit: in quo dum res agitur diuina, non præpositus tantum, sed decanus, & sacerdos, diaconusq;, & subdiaconus, rem diuinam facientes, episcopalibus ornamentis utuntur. Et præpositus quidem cãcellarius regni appellatus, principis horæ defungitur. In fundatione autem eius ecclesiæ, regem suis humeris duodecim cophinos lapidũ gestasse ferũt. Religiosum principẽ, dignũq; qui primus inter Bohemos regio diademate utretur. Gebardũ uero indies magis atq; magis insolescentẽ, ac propterea a Morauorũ plebe repulsum, dum p Hungariã ad Romanũ pontificẽ questũ iniurias profiscitur, apd Strigoniũ morbo correptũ iterijsse: Cosiniũq; illi suffectũ. Fuerũt Vratislao, & cũ Saxonibus, & cũ germano q Morauiã obtinebat, ĩimicitiæ. Illos p filiũ uicit, Germanũ ipse ex Morauia armis expulit: urbẽq; Olomucẽsem possidẽdã filio tradidit.

De

De Conrado uicesimo primo, Bizetislao uicesimo secundo, ac Boleslao uicesimo tertio, nec non Borziuislao uicesimo quarto, Bohemorum ducibus.

CAP. XXIII.

Vita functus Vratislaus non filium sicut optauerat, sed Conradum fratrem habuit successorem. Qui septimo mense potitus imperio, morbo correptus, nepotibus ex fratribus locum fecit. Quinq; eos fuisse diximus, qui sibi inuicem pro natiuitatis ordine successere. Duos ex his Vrbuicenses, perpetui regum hostes, fraudibus interceptos necauere.

De Vladislao, uicesimoquinto Bohemorum duce & rege secundo.

CAPVT. XXIIII.

PEnultimus Vladislaus nomine, ex Bisetislao fratre nepotem sui nominis, cum. CCC. galeatis equitibus auxilio Henrici sexti Romanorum imperatoris Romam misit: qui plurimas inde reliquias sanctorum reportauit. Inueni in historia Bohemorum post Vratislaum primum regem, pluribus annis inter regnum fuisse. Nam Conradum fratrem eius, ac deinde Vratislai filios non regis nomine, sed ducis tantum usos: tanq̃ regni decus homini, non prouinciæ datum fuisset. Vladislaum uero quarto loco Vratislao natum, a Friderico primo, sibi & posteris regiam dignitatem obtinuisse, & cum in expugnatione Mediolanensi egregiam operam nauasset, imperatori mirificæ gratum, leonem

nem rubeũ bifurcatæ caudæ, in clipeo albi coloris insigne regum acepisse: candelabrum quoq; Salomonis ex Mediolano asportatum, in ecclesia sancti Viti Pragẽsis recondisse. Pontẽ super Multauiam, qua uetus Praga minori iungeretur magni opis ædificasse: quam Ratispo nensi præferunt: in quatuor & uiginti arcus, ut antea diximus protensum.

De Sobieslao uicesimo sexto, & Friderico uicesimoseptimo nec non Conrado, uicesimooctauo Ac Bizetislao, uicesimonono. Atq; Venceslao tricesimo Bohemorum duabus. CAP. XXV

POst eum Sobieslaum quinq; annis ducatu functũ, a prouincialibus exactum in exilio, interisse. Ex in Fridericũ Vladislai filiũ successisse. Post, Conradũ, qui apud Apulos in Italiam secutus impatorẽ, decessit. Conradũ Bisetislaus sequitur: qui & Henricus dictus est. Et cum esset Pragensis episcopus, quindecim annis pontificatũ simul & principatũ Bohemiæ tenuit. Post eũ, ducatũ obtenuit Venceslaus frater eius. Hos quoq; regis noĩe abstinuisse constat, siue quia magis ui q̃ iure impauerunt: siue q̃ indultũ impatoris Romani sumendæ coronæ, more maiorũ obtinere non ualuerunt.

De primislao tricesimoprimo Bohemorum duce, & Rege tertio. CAP. XXVI

VEnceslaũ tribus mensibus ducali autoritate functum, Primislaus Vladislai secũdi regis filius, armis deiecit: & a Philippo Romanorum imperatore

Frederiā secūdi fratre, quē Romana ecclesia nō acce-
pit, tertio loco inter Bohemos reges coronatus est.

De Venceslao Bohemorum rege quarto. Et de Othoca-
ro Bohemorum rege qnto. CAP. XXVII.

PRimislao duo fuerunt filij: Venceslaus & Otho-
carus, Venceslao regnum Bohemiæ cessit: Othoca-
ro Marchionatus Morauiæ. Fuit autē Venceslaus uni-
oculus, & sine liberis decēdēs regnū Othocaro reliqt,
qui & alio noīe Primislaus appellatus est, inter Bohe-
miæ reges quintus, belli appetens, & magnorū opm effe
ctor: cui nec animus ī rebus arduis, nec consiliū defuit.
Impiū qd a fratre suscepat, ex mari Baltheo, qd falso
pleriq; oceanū putauere, est enī mediterraneus sinus,
usq; ad Danubiū protēsum, ad internū, nostrūq; mare,
qd Adriaticū dicimus, extēdit. Nā cū obiisset Frederi-
cus dux Austriæ sine liberis, soror eius Margarita hæ-
reditatē accepit. Nupserat hæc olī Henrico īpatori, Fre
deriā secundi filio: eoq; sine sobole uita functo, in patri
am redierat. Eadē iā anus Othocarū sibi uirū ascuit,
qui nō tā cōiugis ætatē, q̄ dotē aīo uoluens, sterile ma-
trimoniū cōtraxit: & prinapatū nobilē cōsecutus, more
hūano, q̄to possedit, tāto maiora cōcupiuit. Vlricus eo
tpe Carinthiorū prinapatū tenebat. Qui cū uirili sobo
le careret, accepta ex Othocaro pecūia, Carīthiā illi, Car
niolā, Marchiā Sclauonicā, et portū Naonis, tradidit.
Veronenses, exinde Feltrenses, Taruisini: & multi ex
foro Iulij, ultio sese ei submiserunt. Bellum Hungaris
indixit, cōmissoq; prælio, uictor ingentē prædā repor-

tauit: Stiriāq; prouīciā illis ad emit. In Pruſsia quā uetere Vlmrigiā uacauerā ſupatis Tartaris urbē cōdidit, quā Cuniſpgiū. i. mōtē regiū, uocāt. Sed q̄ tū aucta eius potētia ē, tam ū etiā īſolētia creuit. Qui uiuēte legitima uxore, & quæ ſibi tantū impiū adiecerat, alterā ſupduxit Cunigūdā Regis Maſchoriæ filiā. Vocatus, p principes electores ad impiū, cōtēpſit: palā inter ſuos iactitans, pluris Bohemiæ regē, quā Romanū īpatorē eſſe. Rodolphus itaq; Habsburgi comes, qui magiſter Curiæ Otthocari fuiſset, nō minus belli q̄ domi clarus, Chriſtianæ reipublicæ præfectus ē, mſsis ad Othocarū legatis, Auſtriā, & Carinthiam, cætrasq; uicinas Italiæ prouincias tanq̄ iuris īpij repetit, quādo nec Auſtria mulierbre fundū eſset: nec Carinthiā, iniuſſu Cæſaris. Vlrias uenundare potuiſset. Rēnuit Othocarus: & īpatori, qui aliquādo ſibi ſeruiuiſset, impacato reſpōdit aīo. Sed interueniētibus amicis, ea lege reconciliati ſunt, ut Auſtria īpatori cederet. Exin datis acceptiſq; filiabus, affinitas utrīq; iūgeretur: prouīciæ de quibus lis eſset, dotales fierēt. Adeptus Auſtriā Rodolphus, Othocarū ī uerba ſua iurare, more maiorū expoſāt. Id ſupbo regi grauius uiſum: tāq̄ ex domīo ſeruus fieret. Exoriūtur nouæ lites: bellū indicitur. Cūq; iā duo exercitus ad mille paſsus alter alteri proximus cōueniſsēt, ueritus Othocarus Rodolphi potētiā, iniuſtāq; belli cām aīo uoluēs, legatos mittit, qui ſe iuraturū dicāt, ſi mō intra tētoriū īpiale honeris ſui cā fieri Rodolphus uelit. Accipit cōditionē īpator: potius q̄ belli fortunā expiatur. Suggeſtū ī tēto-

paratur, ibiq; aureum soliũ eminentiori loco erigitur: Rodolphus. Diademate et impialibus insignibus conspicuus, cõsidentibus electoribus impij, cæteris baronibus circũstantibus, aduenientem regem sedẽs expectat. Ille cum paucis regni sui optimatibus ĩgressus, consenso sugesto, ad pedes impatoris genua flectit: proinde ex ueteri consuetudine, admotis sacrosanctis iureiurando se adegit. Interea tentorium arte cõpositũ, a summo usq; deorsum, in quatuor prosaßũ partes, deãdit: regemq;, ut erat in alto loco ad imperatoris genua supplex, uidendum exerãtibus præbuit. Stabant circũ armatæ acies, rei exitum spectantes: sed quã læti Theutones gloriosum impatorẽ suũ uidentes, tamen indignabũdi Bohemi, qd̃ rex eorũ humiliari magis q̃ prælium experiri uoluißet. Stupefactus ea re Othocarus, quãuis dolo magis quam casu cãdiße tentorium ignoraret, subticendum tamen in præsentia censuit: petitaq; ab imperatore uenia, plenus irarũ domum redijt. Quem, tametsi sua sponte satis fureret: magis tamen ac magis uxor incendit. Quæ cognito rerum successu, aduenientem regem hisce uerbis allocuta fertur, Hæccine nobis spolia, hanc belli adoriam domum refers? Dediti omnes hodie tua opera, ueluti manãpia, ueluti pecudes sumus. Regina prouinciarum Bohemia, tributaria facta. Cum te olim superasse prælio Tartaros, exuiße castris Hũgaros, Stiriã armis adeptũ esse. Italiã cũ exerãtu penetraße audiuerã, felicẽ me quæ tali nupsißẽ uiro, patrem qui me

Vxoris ad Othocarũ oratio.

regi

regi magnanimo tradidisset, sapientẽ existimabã: neq; reginã eẽ ullã orbe toto, cui me cedere oporteret. Nũc falsa omnia experior. Nã quæ mulier me ĩfelicior, quis te uirorũ oĩm ignauior? Austriã prouinciarũ nobilissimã, tot urbibus, tot proceribus insignẽ, nulla necessitate coactus, ex manibus tradidisti, Stiriam, Chorinthiã, & quas possidebas in Italia ciuitates, turpi metu reliquisti: cũ comite Habsburgẽsi infimi generis affinitatẽ cõtraxisti. Postremo ei qui satelles tuus quondã fuerat, iureiurando exhibito, te submisisti: & seruus serui factus, tu simul ac maiorũ tuorũ gloriã offuscasti. En uirum qui magnitudine animi remuisse impiũ uideri uult. Lauda rẽ: si te illi nõ subiecisses. Age, si tibi animus uirilis deest, neq; gladios intueri potes, sine me regẽ esse, expiar profecto, Bohemis an Teutonibus ĩperiũ debeatur. Sũt Poloni, sunt Saxones ac Frãcones, qui nostra signa sequuntur, sunt Slesitæ morauiq;, & uerebimur belli tentare fortunã? Vtinã aut tibi meus animus fuerit, aut mihi obediẽtia quã te habere aĩaduerto, sentiret profecto Rodolphus, neq; uires aduersus dominos ualere, neq; dolos. Othocarus, qui uxoris charitate teneretur, eamq; uerũ locutã aĩaduerteret, simulq; animi magnitudĩe irrogatã cõtumeliã ferre nõ posset, acersitis regni primoribus, collectisq; nouis copijs Rodolpho, qui dolo secũ egisset bellũ indicit, neq; ille certamẽ detrectat. Cõueniũt ambo cũ exercitibus, in cãpis Austriæ trãs Danubiũ cõmissũ ẽ attrox præliũ, diuq; Marte dubio depugnatum,

gnatũ, cũ Bohemi multitudine ac robore, Sueui quibus Rodolphus maxime fidebat, ordie ac arte supiores essent. Ceidere q̃ plurimi ex utraq; parte, maior tamen strages Bohemorũ ædita. Ad extremum, relictus a suis Othocarus, dũ fortiter pugnat, iter cõfertissimas hostiũ aies occiditur. Ferunt Stiriẽses duos domi nobiles quorũ frater ab Othocaro p iniuriã extinctus fuisset eũ toto prælio quæsitũ: cũ certis indicijs cognouisset, in ultione fraternæ cædis obtruncauisse. Corpus eius pmittente Rodolpho in Bohemiam translatũ regio honore sepultũ. Prælium ipsa die btĩ Ruffi pactũ, anno ab incarnatione uerbi. 8. & 70. post ducẽtos & mille. A populatiõe Bohemiæ ĩpatorẽ abstinuisse, quæ genero deberetur.

Othocarus occiditur.

De sctõ Vẽceslao Bohemorũ rege sexto. Ca. XXVIII.

VEnæslaũ Othocari filiũ. 7. ãnos natũ, ab Othone marchione Brãdeburgẽsi, in Franconiã abductũ, regnũq; tutorio noĩe ab eo. 5. annis gubernatũ, reuersum puerũ sub ĩpio matris fuisse. Illã Zauisium quendã ex Baronibus, potẽtẽ, amasse: cuius nuptias adeptã, multas regni opes ad eũ contulisse. Sed ipsa breui morbo extĩcta, Zauisiũ captũ, necq; traditũ: regnũ deinde ex Vẽceslai arbitrio ordinatũ. Quo regnãte, eo ipso anno quo Tholomaida a Saracenis occupata, in hanc usq; diẽ tenetur, Pragã ferme uniuersam igne familiari exustã, liberalitate regis, ciuiũq; diligẽtia atq; impẽsa itã ĩstauratã: ut felix incẽdium fuisse uideretur. Rodolpho Albertus filius successerat ĩpator. Huic nõ minores inimiãtiæ cũ Venæslao, q̃ inter parẽtes eorũ fue-

re. Has Iutha Vĕceslai cõiunx atq; Alberti soror, mulier uiro cautior magno labore dirĕit. Charissimus apd Venceslaũ Alexius quidã, pontifico iure cõsultus habitus ĕ. Qui multa de Romanorũ nobilitate cũ eo locutus usq; adeo aĩm regis illexit, ut Iuthã filiã, admodũ par uulã, ĩ clara Vrsinorũ familia gẽtili caidã matrimonio spopõderit. Hinc secuta iter Vrsinos & Bohemiæ reges amicitia: quæ apd Mattheũ eiusdẽ familiæ cardinalẽ plurimũ fuit. Is enĩ rogatus a Vĕceslao, Getiũ Vrbe uetanũ, utroq; iure cõsultũ, ĩ Bohemiã misit: quo regnũ sub leges reduceret. Sed ĩpediuere prĩcipes, quibus ĩcerta esse oĩa lucrũ ĕ. Huius Venceslai soror, noĩe Agnes, Rodolpho nupsit, ĩpatoris Rodolphi filio: qui Pragæ moriẽs ibi defunctus iacet. Ex ea natus ĕ Iohãnes, qui Albertũ Cæsarẽ arcta flumẽ rhenũ nõ lõge ab oppido Schaffhausen, dũ simul amicæ iter agerẽt fua manu ĩterfecit. Deinde pœnitẽtia ductus, Clemẽtẽ quĩtũ põtificẽ maximũ, q sibi purgationẽ ĩdulgeret, apd Auinionẽ adijt. Pontifex impatoris occisionẽ ab impatore iudicandam ait. Venit igitur Pisas Iohannes: ubi cũ Cæsar Henricus septimus eius noĩs impator cõsidebat: a quo iussus religionẽ ĩgredi heremitarũ sctĩ Augustini ĩ eaq; ppetuo pœnitere, nõ recusauit. Mortuus ĕ tãdẽ ĩ eadẽ urbe: et ĩ æde sui ordĩs sepultus. Tumulũ eius nos eo ãno uidĩus, quo iussi ab ĩpatore Frederico tertio spõsam eius Leonorã ex Portugalia ueniẽtẽ, sororis tuæ filiã, cũ alijs collegis ducturi Senas accepĩus. Mater eius Ioãis cordata mulier fuit: &

Iutha.

Albertus Cæsar interfectus

Quæ cum accepisset germanum suum contentum regno Bohemiæ, delatum imperium recusasse: At ego, inquit, si rerum potiar, glebaq; una mihi modo desit: aut quod reliquum est subijcam, aut imperio excedam. Ferunt in coronatione Venæslai, non minus nouem ducenta equitum milia, apud Pragam ex regia curia cibos accepisse: peditum uero infinitam multitudinem pastam. Subiecisse & Polonos sibi Venæslaum: a quibus inuitatus, in ciuitate Gnesno diadema susceperit. Filium quoq; sui nominis. xiij. annos natum, petentibus Hungaris regem dedisse. Sed cum bonifacius pontifex maximus, Caroli adolescentem, Caroli regis Siciliæ filium eo iussisset, & Hungarorum animi mutarentur: filium suum Albæ coronatum, & sacrã simul coronam ad se recepisse. Nec diu postea, tertio & triæsimo ætatis suæ anno, ex tabe obijsse. Mortem eius Bohemos magno merore prosecutos. Fuerat enim mansuetus et clementissimus princeps, et ammirãdus opinione sanctitatis: quæ postea uel miraculis confirmata traditur Iohanni Brixionen. episcopo, si uera est fama per quietem apparens, cum eum flentem tristemq; repperisset, interrogauit, quæ nam esset causa mæstitiæ. Dicenti se mortem eius æquo animo ferre non posse, incredulitatem exprobrauit, qui sacris eloquijs fidem non adhiberet: in quibus hæc uerba potuisset aliquãdo legisse. Cum te consumptum putaueris orieris ut Lucifer: & habebis fiduciam proposita tibi spe, & defossus securus dormies. Requiesces, nec erit qui te exterreat:

& depre-

& deprecabuntur fadem tuam plurimi, subiungensq; paruam esse eius fidem, atq; inanem, si mortem sanctorũ miseram putaret: repente disparuit. Episcopus excitatus uerba quidem sibi dicta memoriter tenuit: sed ubi nam scripta essent in sacro codice penitus ignorauit. Euoluto autem concordantiarum libro. xi. apud Iob capitulo, qd̃ quærebat inuenit. Ad tumulum autem eius insignis latro cum accessisset: exprobrans mortuo uitam, lapideæ statuæ super sepulchrum iacenti, colaphum incussit: nec mora cæcitate peraulsus impietatis suæ pœnam dedit. Statua postmodum in sacrario erecta est: & alia ænea loco eius reposita, Iohannis Barbantini egregij statuarij nobile opus.

De Venceslao Bohemorum rege septimo.

CAPVT. XXIX.

VEncæslao filius eius successit, quamuis eodem nomine, moribus tamen longe dispar. Qui cum ebrietati, & turpissimæ parti corporis dies noctesq; indulgeret, & aliorum bona diriperet, aliorum uxoribus illuderet: apud Olomutium Morauiæ ciuitatem, dum solus in domo decani pōtificalis ædis perambulat, tribus uulneribus confossus, duodeuiginti natus annos interijt. Ignoratus est necis autor, quamuis Cōradus eques Thuringus, cruentum gestans pugionem, exire regiã uisus fuerit. Nam is prius obtruncatus est populari tumultu, quã crimen confiteretur.

Venæslai iunioris interitus.

De Rodolpho Bohemorum rege octauo.

CAPVT. XXX.

VEnerat forte eo tempore Pragam dux Carinthiæ Hĕricus: cui altera ex sororibus regis, noĩe Anna, natu maior, iã pridĕ nupserat. Hunc Bohemi regĕ sibi deligunt. Id ægre fert Albertus impator. Qui repente coactis copijs Bohemiã ingressus, Henricum regno deturbat: Rohodolphumq; filium suũ regĕ constituit, Elizabeth senioris Vencæslai relicta in matrimoniũ ei tradita, quo regnum eius solidius esset. Qui cũ magna Bohemorũ spe repugnare cœpisset, subitaneo morbo correptus, primo regni sui anno, absq; liberis decæsit.

Rodolphus rex cõstitutus.

De Henrico, Bohemorum rege nono.

CAPVT. XXXI.

POst obitũ Rodolphi dissidentes inter se Bohemi, alij Fredericum Rodolphi fratrĕ, alij Henricũ, quĕ deiecerãt petierunt. Vicit Hĕricĭ factio: truãdatis alterius partis autoribus. Et q̃uis Albertus impator cum magnis copijs Bohemiã ingressus, regionĕ lõge latéq; afflixerit, Hĕricum tamĕ regno deijere non potuit, prius a nepote, ut ante diximus, occisus, q̃ meditata in Bohemis exequeretur. Succæsit Alberto Hĕricus septimus, de quo paulo ante mĕtionĕ fecimus, comes Lutzelburgensis, cõsilio & animo iuxta potẽs. Hic Elizabeth alteram Vencæslai sororĕ, octo & decĕ annos natã, clã iussam ad se uenire, apud Spirã Galliæ ciuitatĕ Iohanni filio suo quatuor annis minori matrimonio coniunxit. Eodĕ quoq; tpe, tribus cõparatis exercitibus, unũ ipse ĩ Italiã duxit

Hĕricus septimus.

aduersus

aduersus Brixinēses, quos armis uictos, impata facere cōpulit: Lōbardosq; oēs in potestatē accepit. Alterum aduersus comites Vuirtēbergenses direxit, sacro imperio rebelles: quibus ex octoginta castellis & munitissimis oppidis quæ obtinibant, duo et septuaginta armis expugnata ademit. Tertium ex Franconibus ac Baioarijs cōparatum, duæ Petro archiepiscopo Magūtino, cū filio in Bohemiā misit. Hic ē ille Hēricus, q Romæ coronatus reni tēte Roberto rege Neopolitano Florētiā obsidiōe artissima cinxit: Pisas, Senasq; in potestate habuit: & apd Bohemicum cōuētum in agro Senē. hostili fraude ueneno extinctus fertur. Cuius corpus in uetusto ac nobili tēplo Pisarum, sublimi loco post aram amica cōdiderunt. Pugnatū ē in Bohemia pluribus locis, cū alij Bohemorū Iohānē regnare cuperēt, alij Hēricō studerēt, q iā cū tribus impatorū filijs de regni possessiōe cōtēdisset. Obsessa ē denicq; Praga regni caput, diuq; oppugnata: cū Hēricus & marchio Misnēsis haud pigre mœnia tuerētur. Ad extremū tamē oppidanorū proditiōe Iohāni tradita hostis in arcē sese recepit: nec multis post diebus Hēricus in Carinthiā profugit. Ex eo tpe usq; ad impatorē Sigismundum, Bohemia in potestate Lutzelburgēsium, ferme centum uiginti sex annis fuit.

De Iohanne Bohemorum rege decimo.

XXXII.

IOhānes potēti nanu regnū gubernauit: et patre ī Italia agēte apd Germanos uicario noīe administrauit imperium.

Patre

Patre uero defuuncto: cum plurimæ Italiæ ciuitates ei se se dedissent, penetrauit alpes cum exercitu: easq; nõ pauci s annis tutatus ẽ, tũ Friderius Austriæ, et Loduuicus Baioariæ princeps, de Romano imperio inter se contendunt. Fuerunt ei et cũ coniuge graues dissensiones: Baronibus regni reginam a rege subtrahentibus, tanq̃ Bohemorum inimico, qui Teuthones in primis haberet acceptos. Vẽtum est ad arma: affectum magis calamitatibus regnum. Vix tandem compositæ lites. Post hæc Egra a Iohanne recepta est: Vratislauiensiũ ciuitas quã dux. Slesiæ occuparat Henricus, Legnicium quoq;, & quamplures aliæ Slesiæ ciuitates, Iohanni subijciuntur: Geritur & aduersus Austriales bellũ: in quo uictor Iohãnes suos milites præda nõ modica ditat. Cũ regnũ Poloniæ qe te obtinere non posset: Casmiro acceptis uiginti milibus marcarũ argenti, rursum cedit. Cracouiã tamen obsidione cingit: sed deficientibus commeatibus abire cõpellitur. Cæcus effectus a rege Francorũ aduersus anglicos in auxilium accersitus, cum lectissima equitũ manu cõsanguineo solatiũ tulit: prælioq; memorabili & cruẽtissimo se immiscuit, in quo cũ multis milibus cæsus interijt: cũ regnasset quinq; & triginta annis. Bellũ in celebritate Scti Ruffi gestũ. Hinc ea dies apd Bohemos atra atq; innominabilis habita: quæ duos reges hostili gladio abstulisset.

De Carolo Bohemorum rege undecimo. Qui & postea Romanorum imperator factus, Carolus quartus dictus est.

CAPVT

CAPVT XXXIII.

VNum & triginta annos agebat Carolus tum filius eius, ex Elizabeth coniuge natus. Is uiuēte patre, apud Tartaros feliciter dimicauit: diuitates Lumbardiæ a patre acceptas, armis tutatus est. Pugnauit adolescens cū Veronensibus: eos prælio fudit. In ea pugna bis equo deiectus, nō dubitauit tertium cōscendere: facinoraq; fortissimi militis ædere. Ferunt eum iuueniliter lasciuientē, cū Parmæ ageret alienos thoros non paucos polluisse, neq; increpatum a patre abstinuisse. Fuisse per idē tēpus Dalphino Franciæ, cum principe Sabaudiæ bellum: cui cum rogatus Iohannes auxilium ferre statuisset, nocte quæ decretum iter præcessit, uisum est in somnis Carolo, iuuenem forma conspicuum, militari manu raptum, eminentiq; loco unde uideri ab omnibus posset uestimentis exutū, moxq; uirilia ei eiecta. Carolo ex proximo adolescente qui speciem supra humanam uenerabilis astabat, eaq; sic geri mandauerat, quisnam hic iuuenis esset tam crudeliter acceptus, & cur eo supplicio afficeretur interroganti responsum datum, Dalphinum esse regis Franciæ primogenitū, qui talibus modis accipieretur, sic plectendos esse qui aliena matrimonia violarent. Experrectum Carolū summo mane patri somnium recitasse, rogasseq; ne frustra exercitū fatigaret, Dalphinum enim nō egere auxilio quē interēptum esse nō dubitaret. Contēpsisse patrē uerba filij, somnijsq; nihil ineē pōderis respōdisse: duorūq; dierū itinere cum exercitu

profe-

profectũ:ærtũ acepisse nunãũ, Dalpinum in obsidione cuiusdã castelli, sagitta in inærtũ missa, cõfosso inguine expirasse:copias eius dissipatas esse. Carolum ĩ uilla Terẽtij Parmẽsis agri, quo in loco uisum uiderat, in honore beatæ uirgis Mariæ collegatã ecclesiã erexisse, magnificæq; dotasse, quæ adhuc extat. Patronus eius ẽ præcẽtor ecclesiæ Pragẽsis, quẽadmodũ eiusdẽ Caroli literæ attestãtur, quas nos uidimus legimusq;. Nomẽ huic Carolo ĩ baptismo Vẽceslaus fuit, qd in cõfirmatiõe a Caralo Frãcorũ rege mutatũ ẽ, apd quẽ pueritiæ rudimẽta pegit. Fuit autẽ hic Carolus uir magnorum opum, qui regnũ Bohemiæ, tũ religiõis cultu, tũ legum ac bonorũ morum disciplina illustrauit. Nam scola liberalium artiũ ab eo in Praga erecta est, noua ciuitas mœnibus cincta: paladium regũ magnificentissime exædificatum, monasteria multa fundata, arces constructæ admirabiles: pax toti regno dedita. Adeptus imperiũ, rursus Italiã ingressus, Longobardos in potestatem acepit: Gibellinos qui iam pridem Florẽtia exulauerant, eiectis Guelphis, in suum locum restituit: reliquis Ethruriæ partibus pro suo arbitrio leges dedit. Coronatus Romæ magnifico apparatu, nouatores rerũ q aduersus ecclesiã sentiebãt, Romano pontifici, iudicandos tradidit. Iohanni fratri suo Morauiam possidendam cõcessit: Vissegradum nouis muris ac propugnaculis communiuit, corpus sancti Viti Pragam detulit. Pontem Multauiæ qui exundationibus corruerat in Praga restaurat: ecclesiam pragensem

Dalphini mors.

gensem ad metropolitiam decus erexit, cũ antea Maguntino pontifici subiecta esset. Clarus profecto imperator: nisi Bohemiæ regni magis, q̃ Romani imperij quæsiuisset. Illud quoq; nomini suo non paruam misit maculam, q̃ Venæslaum ex filijs suis natu maiorem, in imperio sibi sucæssorẽ adhuc uiuens ordinare conatus est: idq; peccania. Nã cũ principes electores, haud facile ad eã rẽ trahi posset, qd̃ uirtute obtinere nõ potuit predo cõparauit: promissis cuiq; electori centũ milibus aureis. Quos cũ repræsentare non posset: publica illis Romanæ reipublicæ uectigalia obligauit: perpetuum imperij malũ. Hinc Romana potestas ad nihilũ redacta: nec post hac extollere caput imperium potuit, cum principes electores omnia sibi retinerẽt: imperatorẽq; iureiurãdo adigerent, ne pignora reuocaret. Sigismũdus alter Caroli filius a rege Hũgariæ Ludouico in spẽ regni adoptatus est. Ibiq; tandem coronam adeptus, pugnauit feliciter cõtra Turcas. 32. Turcarũ regulos seuerẽ perculsit. Tumultu populari captus, ac uiduæ cuius uirũ occiderat in custodiam traditus, beneficio linguæ libertatem adeptus: regnum armis recuperauit. In quo fortunam utranq; expertus, inter uiros claros cnituit.

De Venæslao Bohemorum rege duodecimo. Qui & Rex Romanorum extitit.

CAPVT. XXXIII

Venæs

VEnæslaus ætatis suæ anno secundo, permittente patre, regni Bohemici sceptrum aßecutus: exin. 15. agens annum, cum coniuge sua Iohanna, apud Belgas ciuitate aquensi, Romani regni coronam accepit. Quarto deinde anno, pestis sæuißima Bohemiam populata est. In Praga uero quatuor mensibus in una tantum sancti Stephani parrochia tria milia funerum & quinquaginta fuere. Sexto deinde anno regina decæßit: & altera superducta est ex domo Baioaria, nomine Sophia, longe uiro suo præstantior. Inter hæc Pragenses populari tumultu exãtati, atq; in furorem acti, Iudæorũ domus inuadunt, bona eorum diripiunt, domos incendũt: atq; inter duas horas, non sexui, non ætati parcentes, in feliem gentem gladio cedunt. Perijsse aliquot milia feruntur: seruati cõplurimi infantes misericordia bonorum ciuium, baptismi gratiam acceperunt. Calamitosum genus hominum Iudæi, inter Christianos agentes: qui ubi paululum habundare creduntur, mox tanquã Iesu Christi dei nostri maiestatem contempserunt, aut religioni illuserunt, non fortunas tantum, sed uitam quoq; amittunt. Impune apud Pragenses flagtiũ fuit tũ quia populi haud facile corriguntur scelera, tum quia Venæslaus desidia corruptus, præsenti rerum statu contẽtus, neq; præterita corrigere, neq; futura curauit præcauere. Fuit enim Venæslaus longe patri absimilis, uoluptatum sequax, ac labores refugiens, uini quam prorsus regni curiosior. Ob quam rẽ captus a Baronibus. 17 hebdoma-

Iudæorum strages:

Venæslai ignauia.

hebdomadas in custodia habitus est. Iohannes dux Lusatiæ & Procopius Marchio Morauiæ magno reipublicæ malo, eum libertati reddiderunt. Captus & secundo per Sigismundum Hungariæ Regem, fratrem suũ: & Alberto Austriæ duci in custodiam datus. Custodia eius in egregijs ædibus apud Viennam habita, quibus exinde cognomen Praga datum: q̃ eas rex Pragensiũ incoluisset. Sed cum parũ diligenter custudiretur, fugam arripuit regnoq̃; rursus potitus est: neq; tamen uitam mutauit. Sed priori consuetudine uino aboq̃; maræns, lucæmq̃; dormiendo nocti coniungens, ab electoridus imperij cõprobante Romano Pontificæ imperio deiectus domi torpens illaudatum egit æuum.

De perfida secta Hussitarum, & damnatis articulis professionis illius. CAP. XXXV.

SVb hoc rege, nostra demum memoria, ætatis uero suæ anno ãrãter quinquagesimo, perfida Hussitarum insania ortum habuit: cuius & originem, & progressũ hoc loco prosequi animus est: quando ea pestis omnẽ pene Germaniã cõturbauit, neq; adhuc extincta, regni Bohemiã magnã partẽ occupat. Rexerunt scolam Pragensem usq; in ea tpa Theutones. Id molestissimum Bohemis fuit: hominibus natura ferocibus, atq; indomitis. Ex quibus uir quidam genere nobilis, ex domo quã Putridi piscis uocãt, apud Oxouiã Angliæ auitatẽ litteris studens, cũ Iohannis Vuycleui libros offendisset, quibus de realibus uniuersalibus titulus ĩscribitur, ma-

gnope illis oblectatus, exẽplaria secũ attulit. Inter quæ de diuili, de iure diuino, de ecclesia, de diuersis questiõibus, cõtra clerũ pleraq; uolũina, ueluti prædosum thesaurũ patriæ suæ ĩtulit. Imbutus iã ipse Vuicleuitarũ ueneno, et ad nocẽdũ paratus: tũ qd̃ erat familiæ suæ cõgnomẽ, putridũ piscẽ. i. fœtidũ uirus, ĩ aues suos euomuit. Cõmodauit aũt scripta quæ attulerat his potissie, qui Teutonicorũ odio tenebãtur. Inter quos Iohãnes emanuit, obscuro loco natus: ex uilla Hus, q̃ anserẽ significat, cognomentũ mutuatus. Hic cũ eẽt ingenio pacri, & lingua diserta, multũq; dialecticis oblectaretur, & peregrinas opiniões amaret, auide admodũ Vuycleuitarũ doctrinã arripuit: eaq; Teuthonicos uexare magistros cœpit: sperãs eo mõ cõfusos Theutones, scholas relicturos. Qd̃ cũ sucæderet, a Venæslao ĩpetratum, ut Pragense gymnasiũ ritu Parisiẽsis gubernaretur. Ea res magistratũ scholæ theutonibus abstulit. Quã ob causam cõmoti magistri, ac discipuli Theutonici generis, iureiurando adacti, uno die supra duo milia secati, apud Lipsicã Misnæ ciuitatẽ, trium dierum itinere a Praga distantẽ, uniuersale studium erexere. Bohemis scholæ suæ gubernatio libere patuit: quorũ princeps ẽ habitus Iohãnes Huß. lingua potẽs, & mundioris uitæ opiniõe clarus. Qui ubi satis fidei cõpatũ sibi existimauit, uenenum qd̃ iã pridẽ occulte cõcepat, palã euomuit. Fundauerat opulẽtus quidã ciuis in urbe pragensi, sub nomĩe sanctorũ Matthiæ & Matthei haud ignobile tẽplum,

quod

qd Bethleem appellauit redditibus additis, ex qbus duo prædicatores alerẽtur: q festis profestisq; diebus uerbũ dei Bohemico sermõe plebibus ĩsinuarent. Horum alter Ioannes assumptus ẽ. Qui cũ se libẽter audiri aĩaduertẽret, multa de libris Iohãnis Vuycleui ĩ mediũ attulit, asserẽs ĩ eis oẽm ueritatẽ cõtineri, adijcẽnsq; crebro interprædicãdũ se postq ex hac luce migraret, in ea loca proficiscẽ cupe, ad quæ Vuycleui aĩa pueniſſet: quẽ uirũ fuiſſe bonũ, sanctũ, cœloq; dignũ nõ dubitaret. Sequebãtur Iohannẽ clerici fere oẽs, ære alieno grauati, sceleribus ac seditiõibus ĩsignes: qui rerũ nouitate euadere pœnas arbitrabãtur. His & nõnulli doctrina cælebres iuncti erãt, qui cum in ecclesia cõsequi dignitatẽ nõ potuiſsent, iniquo animo ferebãt sacerdotia maiorum cõnsuum his cõmitti, qui q̃uis nobilitate præirent, scientia tamen uiderentur inferiores. Excæcauit eos inuidia: ut qui uiderant & qui intellexerant, nõ intelligerent. Proruperunt in blasphemias, & cum aliquibus ignaris fortaſse ac uiciosis maledicere poſsent, in omnes latrare sacerdotes cœpere: & ab ecclesia catholica recedentes, impiam Valdensium sectam atq; insaniam amplexi sunt. Huius pestiferæ ac iam pridem damnatæ factionis dogmata sunt, Romanum præsulẽ reliquis episcopis parẽ eſse: inter sacerdotes nullum discrimẽ. Presbyterum nõ dignitatem sed uitæ meritum efficere potiorem. Animas e corporibus excedentes, aut in æternas cuestigio pœnas mergi, aut ppetua cõsequi gaudia: purgatorium ignem

Dogmata Huſsitarũ

nullum inueniri. Vanum eſse orare pro mortuis, & auaricæ ſacerdotalis inuentum. Dei & ſanctorũ imagines delendas. Aquarum palmarũq; benedictiones irridendas. Mendicantium religiones, malos dæmones inueniſse. Sacerdotes pauperes eſse debere: ſola contentos eleemoſina. Liberã cuiq; prædicationem uerbi dei patere. Nullũ capitale peccatũ, q̃tumuis maioris mali uitãdi gratia tollerandũ. Qui mortalis culpæ reus ſit, cum neq; ſeculari, neq; eccleſiaſticæ dignitate potiri: neq; parendum ei. Confirmationem quam criſmate pontifices induunt, & extremã unctõnem inter eccleſiæ ſacra minime contineri. Auricularẽ confeſsionẽ nugacẽ eſſe: ſufficere ſua quemq; deo in abili ſuo confiteri peccata. Baptiſma fluuialis undæ, nulla interiecta ſacri olei mixtura recipiendũ. Cœmeteriorũ inanẽ uſum, quæſtus cã reptum: quacunq; tegãtur tellure hũana corpora nil diſtare. Tẽplũ dei late patentis ipſum mundũ eſse, coartare maieſtatẽ eius, qui eccleſias, monaſteria, oratoriaq; cõſtruunt: tanq̃ propitior in eis diuina bonitas inueniatur. Sacerdotales ueſtes, altarium ornamẽta, pallas, corpalia, calices, patenas, uaſaq; hmõi, nil habere momenti. Sacerdotẽ quocunq; loco, quocũq; tpe, ſacrũ Chriſti corpus conficere poſſe, petentibusq; miniſtrare: ſufficere ſi uerba ſacramentalia tantũ dicat. Suffragia ſanctorũ in cœlis cũ Chriſto regnantiũ, fruſtra ĩpetrari: quæ iuuare nõ poſſunt. In canonicis horis cãtandis dicendisq;, fruſtra tẽpus teri. Nulla die ab ope cæſsãdũ, niſi quæ dominica nunc

nica nũc appellatur: cælebritates sanctorũ rursus reijaẽdas. Iohannis quoq; ab ecclesia institutis, nihil inesse meriti. Subinde, cognomine lepus, claris parentibus apd Bohemos ortus, per idem tempus Pragensem ecclesiam pontificio retinebat: consilio & animo illustris. Qui orienti calamitati obuiã ire cupiens, priusq̃ amplius debacchaetur, libros Iohannis Vuycleui ad se ferri, oẽsq̃; doctorum uirorũ consilio adhibito, publicè concremari iussit. Supra ducenta uolumina fuisse traduntur, pulcherrime conscripta: bullis aureis tegumentisq; præcoſis ornata. Iohanni prædicatio interdicta, & adiectæ minæ, si quando priores in populo errores uulgare auderet. Ipse Praga exædens, apud uillam ubi sibi origo fuit ac cognomen, permittente loã domino, qui eius insaniæ fauebat, uocare plebes, ac docere non desistit: multa in Romanum præsulem, multa in reliquos ecclesiæ pontifices maledicta congerens. Vtq; populi animos sibi magis ac magis conciliaret, Deãmas haud aliter quã eleemosinas sacerdotibus debitas astruit: liberũ prædia possidentibus, si uelint eas dare, si nolint nullo iure cogi posse. Nondum error de sacramento altaris irrepserat. Sed attulit nouã pestem Petrus Dresensis (id oppidum Misnæ supersitum) qui cum alijs Theutonibus paulo ante Bohemiam reliquerat. Cognitus inter suos, quia Valdensi lepra infectus esset, patria pulsus, uelut hæreticorum asylum Pragam repetijt: puerorumq; doendorum curam accepit. Apud ecclesiam sancti Michaelis

Petrus Dresensis.

per id temporis populum prædicando instruebat Iacobellus Misnensis: literarum doctrina, & morum præstantia iuxta clarus. Petrus hunc aggressus, mirari fecit doctum & sanctum uirum, qui diuina eloquia plebibus exponeret, errorem illum non animaduertisse communionis Eucharistiæ, qui iam pridem ecclesiam pessundasset. In qua sub una tantum specie, dominicum corpus populo ministrat, cum apud Iohannem euangelistam & apostolum Christo dilectissimum, sub duplici specie panis uinique sumi iubeatur: dicēte apud eum saluatore, nisi manducaueritis carnem filij hominis & biberitis eius sanguinem, non habetis uitam in uobis. Cōmotus his Iacobellus, cum perquisitis uetustis sanctorum doctorum codicibus, Dionysij præsertim, & Cypriani, communionē calicis laudatā inuenisset: prohibitus apud sacellum Archangeli Michaelis prædicare, in tēplo maiore Sancti Martini cathedram sortitus, publice cōmouere populum cœpit: ne deinceps cōmunionem calicis, sine qua saluari nemo posset, quoquo pacto negligerent. Huic omnes hæretici consenserunt, haud modica gestientes lætitia, q̄ articulum inuenissent in euangelica lege fundatum, per quem Romanæ sedis uel ignorātia, uel nequitia argui posset. Odioso quāuis hæc animo rex intelligeret, desidia tamen corruptus, & inertia torpēs, impune debacchari sinebat hæreticos. Subinco archiepiscopus ubi nullū aduersus tātum emergēs malū in Venceslao præsidium inuenit, ad Sigismundum Hungariæ regem

Cōmunio sub utraq; specie.

Subinco archiepiscopus.

regem confugit: obsecrans atq; obtestans, ut negligentiam Fratris emendet, neq; labefactari orthodoxæ fidei sacramenta permittat. Dat fidem Sigismundus petiturum se breui Bohemiã: ecclesiæ catholicæ consulturũ. Sed dum dies die duãtur, Subinco apud Postinium in Hungaria moritur, & Albicus ei sufficitur, natione Bohemus, arte medicus, & Sigismundo propterea charus: unicum extremæ auaritiæ baratrum. Qui claues cellæ uinariæ nulli alteri quam sibijpsi credidit: & animalia uiuentia dono acepta mox uendidit. Et quia sumptuosos esse coquos didicerat, abiectam anum popinæ suæ præfecit. Interrogatus aliquando, sonorum omnium quem molestius audiret: maxillarum, inquit, ossa frangentium. Idoneus profecto pontifex, qui surgenti fomentum hæresi daret. Infestabat ea tempestate Romanam ecclesiam Ladislaus rex Neapolitanus: aduersus quem Iohannes papa tertius & uicesimus bellum decernens, plenariam peccatorum remissionem indulsit his, qui ad tuendam ecclesiam arma inducerent. Recitabatur in ecclesia Pragensi decretum pontificis. Quod cum quidam sordidæ artis homines audissent, Iohannem papã Antichristũ esse magna uoce clamauerũt: qui crucẽ cõtra Christianos decerneret. Eos euestigio senatus ĩ carcerem rapi iussit: populus uero susceptis armis, dimittiões petijt. Sed placatus oratiõe senatus, tãq; uita captiuorũ ĩ tuto cẽt, suã qsq; domũ rediere: de illis clã suppliciũ sumptũ. At cũ sanguis extra prætorij ianuã defluẽs

indicium necis fecisset, iterum occurens populus, interreptorum corpora rapuit, & aureo circumuoluta panno p omnes urbis ecclesias detulit: clamantibus eiusdem sectæ sacerdotibus: Isti sunt sancti, qui pro testamento dei sua corpora tradiderunt. Exin cadauera in sacrario in Bethleem reposita: quasi martyrũ reliquiæ aromatibus condita.

De Iohanne Hus, & Hieronymo heresiarchis, in constan. concilio igni traditis.

CAPVT XXXVI.

DVm hæc aguntur, generale concilium apud Constantiam Sueuorũ urbem cogitur. In quo de rebus Bohemicis sermo habitus, patrum mentes ingenti cura confecit: uoluentiũ animo quonam modo sanari Prouincia posset. Placutq; tandem, Sigismundo Imperatore suadente, Iohannem & Hieronymum ad Synodum uocari: qui tum cæteris eiusdem regni doctiores, tum populi ductores, ac hæresum principes habebantur. Venerunt ambo, non tam uerecunde aliena discere, quam sua impudenter ingerere parati: docendi quippe quam discendi cupidiores, & populares amantes aures. Auditi sunt in consessu patrum. Iohannes ætate maior & autoritate habitus, doctrina ac facundia superior Hieronymus. Lecti ex omni natione patres diuini atq; humani iuris doctores, sæpe cum his colloquium habuere, dogmata eorum a lege diuina aliena esse monstrarunt: neq; bonis conduere moribus. Rogauerunt, ne plus sapere

quam

quam ecclesia uellent, sed saperent ad sobrietatem. Peregrinas opiniones relinquerent, ingenia sua, quæ quidem essent nobilissima, Vuycleuitarũ insania ne fœdarent. Eloquentia qua prediti essent, in corroborãdis ecclesiæ institutis, non euertendis, in edoœndis populis, nõ dedoœndis, exercerent. Posse eos & in conspectu dei, in ecclesia militante sublimem cõsequi locum, si reiectis nouitatibus patrum uestigia sequerentur: inuentionesq; suas nuiuersali concilio submitterent. Stetere in proposito pertinaces Bohemorum animi, neq; uicti rationibus uiũ uoluere. Se ueraces, se sancti euãgelij emulatores, se Christi discipulos esse. Romanam ecclesiam, cæterasq; per orbẽ dispersas, longe a traditionibus apostolorũ abiisse, quæ opes ac deliciias sectarentur, dominatũ in populos, & primos in conuiuijs accubitus exquirerent, canes, equos alerẽt, ecclesiarũ bona quæ Christi pauperibus deberẽtur per lasciuiã luxũq; cõsumerẽt. Aut nescire prorsus diuina mandata, aut scientes contemnere. Primores magnæ Synodi, ubi pertinaciam & immutabiles animos perditorum hominum animaduerterunt, membra ecclesiæ putrida, quæ sanari non poterant, ne reliquum corpus infiœrent, resecanda censuerunt. Lata est in consessu patrum aduersus contumaces sententia: cremandos esse, qui doctrinã ecclesiæ respuerent. Prior igitur Ioannes combustus est: Hieronimus diu postea in uinculis habitus, cum resipiscere nollet: pari supplicio affectus. Pertulerunt ambo constanti animo necem, & quasi

Iohãnes et Hieronymus igni traditi.

quasi ad epulas inuitati ad incendiũ properarunt: nullam emittentes uocem, qui miseri animi posset facere in diduum. Vbi ardere cœperunt, hymnũ cœnere: quẑ uix flamma & fragor ignis interdipere potuit. Nemo philosophorum tam forti animo mortẑ pertulisse traditur: q̃ isti incendium. Poggius florentinus, ætatis nostræ nobilis scriptor, de morte Hieronymi ad Nicolaum Nicoli cõciuem suum, elegantem scripsit epistolam: q̃uis paululũ sua consuetudine in mores cleri inuectus uideatur. Cineres exustorũ, ne raperentur a Bohemis in lacũ proiecti. Discipuli eorũ ex eo solo terã abstulere in quo ignis fuit: eãq; ueluti sacrã secũ attulere in patriã. Iohãnes ac Hieronymus apud Bohemos martyrũ honores meruere: nec minores q̃ Petrus & Paulus apud Romanos habiti. Nundatis enim in Bohemiam, quæ Constantiæ gesta fuerunt de Iohanne ac Hieronymo, discipuli eorum sequæsq; oẽs in unũ conuenientes, memoriã in primis defunctorum consecrant: celebrandamq; quotannis omnes decernunt. Exin per amicos nonnullas sibi ecclesias a rege tradi extorquent, in quis suæ prædicare plebi, sacramentaq; ministrare libere possint. Neq; hoc modo cõtenti, apud Sclauoniam, nobile monasterium fratrũ prædicatorum extra mœnia oppidi situm, a fundamentis deijdunt: Eaq; prima ecclesiarum ruina in Hussitarum nouitate facta decurritur in ecclesias, monasteriaq; passim: nobilissima superis dicata tẽpla ferro atq; igne uastãtur nullũ ergo regnũ ætate nostra in tota Europa, tã

frequen-

frequẽtibus, tã augustis, tã ornatis tẽplis ditatũ fuisse, q̃ Bohemicũ reor. Tẽpla in cœlũ erecta, lõgitudine atq; amplitudine mirabili, fornicibus tegebãtur lapideis, altaria in sublimi posita, auro & argento quo sanctorũ reliquiæ tegebãtur onusta, sacerdotũ uestes margaritis tectæ ornatus omnis diues, præciosissima suppellex: fenestræ altæ atq; amplissimæ cõspicuo uitro & admirabili ope, ut lucẽ præbeãt. Neq; hæc tãtũ in oppidis atq; urbibus, sed in uillis quoq; admirari licebat. Fuit inter cætera monasteriũ aulæ regiæ, apud ripã Multauiæ, qua Mosa fluuius illi iungitur, situ, in quo regũ corpa cõdebãtur, singularis excellẽtiæ. Nã præter ædẽ magni & memorabilis opis amplũ dormitoriũ, cæterasq; monachorũ officinas magnificæ cõstructas, habuere ãrauitũ, q̃ nõ paruũ cõclusit hortũ, ambitũ uocauere. In huius lateribus uetus nõuũq; testamẽtũ ab initio Genesis usq; ad Apocalipsim Iohan. literis maiusculis in tabulis scriptũ cõtinebatur, notis quo altius irẽt paulatim crescẽtibus: ita ut a summo usq; deorsũ facilis lectio præberetur. Sed hoc decus post Vẽceslai mortẽ, Hussitarũ rabies deleuit. Qui post q̃ ecclesias q̃ plurimas deiecerũt, mõasteria incẽderũt, castellũ petẽtes cui Bechingne nomẽ ẽ, octauo fere milio ab oppido qd nũc Thabor appellãt, 30. iãrter milia hominũ cõuenere: atq; ibi trecẽtas mẽsas in patẽtibus campis erexere, ex quibus populo sacramẽtum calicis ministrarunt. Terruit ea cõgregatio Vẽceslaum uerẽtem ne tumultu facto in se arma conuerterent, regnumque sibi adimerent. Nec sua res periculo caruit; Venæslaus

ei saluti fuit cognomento Corãda singulari facũdia presbyter: & in plebibus auditus. Qui dũ populum de republica admoneret, inter cætera quæ locutus est, q̃q̃, inquit, uiri fratres ebriosum atq; inertẽ sortiti regem fuimus, si tamẽ cæteros expendere primãpes pergimus, nemo est quem nostro regi anteferamus: quem recte oĩum regũ specimen dixerim: quietũ, benignũ. nostri autẽ. Nã quis eo regnãte nos laæsere audet? licet nos ex uoto uiuere nostro. Si nõ est eadẽ sibi quæ nobis de religõe sententia: ritum nostrum neq; ipse perturbat, neq; alios perturbare sinit. Quibus par esse arbitror preces pro eo ad deum fundamus, utq; singuli ei uitam rogemus: cuius de sidia, nostra salus, nostra quies est. Quod cũ ab exploratoribus rex cognouisset, quieto animo fuit: & factus ex tepido frigidus, Corandã inter amicos habuit. Per idem ferme tempus surrexit & alius pseudo sacerdos apud Pragam, Iohãnes quidã ex ordine præmõstratensiũ impius monachus, & ad omne scelus audex. Qui cũ prædicaret apud sanctum Stephanũ in Piscina neq; bene sapere uideretur, inde amotus monasterium Carmelitarũ inuasit. Nec suasere hæretici, ut suam potentiã ostentarent. Singulis ferme diebus sacram eucharistiã per suas ecclesias circũuectabant. Quas cũ paucas esse dicerent, ductore Nicolao uiro nobili, eius loci domino unde Iohãnẽ Hus originem trahere diximus, in regiam tumultuarie prorũpentes, Venæslaũ orauere, sibi ut ãpliores ecclesias elargiret: qui iã populi maiorẽ partem obti

tem obtinerent. Audiuit rex benigne Nicolaũ pro multitudine loquentẽ: utq; in posterum diem rediret iußit. Deinde misso populo ad Nicolaũ, qui remanserat conuersus: tu, inquit, qua me regno eijceres orditus es telã: at ego laqueũ inde effiãam quo te postea strangulẽ. Ille enim regis cõspectu abiens: populares magis ac magis incendit, Rex in arcem Vissegradensem urbi uicinam, paruoq; tantũ fluuio disiũctam, sese recepit, & paulo post in castellũ nouum quod ipse cõstruxerat, quinto distans lapide, cũ paucis adijt: missis ad fratrem oratoribus, qui eius auxiliũ implorarẽt. Consulibus autẽ nouæ ciuitatis Pragensis, ne ulterius ab hæreticis dominicũ corpus in pompa deferri sinerent, imperauit.

De morte Venæslai regis

CAP. XXXVII.

AT hæretici pridie calendas Iulij apud ecclesiam Carmelitarum conueniẽtes, ad ædem sancti Stephani eucharistiã per plurimas plateas atq; ecclesias armati circũtulere: ibiq; domũ sacerdotis suis ineptijs nõ consentientis diripuere. Et sublato clamore ingenti, furentes prætoriũ petiere. Consules undeãm metu perculsi fuga saluati sunt: septẽ qui remãserant, & cũ his iudex urbis, atq; alij nonnulli ciues, raptim interæpti, ex altissimis fenestris in forum præcipitati, lanceis ac ueruibus irati populi exæpti, dirũ spectaculum dilaniati præbuere, stante in foro Iohanne monacho, & sacrum Christi Corpus sanguinario populo ostantente. Camerarius

regni

regni qui cũ treæntis equitibus ad sedãdum tumultũ oc currerat, ubi furentẽ plebẽ animaduertit, de sua uita so liatus, fuga sibi cõsuluit. Ea cum regi renuntiarent, an ctiq; arcanstãtes attoniti facinus detestarẽtur: at ego in quit pinæna futura hæc præsciera. Quẽ rex indignatus correptũ, repẽte ante pedes suos prostrauit: & arre repto pugiõe, conatus ẽ interficere. Sed impeditus a arcũstãtibus: ægre illi uitã dimisit. Nec mora paralisi cor reptus, ægrotare cœpit, atq; infra octo & decem dies, si gnatis nominibus hæreticorũ quos neã destinauerat, fra trẽ aßidue uocãtãs, & amicorũ auxilia anxius expectãs ante uita exæßit q̃ uocati principes adeßẽt: cum regnas set annis quinq; & quinquaginta, uixißet & duobus am plius. Cõsucuerunt corpa regum apd̃ Bohemos priusq̃ sepelirẽtur octo diebus, aromatibus condita, p̃ sacraria urbis arcũferri plãgiq;, & sequẽtibus amicis ac Baroni bus cõclamari. Hoc in Venæslao neglectum, nõ audente regina ingredi nouã ciuitatẽ: Delatum ẽ cadauer ad ecclesiã sancti Viti in arce, & inde ad aulã regiã, de qua paulo ante meminimus: ibiq; cõditũ ĩ sepulchro qd̃ ipse sibi delegerat. Sed postea cũ monasteriũ ipsum ab hære ticis diriperetur, & sepulchra regũ effrĩgerẽtur, cada ueraq; abijcerẽtur, pisãculos quispiã noĩe Muscha, Ven æslao uẽdere solitus, regis quẽ amauerat corpus clã col legit: & in loculo apud se domi cõdidit. Interiecto deĩde tpe, rebus in meliorẽ formã redactis, cum Vẽæslai cor pus inquireretur, acceptis uiginti aureis illud reddidit: tumq;

tumq; circumgestatio ex more facta, et iustum regi funus exhibitum.

De Iohãne Zischa, hæreticorum Hußitarum Capitaneo, in armis strenuißimo, ac uictoriosißimo.

CAPVT. XXXVIII.

REcens obierat Venæslaus, cum Iohãnes Zischa nobilis genere ex loco cui Trosnouia nomen, censu tenui. In curia regis a puero enutritus, & bellicis exercitatus, uno carens oculo, quem strenue pugnãs tã pridẽ amiserat, infectus Hußitarũ ueneno, et rapinarũ auidus collectapditorũ hoĩm multitudine, in ecclesias quæ restabãt impetũ fecit: simulachra Sãctorum, & imagines magni dei pfregit. Mõasterium carthusiensium Pragæ uiãnum inuasit: & direptum, monachos eius ordinis tãq; populo inutiles, qui ueluti sues in claustro saginarentur migrare alio iußit. Venere per idem tempus ex montibus pragã. cccc. circiter uiri, cum mulieribus, lepra Hußitarum infecti, atq; in foro sedtrẽs, cibum ex magistratibus petiere. Consulatus metu plebis quæ aduenarum miserebatur, cibaria eis publicitus ministrauit. Zischa hos sibi adiunxit arcẽ Vissegradẽsem quæ negligenter custodiebatur inuadere cupiens, ad locũ quẽ Cruces appellãt profectus ẽ. Ibi supra quadraginta milia uirorũ ex hæreticis cõuenere. Qui suã multitudinẽ cõspicati, animũ ad omne facinus audacẽ sumpsere. Multa ibi aduersus Sigismundum Cæsarem, quem regium hæredem suis conatibus infensum norant, excogitata atque decreta.

Exin

Exin Zischa, duce Coranda, de quo supra meminimus, Pelzinam, ubi complures esse suæ factionis amicos non ignorabat, ualido præsidio munijt: qui apud Cruces remanserant, arcem Vissegradensem inuasere. Sophia interim anxia quo se pacto tueretur, crebris nuncijs ac literis Sigismundum uocare, uianorum auxilia petere, atq; in omnes partes mentem dirigere. Sigismundũ malo usum consilio, in Thurcas, qui se iam pridem castris exuerant, arma prius mouere, quam Bohemiam petere libido inæsit. Quod si exercitum Pragam duxisset, antequam uires hæreticorũ cõcaluissẽt, nunquã ea incendia quæ postea uidimus, germaniam exussissẽt. At dum ille Thurcas laæssere parat, Bohemiã amisit: & Hungariam non defendit. Ea propter cum serum esset eius auxilium, regina cum Tenchone Vuirtenburgensi regnum gubernans, ex Thesauro regio copias cõparauit: arcem Pragensem & minorẽ ciuitatem quæ arã adiacet præsidio firmauit: ponti Multauiæ ne transitus illac esset hæreticis, ligneas turres ac ianuas adiecit. At illi passim per regnum conuentus agitare, sollicitare populos, hos minis terrere, illos blandicijs allicere, implere nouam ciuitatem suis hominibus, dies noctesq; consultare quibus modis summam sibi rerum acquirerẽt. Cum quibus Petrus starembergus apud insulam benedicti confligens, æquo marte prælium diremit. In Praga aucta hæreticorum alluuie, pro ponte pugnatũ, multisq; utrinq; cadentibus, pons deniq; in potestate Hussitarum

tarum factus, decliuioris partis Pragæ minoris fideles in altiorẽ sese partẽ receperũt, atq; inde conuersi acribus animis instauruere cœrtamẽ. Pugnatũ est die noctuq; continuis quinq; diebus, sæuissimis ac crudelibus ausibus: multi utrinq; cæsi, magnificæ domus exustæ: prætoriũ infimo loco sitũ, incẽsum atq; deletum.

De Sigismundo Bohemorum rege tertiodecimo, & Romanorum imperatore.

CAP. XXXIX.

CVm hic esset rerũ status, legati Sigismundi superuenere, qui regni gubernationẽ accipientes, cũ auitate Pragensi ea lege induciaes fecere, ut arce Vissegradensi reddita, liceret auibus ad Sigismundũ oratores mittere, deq; re sua cũ co trãsigere: Zischa Pelzinã, Piestã, & alia quæ occupauerat loca restitueret. Cõditionibus acceptis atq; completis, externi hæretici urbẽ reliquere, consulatus ex prisco more gubernationem inijt, quietior reddita auitas: non tamen Catholici qui ex æsserant redire ausi. Expectabant aũt Sigismundi aduentum: cuius præsentia sese tutos arbitrabantur. Sed interruperũt spẽ literæ ab eo missæ: in quibus scriptum erat ipsum breui ueniturũ, regnũq; eo modo gubernaturũ, quo pater ipsius Carolus prouinciã gubernasset. Quibus ex uerbis intellexerũt hæretici sectã suã exclusum iri, quæ regnãte Carolo nondũ ortũ habuisset: proinde magis ac magis indignari. Sigismundus aũt ad festũ natiuitatis dominicæ, Brumã qd ẽ Morauiæ oppidũ*

petijt. Ibiq; Pragensibus ueniam petentibus ea lege peperat, ut athenas & repagula tota ex urbe deponerẽt, suos magistratus acciperent. Paruit attonita ciuitas, cũ primores regni, eleuatis in cœlum manibus aduentum noui regis gratulabundi exposcerent: eiusq; rectores sine controuersia reliquæ urbes admitterent. Nec dubium uidebatur, quin tota Bohemia labes Hussitarum excessisset, si ex Bruma Sigismundus recta uia se Pragã contulisset. Sed diuertit ille, ut fortasse fati sui erat, Vratislauiamq; Slesiæ caput accessit. Quo in loco populus urbanus non diu antea, consulatum a Venceslao fratre suo constitutum per seditionem obtruncauerat: cuius sceleris autores securi percussit. Quod ubi Pragæ renunciatum est, diffisi de uenia ciues, exemplum Vratislauiensium ueriti, manifesto desciuerunt, et allecto præmijs Cenchone, qui arci Pragensi præerat, in totum regnum literas dedere, ne quispiam Sigismundo aditum præberet, qui Dalmatiæ linguæ hostis esset: nec alia arci teneretur, quam regni perdendi, qui antiquam Prutheno-rũ ciuitatẽ ordini iure pignoris obligasset, Brandenburgenses aũt a corona Bohemica alienasset: Iohannem ac Hieronymum in Constantiensi concilio cremari non solum permisisset, uerumetiam procurasset, dogmata quæ ipsi sequerentur totis conatibus impugnaret.

De ciuitate Thabor & extructione eius, fratribusq; Thaboritis.

CAP. XL.

Zischa

Zischa dum hæc aguntur, relicta ex fœdere Pelzina, bis a fidelibus inuasus, bis uersutijs usus ex pene uicto uictor euasit. Erant aspera loca in quibus pugnare oportuit, hostes in equis, milites sui omnes pedites: nec cœrtamen committi nisi pedestre poterat. Vt ergo desilire ab equis aduersarij, mulieres quæ de more suũ exercitũ sequebãtur, proijcere pepla in terrã iussit: quibus implicati per calcaria eqtes, prius extincti sunt, quã pedes expedire ualerent. Ipse deinde Muscam petijt, oppidũ ad Lusmitiũ amnẽ in ripa suũ: ex quo Copius & Vlrichus fratres, ueræ fidei cultores, eiusq; loci domini, nõ paruã populi partẽ eiecerãt cum hæreticis sentientẽ. Id Zischa Quadragesimæ nocte aggressus, armis expugnauit, dirupit, incendit. Sed & Liaũ quoq; castellũ, ab eo loco mille passuũ distãs, quo se Vlrichus recepat, uicepit: Vlricũ familiãq; suã gladio occidit: uni tantũ uita retẽta, qui reliquos obtrũcaret. Cũq; ciuitatẽ quã incoleret muro cinctã nõ haberet, locũ natura munitũ ad eũdẽ amnẽ elegit, uix octo stadijs ab Auscha sepatũ. Hũc mœnibus cinxit, et ut q sq; tẽtoria fixerat, ita ædificare sibi domos ĩpauit, ciuitati Thabor ĩdidit nomen. Nã & comites eius, fratres Thaboritæ appellabantur, tanq̃ cum tribus apostolis saluatoris Christi transfigurationem in monte uidissent: indeq; suas opiniones mutuati essent, quas fidei ueritates appellant. Ciuitas quamuis altis defensa rupibus, muro tamen & anteminali cincta est. Lusmicus amnis, maiorem urbis partem

Zischæ Vafre cõsiliũ

alluit: qd reliquũ torrẽsnõ modicus ambit. Qui cũ recte in Lusmiaũ tenderet, saxeo colle ĩpeditus, q̃ longa est ciuitas flectere ad dexterã iter coactus, in fine urbis maiori fluuio miscetur. Spatiũ quo per terrã accditur, nam pene insulam duo amnes efficiunt, uix pedes. xxx. protenditur. Hic fossa profunda manu facta, & triplex murus ea crassitudine quæ nullis effringi machinis queat. Turres in mœnibus crebræ, & propugnacula quæ ipsi Thaboritæ, expugnandarũ urbium magistri, excogitauerunt, locis oportunis constructa. Hic refugium omnium hæreticorum, arcemq; Zischa primus erexit: qui eum secuti sunt, pro suo quisq; ingenio munimenta urbis auxerunt. Nos qualem uidimus ciuitatem descripsimus. In amne Lusmido auri grana reperiuntur, cicaris æquantia magnitudinem, quæ nullo egent purgamẽto. Nondum equites apud Thaboritas militauerant, cum essent omnes ferme infimæ plebis homines: & qui non tam nouã fidem secuti, q̃ iudicia & carceres fugisse uidebantur. Nicolaus magister monetæ, quẽ Sigismundus ad res curãdas in Bohemiã miserat, primus oim equorum copiã Thaboritis fecit: qui cũ mille equitibus in uico cui Vogize nomen est, nouis Zischæ motibus occursurus cõsederat. In hunc nocte ipsa parasceues Zischa ex improuiso prorumpens, oẽs illi equos ademit, arma surripuit, uicũ incendit. Milites suos equos ascendere, saltare, currere, flectere in gyrũ docuit: neq; post hac absq; alis equitũ copias duxit. Nicolaus ĩ arce saluatus est.

De Adami

De Adamitis hæreticis. CAP. XLI.

INter hæc & alia, apud Bohemos nephanda & inaudita prius emersit hæresis. Pichardus quidã ex Gallia Belgica, transmißo Rheno, per Germaniam in Bohemiam penetrauit: qui præstigijs quibusdam fidem sibi conãlians, breui tpe non Paruam mulierum uirorũq; plebem ad se traxit, quos nudos incedere iubens, adamitas uocauit: Et occupata insula quadam, amne Lusinitio cincta, filium dei se dixit: & Adam uocari. Connubia eis promiscua fuere: nephas tamen iniußu Adã mulierem cognoscere. Sed ut quisq; libidine incensus in aliquam exarsit, eam manu prehendit & adiens primãpẽ: in hanc, inquit, spiritus meus cõcaluit. Cui princeps respondit: ite crescite, & multiplicamini, & replete terrã. Aiebat cæteros homines seruos esse, se uero & qui ex eis nascerentur liberos. Ex ijs quadraginta uiri insulã exiere, & intrãtes uicinas uillas, euaginatis gladijs sup ducentos agrestes interfecere: quos diaboli filios aßerebant. Zischa ijs auditis, quãuis scleratus, sclus tamen exhorruit. Habet enim hoc natura hominum, ut aliena magis q̃ sua quisq; uitia perhorrescat. Neq; summa mala diu multa manent: ultorẽq; mali sæpe malum cernere licet. Direxit igitur in eos exercitum: expugnataq; insula Adamitas omnes gladio deleuit, duobus tantum reseruatis, ex quis gentis superstitionem cognoscæret. Audiui ego ex Vlrico Rosensi præstanti regulo, cum agerem in Bohemia, fuisse apud se uiros & mulieres

Pichardus:

eius sectæ captiuos: & mulieres quidem palam dixisse, non esse liberos qui uestibus & præsertim fœmoralibus uterentur, easq; in carcere apud se peperisse: quas cum anno elapso simul cum uiris igni tradidisset, ridentes cantantesq; flammarũ incendia ptulisse.

Quomodo Sigismundus Bohemiam ingressus, Coronã regni accperit, minusq; feliciter pugnauerit.

CAP. XLII.

SIgismundus interea conuocatis Slesiæ ducibus, ingressus Bohemiam, Græcũ, exinde Cuthnam insesto exercitu petit. Cenchonẽ ut arcem Pragensem sibi reddat magnis sponsionibus allicit: equitum quatuor milia qui urbem laessant ibidem collocat. Cencho bina proditione insignis domum reuertitur. Pragenses Zischam accersiunt: qui cum Thaboritis nihil moratus, urbem accepit in potestatem. Duo tantũ ex Baronibus Nilco Cruffina Lituburgensis, & Nilco Valdesænensis, ac pauci nobiles, Pragensium signa sequebantur: reliqua multitudo ex plebe collecta. His primum studium fuit arcem oppugnare. Locus ipse natura munitus: non aliter quam uina fame posse apparebat. Claust aditus, ne quid cõmeatus importaretur. Sigismundus fumo iter operuit, obsessisq; necessaria præbuit: nec diu postea ciuitatem ipsam, accersitis ex imperio auxilijs, obsidere decreuit. Fuerunt in castris eius Saxoniæ duces, Marchionesq; Brandenburgensis, & gener eius Albertus Austriæ princeps. Oppugnata est ciuitas sex hebdomadibus.

Ipse

Ipse uero Sigismundus in æde metropolica, quæ in arce sita est, regni coronã accepit: Cõradus natione Vestfalus archiepiscopus, qui postea in hæresim prolapsus est sacris solemnibus rite peractis diadema ei imposuit. Albicus enim iam pridem dignitati cesserat, cum famuli am edentẽ bibentẽq; ferre nõ posset: & minori contentus officio, auariciæ seruiebat. Oppugnabatur summis uiribus hæretica ciuitas. Mediotpe reguli Rosenses, et Chrageri, Thaboritæ castra tenentes, a Nicolao Hus quẽ Zischa cũ parte copiarũ eo miserat, prælio uicti exuũtur: Gracium quoq; reginæ ab hæreticis expugnatum. Imminet urbi Pragensi sublimis mõs, q̃ Viclechonis appellant: hunc ne hostes occuparẽt Zischa præsidio muniebat. Cũ quis Marchio Misnensis cõgressus, magnã militũ suorũ partẽ amisit. Misnẽses enim cũ iã mõtis cacumẽ occupassent, in partẽ coacti quæ prærupta erat acrius oppressi, ubi retinere impetũ nõ ualuere, alij cæsi sunt, alij ex mõte deturbati p abrupta dilapsi perierũt. Sigismundus obsidione dimissa Cuthnam se recepit. Per idem tempus uulgauerant hæretici ipsa die Penthecostes ignem de cœlo casurum, qui urbes Bohemicas omnes exureret. Ob quam rẽ magna ex parte ciuitatum mœnia relicta Die prædicta eum imbres tota ferme Bohemia uehementes fuissent, religio in risum conuersa, multum hæreticis opinionis detraxit. Vicit tamen obstinatio eorum quos rapinarum cupido magis quam fidei zeius pellexerat.

Marchio Misnẽsis.

Zischa apud Pragenses degens, ex consilio suorum sacerdotum omnes basilicas delere adorsus est, quæ sanctorum nominibus dedicatæ fuerant: Neq; enim fas esse diæbant alteri q̃ soli deo templa sacrari. Hinc plurima monasteria & nobiles ecclesiæ, uno impetu in diuitate diiectæ. Id Pragensibus ægre fuit: quibus seruandum ædificiorũ decus uidebatur. Orta dissensione, iurgioq; sensim obrepente, zischa cũ suis abijt: & ad Thaboritas reuersus multa fidelium loca expugnauit. Inter quæ Pragatini præpositi Vissegradensis oppidum diripuit: in quo uiros ac mulieres cum pueris & infantibus cunctosq; loci sacerdotes, in ecclesia conclusos, immisso igne combussit.

Othocarus occiditur.

De Orebitis hæreticis CAPVT XLIII.

FVit & alia in Bohemia hæreticorum factio, fratrum Orebitarũ appellata, quæ territoriũ Greæcense uicinasq; gentes magnis affecit cladibus: pestifera atq; immanis, neq; Thaboritarũ crudelitate ulla ex parte inferior. Aduersus quã Martinus quintus pontifex maximus nominatim crucẽ decreuit, neq; tamen in plures annos extirpari potuit. Huius sectæ homines quotiens sacerdotes nostros interæpere aut igne cremauerunt, aut nudos rigente hyeme sup gladiẽ colligatos dimisere. Quos parui momẽti existimarunt, desectis uirilibus abire pmiserunt. A Pragensibus inter hæc summis utribus arx Vissegradensis oppugnatur. In qua cũ cætera abessent, æquinæ carnes aliquandiu pro cibo fuere. Ad

re. Ad extremũ nisi ad certum diẽ Sigismundus auxilium ferret deditio promissa: uerum ea lex adiuncta ut ueniente Sigismundo Vissegredenses prorsus quiescerent. Affuit inter diẽ dictũ imperator, ignarusq; conditiõis locum ingressus arctum sub arce, in quo facile ab obsessis defendi poterat: cum illi datam fidẽ obseruassent, inuasus repente a Pragensibus, ingentẽ perpessus stragem, rebus infectis retro abijt. Ceciderunt ex Morauis xiiij. proceres, ex Hungaris ceterisq; gentibus q̃plurimi, arx Pragensibus dedita.

De multis prælijs & uictorijs Iohannis Zischæ.

CAPVT. XLIIII.

ZIscha dum hæc fiunt, Booslaũ regulum, cui Cygneo cognomen fuit, qui multis antea cladibus hæreticos affecerat, in oppido suo munitissimo ui cepit & in hæresim suam pellexit. Qui ad Rethium paucis post annis dum hæreticorum copias ducit uulneratus interijt. Erant in territorio Pelzinensi complura cœnobia, opibus & structuris insignia, ex q̃bus Zischa quinq; combussit. In monasterio uero Claronensi, quod munitius fuit, præsidium posuit. Huic Sigismundus excrãtum admouit: Zischa autem in eum copias ducente, turpi fuga recessit, nec diu postea Bohemiã quoq; reliquit Zischa ad Pelzinam duxit. Sed cum ciuitatem ægregie defensam expugnare desperaret, inde soluens Comitatuiam petijt, non parui nominis oppidum. Quo ui capto populares cum sacerdotibus in ædibus ligneis reclusos

frustra

frustra ueniam petentes exußit. Cum uero ante oppidum cui Rabi nomen est, conuocatis fratribus Thaboritis & Orebitis castra tenere obsessosq; summa ui oppugnaret: oculum quo uno lumen cœli uidebat, sagitta confossus amisit. Inde Pragam ad medicos uectus, q̃uis ex uulnere curatus uitam retinuit, lucem tamen haud quaq̃ recuperauit. Nec propterea castrensem laborem, aut rei militaris curam dimisit. Cæco populo, cæcus placuit ductor. Res apud posteros plus admirationis habitura, q̃ fidei. Pragenses autem Peronam, ubi magnum inerat Sigismundi præsidium, armis cœperunt: & paucis uita reseruatis, puberes utriusq; sexus interemerunt. Expugnarũt & Brodam Theutonicam, interfecto præsidio: mox Cuthnam pluresq; alias ciuitates dedentibus oppidanis in potestatem acceperunt. Cum uero ad oppidum cui Pons nomen est, & a Misnensibus poßideretur, copiis ducerent: occurrentibus Saxonibus, non audẽtes cõgredi, redierunt. Post hæc Sigismundus electoribus diem statuit, ut in celebritate diui Bartholomei ad Occidẽtalem plagam Bohemiam cum copijs ingrederentur: ipse ad Orientalem latus cum Hungarorum exercitu aggreßurus. Venere Maguntinus archiepiscopus & Colonien. Comes palatinus Rheni, Saxoniæ duces, Marchio Brandenburgensis, & plurimi ex Alamania põtifices, cæteri suos misere. Castra metati ad oppidum Soziũ munitißimum locum, expugnare non potuere. Vastatus est undiq; per circuitum ager, continuata obsidia ad fe-

stum

ſtum uſq; ſancti Galli: tumq; ſoluta cum Sigiſmũdus ad præmiſſum diem non adeſſet. Ille autem collecto ex Hungaris, Auſtrialibus ac Morauis exeratu circa ſolemnia Dominicæ natiuitatis Bohemiam intrauit, et cum aliqua oppida ui cæperit: Cuthnenſes per deditionem accepit. Sed irruente in ſe Ziſcha quãuis cæco, pauidus trepidusq; multis ex ſuis interfectis nobilibus, & amiſſis impedimentis effugit. Prius tamen Cuthnam exuſſit: quam Thaborenſes propter argentifodinas crumenam Antichriſti uocabant. Ziſcha itinere unius diei impatorem ſecutus, magna fugientium præda ditatus eſt, et oppidum Brodam quod Theutonicorum uocant, ui captum incendit: quod poſtea xiiij. ferme annis ſine habitatore permanſit. Imperator amnem Iglariam ponte tranſmiſit, Pipo Florentinus, qui equites in eam expeditionem xV. milia ex Hungaria duxerat, per gladem iter habuit: quæ multitudinis pondere diſſoluta, multos mortales in profũdum rapuit. Hac uictoria elatus Ziſcha magis ac magis in eccleſias deſæuit. Nec iam amplius ullã pati aut ſtatuam ſanctorum, aut picturam poterat: nec tolerandum eſſe putabat, qui priſco more ſacerdotalibus indutus ueſtibus, rem diuinam conficeret. Ob quam rem maiores quam prius inter eum & regni proceres, inimicitiæ obortæ. Cõſules uero Pragenſes inſolentiã Iohannis apoſtatæ Præmonſtratenſis iniquo ferentes animo, eũ in prætoriũ uocauere, & nouẽ ſimul ſcelerũ principes, tanquam de republica cum his aliquid acturi,

Cuthnacrumena Antichriſti.

turi, ĩtromiſsos q; ſtatim gladio peraſsere: & quaſi nihil actũ eſset, pacatam ciuitatem arbitrati, domos quiſq; ſuas petierunt. Sed miniſtri parum cauti, dum atriũ aqua proluunt cruorem interemptorũ per aquæductũ in forum tranſmiſere. Eo uiſo, non latuit populum res gesta. Tumultus cueſtigio factus, expugnato armis prætorio. xi, primarij dues qui rei autores putabantur, occiſi: collegium Caroli direptum, & nobilis bibliotheca diſiecta. Mulieres quæ Iohannem monachũ ueluti diuinum habebant, caput eius intercipientes, pluribus diebus ululantes, per urbis eccleſias circumtulerunt: beatum uociferantes, ſanctum & deo plenum uirum, qui pro ueritate & patrum traditionibus occubuisset. Contra uero ſacrilegos nepharios atq; hominibus odibiles, qui ſacro et optimo ſacerdoti manus iniecẽrſent: poſtremo inter ſacras reliquias aromatibus conditum Iohannis caput obtinuere. Per idem tempus caſtellum purgellinum in quo paruum Sigiſmundi erat præſidium, & quo multi pragenſes rectæ fidei cultores, cũ liberis et uxoribus confugerant, per inariam arſit: qui ſuperfuerunt incendio, Pelzinam ſe contulere. His actis nonnulli Bohemorum reguli, & conſulatus Pragen. legatos ad Vitoldũ Lutuauiæ ducem miſere, eũq; ſibi regem aſſuerunt: aduerſante Ziſcha, eiusq; factione, qui liberis hominibus regem habendum eſſe negabat, & eum potiſsime qui gentium ritu uiueret. Vitoldus Sigiſmundum Coributum, cũ duobus milibus equi

tum

tum in Bohemiam misit. Qui apud Prangenses magnis exceptus honoribus, ciuitatem breui ad meliorẽ formã redegit: nobilibus, & qui quiete uiuere uellent, blandus atq; amicus, in insidiosos et facinerosos asperrimus uindex. In huius aduentu munitissimum castellum in monte situm oppugnare placuit, quod Lapidem Caroli uocant. Hic Sigismundus. iiij. centurias militum præsidio liquerat. Castra tribus locis posita sunt, obsidio sex ducta mẽsibus: neq; die neq; noctu omissa oppugnatio, quinq; balistæ maiores ingentia saxa per omnes horas intra mœnia iactauerunt, uasa circiter duo milia cadaueribus, & humano excremento plena in omnes emissa, tantum miseris obsessis fœtorem attulere, ut omnibus infectis dentes aut decíderent aut nutarẽt. Tollerauerunt tamen forti animo, & in hyemem usq; protraxere certamen: accepto clam ex Pragra medicamento quo dentes contineri possent. Fons erat extra mœnia in medio præruptæ rupis, unde aquam oppidani necessariam hauriebant: & turris desuper uetusta, qua tuerentur aquantes. Hanc Pragenses diruere machinis conabantur. Fama est in potestatem obsessorum primarium quendam Pragensem ciuem casu factum, eumq; in turris culmine deligatum, dato per irrisionem in manu flabello, quo lapides balista missos quasi muscas abigeret, parsuros quippe conciui suo Pragen. arbitrabantur. Illos nulla mĩa flexos saxa ingentia q̃plurima proiecisse: hominem uero cum diem integram intactus per-

Fœtor dentibus inimicus.

ctus perseueraßet, hostium magis misericordia, q̃ ãuium suorum humanitate, seruatum. Interea Fredericum Brandeburgensem principem, magnis copijs Bohemiam ingreßum, longe latq; prædas agentem, Pragenses ab obsidiõe discedere cõpuliße: Vitoldum uero, rogatu Vladislai Boloniæ regis, qui cum Sigismundo Cæsare in finibus Hũgariæ cõuenerat, patruelẽ suũ Coributum ex Bohemia reuocaße. Putauit ea re Sigismũdus hæreticos externis auxilijs destitutos, mox imperata facturos. Sed longe deceptus. Nam illi magis ac magis insolescentes, subactis intra regni fines Catholicæ fidei cultoribus, exercitum extra Bohemiã duxere uiãnas longe gentes populati. Ferũt Zischã in austriam profectum, cum agrestes armenta quæq; nauibus in insulam Danubij transportassent, uitulos, suesq; nõnullos per negligentiã in uillis dimißos, ad ripam fluminis tãdiu deuerberaße, donec pecus insulã depascens, mugitũ, grunnitumq; audiẽs, desiderio similis animantis fluuiũ trãsnatauit: eoq; modo magnam prædam abactam. Per idem tempus Sigismundus imperator Alberto duã Austriæ genero suo Morauiam, ne defensore careret, dono dedit: quãuis iã pleriq; illius prouinciæ proceres, ad Hußitarum insaniã defecissant.

Eo quoq; tempore Eridus rex Dadæ, & infans Petrus regis Portugalliæ familiaris, Germanus Iacobi Cardinalis sancti Eustachij excellentis & clarißimi uiri, imperatorem accedentes, ambo rei militaris peritis-

tissimi

tissimi, exercitum eius et copijs et auxilijs auxere. Ob quã rẽ castra ad Iutembergam Morauiæ oppidum, Hussitarũ peste ĩfectũ, statim posita, obsidio tribus mensibus eo loco ducta. Eques apud Pragenses cognomento Aqua satis opulentus fuit, et inter suos ciues autoritate præditus. Is sororis filiũ noĩe Procopiũ cũ sobole carere, in suũ adoptauit, eũq; grandiusculũ, ad Galliã, Hispaniã, Italiam, deniq; Hierosolymã, secũ adduxit: reuersus in presbyterũ ordinari curauit. Qui surgẽte in patria Hussitarum nouitate Zischæ adhæsit, et cũ esset robustus et manu promptus, nulliusq; fugax laboris, magno loco apud eũ habitus, primos ductauit ordines malus malo aptissimus. Hic est ille Procopius, qui postea ob res fortiter gestas magni cognomẽ obtinuit. Huic prouinda Morauiæ cõmissa est: et Iutenburgensium defentio Qui non parua militum manu acepta, inuitis obsidentibus, cõmeatum in obsessum oppidum importauit: irritamq; Sigismundo fecit obsidionẽ. Dederat imperator Marchionibus Misnensibus, Pontem et Auscam, super Albim fluuium: ut eas ciuitates præsidio tuerentur. Obsederunt Auscham Zischa simul cum Pragẽsibus, Fredericus Marchio Misnen. pater eorum qui modo prouindam regunt, et frater eius Lantgrauius Thuringiæ, collecto ex Saxonia, Thuringia, Misna, et utraque Lusacia, milite, obsessis auxilium ferre statuerunt. Commissum est ante vrbem prælium, incerta diu uictoria pependit, cum fortissimi utrinque caderent:

derent: & nũc illi, nunc isti uicti uictoresq; uiderẽtur. Ad extremum cæca cæcum secuta, penes hæreticos fuit. Burggrauij Misnenses & Chirpogẽses, & comites Glicænses, multiq; nobiles in eo prælio cæciderunt. Ex quibus pleriq; proiectis armis, flexis genibus frustra supplices uitam petierunt. Nouem milia ea pugna ex fidelibus cæsa: Auscha capta, & funditus deleta. Elatus ea uictoria Zischa, insolentius indies agere, ecclesias passim delere si quæ restabant, sacerdotes qui more maiorum sacra peragerent crudeliter persequi, nobilibus infensius esse, ciuitatibus grauia imperare tributa: Pragensium qui detrectarant eius imperium, uicos & uillas incendere. Ob quas res Pragenses Baronum auxilio freti, aduersus eum copias eduxere. Ille cum se armis imparẽ animaduerteret, ad Albim usq; profugit, eratq; pene comprẽsus: nisi pater Georgij eius qui nunc regno potitur, Poggiebradum oppidum transitũ sibi præbuisset. Nec sic sua res tuta facta est. Fuerunt & hostibus alio loco pontes per quos Albim trãsmiserunt: sed Pragenses fugentis ultimum agmen insectati, complures Thaboritas necauere. Peruentum est deniq; ad mõtes: ubi Zischa uallem ingressus, cum loci augustias eas esse nosset, in quibus explicare hostes suas acies minime possent, stare signiferũ iussit. Exin commilitones pro tempore hortatus, pugnæ copiam fecit. Certamen atrox commissum: uictor Zischa tria milia Pragensium cecidit: reliquos in fugam uertit. Nec moratus, Cuthnam a

Pragen-

Pragensibus instauratam, iterum ui cœpit, atq; incendit: & qui Pragenses inerant eodem igne cõsumpsit. Mox sucessu rerum tumens, infestis signis Pragam petijt: & ad sagittæ iactum castramatatus obsidere urbem cœpit. Erant & in ciuitate & in exercitu plurimi, qui hoc dissidium detestabantur: & alij Zischam, alij Pragẽses accusabant. In castris quoq; tumultuatũ est, dicente milite, indigne esse eam urbẽ armis premi, quæ caput regni esset, neq; de religione secum dissentiret: casuram breui Bohemorũ potentiã, si se hostes diuisos norint. Materiam belli satis magnam a Romano impatore præberi: stultũ esse consilium in se arma uertisse. Cœpit Zischa quæ uulgo dicebantur: & aduocatam in concionem multitudinẽ, uas uinariũ qd̃ forte aderat cõscendens, no lite, inquit, amari sup me fieri frẽs, & hoiem accusare qui uobis salutẽ peperit. Recentes victoriæ sunt, quas me duce consecuti estis: nunq̃ ego in aliquẽ loam uos duxi, unde victores non rediretis. Vos clari, uos diuites, ego uestri causa lumen amisi, & iam in tenebris ago: nil mihi ex tot bellis feliciter actis, nisi nomen inane super est. Vobis pugnaui, uobis uiã, nec laboris pœnitet. Nec mihi cæcitas dura: nisi q̃ rei nostræ priore ex more consulere nequeo. Nec ego Pragenses mei causa psequor, ipsi uestrũ sanguinẽ, non meũ sitiunt. Parũ eis fuerit me iã & utrcq; cassũ lumine perdidisse: uestras illi manus timent, & fortes in periculis animos. Aut uos certe, aut illos perire oportet: qui dum mihi parant insidias,

Zischæ oratio ad populum.

uestras animus expetunt. Domestica nobis arma timenda magis quam externa: ciuiles auferre seditiones oportet. Pragam prius expugnabimus, seditiososq; ciues exterminare licebit, quam Sigismundo diuisionis nostræ nuncius afferri possit. Cum paucis eiusdem animi, tutius imperatorem expectabimus, quã si nobiscum dubij Pragenses in castris militent. Verum ne me amplius accusetis, liberam uobis consulendi facio potestatem. Si libet Pragensibus pacem dare, non abnuo: insidiæ modo absint. Si bellum decernitis, presto aßum. In utrãuis ptem declinaueritis, Zischa uestri consilij adiutor erit. His dictis, mutati militũ animi, bellum decreuere, multitudo arma capere, festinare, muros adire, prouocare hostem, pro portis urbis pugnam ciere, egredientes ciues in urbem repellere, Zischa ad oppugnationem urbis cuncta parare.

DE Iohanne Rochezana presbytero hæretico.

CAP. XLV.

Iohannes Rochezana.

Oppidum est Pragensis ecclesiæ, non longe a Pelzina: cui Rochezana est nomen. Ex hoc loco puer obscuris parentibus, œnsuq; tenuißimo natus Iohannes nomine, Pragam uenit: mendicatuq; uictum quærẽs Grammaticam & Dialecticam didicit. Cum adoleuißet nobilis cuiusdam pueri pedagogus factus est: & cum ualeret ingenio linguaq; promptus esset, in collegio pauperũ receptus, auditor Iacobelli fuit. Postremo presbyter

ter ordinatus, prædicare uerbum dei Pragensibus cœpit, ex oppido unde ortum habuit, Rochezanæ, cognomen ducens. Et iam nomine & autoritate ualebat, cum Zischa Pragam obsideret. Exijt ergo consentientibus ciuibus: et in castra prosectus ciuitati Zischã conciliauit.

De morte Iohannis Zischæ.

CAP. XLVI.

SIgismundus aũt ubi Zischæ cuncta ex sũa cedere animaducrtit, & iam illum esse unum ex quo res Bohemiæ penderent, clam sibi eum conciliare tentauit: gubernationem totius regni, militiæ quoq; ducatum, & ingens auri pondus quotannis promittens, si se regem nominaret, & in uerba sua ciuitates iurare cogeret. Magnam profecto Regiæ Maiestatis ignominiam, & imperialis gloriæ dedecus, atq; infamiam reipublicæ Christianæ sempiternam, Sigismundum pluribus annis proiectum, ex imperatoribus natum, & ipsum imperatorem cuius nomen Italia, Gallia, Germania, & omnis Europa uenerata est: quem Barbaræ nationes timuerunt, supplicem uidit nostra ætas homini haud ex parentibus admodum nobilibus nato, seni, cæco, hæretico, sacrilego, & in omne scelus audaci, pecuniam & summos honores offerre: ut suarum esse partium dignaretur. Sed auertit diuina pietas eam pestem, & tantum malum e medio Christianorum eripuit. Nam Zischa conditionibus annuens, dum conuentus cõplecturus Sigismundũ petit, inter eũ dũ apd castellũ Priscouiã, diuinitus ut par

Moritur Zischa.

est credere, peste tactus, expirauit: monstrum detestabile, crudele, horrendum, importunum, quod postq̃ manus humana confiere non ualuit, digitus dei extinxit. Ferunt illum cum ægrotaret interrogatum, quo nam loco mortuus sepeliri uellet, iussisse cadaueri suo pellem adimi, carnes uoluceribus ac feris obiectari, expellc tim panum fieri, eoq; ducē bella geri: arrepturam fugam hostes, quam primum eius timpani sonitum audierit. Thaborenses, qui reliquas picturas abominantur, Zischæ tantummodo, & angeli cuiuspiam cælicem manu tenentis, effigiem supra portam urbis pinxere: eiq; sacra quotannis agunt.

De Orphanis hæreticis, qui se post mortē Zischæ separauerunt a Thaboritis. CAP. XLVII.

ZIscha mortuo ingens meror inuasit exercitum: trepidari, lamentari milites, accusare fortunā, quæ ducem inuictum, morti uincendum dederit. Nec mora duæ factiones exortæ. Altera Procopium magnum, quem rasum uocauere, cuius; supra meminimus, sibi ducem præfecit. Altera nullum inueniri posse dictitans, qui iure Zischæ succederet, selectis paucis qui communi concilio bellum administrarent, sese Orphanos appellauere: inter quos potior habitus est Procopius, cognomēto minor: Atq; ita Thaboritæ ī duos exercitus diuisi, alij uetus nomē retiuere, alijs orphanorū ut diximus, ob mortē ducis, īditū nomē. Qui & si aliquando

quãdo ĩter se diſſẽtirẽt: ubi tamẽ extrĩſecus uis ĩgruit, iunctis uiribus in unis cæſtris ſeſe defenderunt. Muro circundatas urbes niſi neceſſariorum emendorũ grã per raro ingredi: cum liberis & uxoribus in cæſtris uitam agere. Currus q̃plurimos habere: his pro uallo uti. Procedentes ad pugnam, duo ex his cornua facere: in medio peditatum claudere, alæ equitũ extra munitiões prope adeſſe. Vbi congredi tempus uiſum, aurigæ qui cornua ducerent ad imperatoris ſignum, comprehenſa ſenſim qua uoluerunt hoſtium parte, ordines quadrigarũ contrahere: intercepti hoſtes quibus ſui ſubuenire non poſſent, partim gladio a peditatu, partim miſſilibus ab his qui erant in carris uiris ac mulieribus necari. Equitatus extra munimenta depugnare: quem ſi forte quis oppreſſiſſet fugientem, mox aperti currus exãpere: in deq̃; uelut ex ciuitate mœnibis cincta defendi, eoq̃; modo uictorias quãplurimas conſequi, cum eam pugnandi peritiam uicinæ gentes ignorarent, & ager ille ſeptentrionalis late patens, ad explicandas bigarum quadrigarumue ordines peridoneus haberetur. Egrediebantur duo excrãtus, alter Sleſiam, alter Morauiam populabatur: uicinasq̃; regiones aſſiduis in curſionibus infeſtabant. Theutões per circuitum habitantes, alios Philiſteos, alios Idumeos, Moabitasq̃; uocabant: Bohemiam terram promiſſionis eſſe dicebant. Cumq̃; in proximam prouinciam exiſſent, prius cum præda depopulatis agris reuertebantur, quã hoſtis cognouiſ-

set aduentum. Erat & tertius exercitus, quem fratrum Orebitarum appellari diximus. Huic autor fuit Bedricus presbyter Stamicensis, natione Morauus: qui bellis assiduis Slesiam affectauit. Hic etiam hodie uiuit: & urbem Coloniam apellatam possidet. Qui spreta religione Christiana, calcatoq; pontificio iure uxorem publicæ duxit, & illa mortua alteram ex Polonia superduxit: ex qua filios suæ nequitiæ sectatores sustulit. Cum obsiderent Suetlam oppidum in Austria, Thaboritæ simul & Orphani duabus noctibus & una die absque intermissione mœnia expugnauere, superueniente autē Alberto eius terræ principe cum exercitu, ut auxilium oppidanis afferret, pugnatum est quatuor ferme horis nutante hinc aut illinc victoria. Ceciderunt ex utraque parte primi bellatores. Postremo ita discessum est, ut carrus suos Thaboritæ amitterent, Albertus castris exutus abiret: quod negligentia Roperti Vallensis factum credidere, qui tum ductor exercitus fuit. Redijt tamen paulopost Procopius rasus, & oppidum Retium in Austria celebri obsidione cinxit. Pragenses eius signa secuti, & Bohoslaus Cygneus, cuius supra meminimus, q eo loco sagitta cōfossus interijt. Retium ui captū direptū, atq; exustū: in quo multi mortales periere, Burchgrauius Maldeburgensis, loci dominus, captus, & Pragam ductus in carcere diem obijt. His gestis, uocati ab imperatore Bohemorum principes, ad eū usq;

Obitus Bohoslai Cignei.

Poso

Posonium profecti sunt. Id oppidum Hungariæ, in finibus Austriæ, atq; in ripa Danubij situm. Neq; ingreßi mœnia, in tentorijs e regione urbis manserc. Egreßus ad eos Sigismundus, multa de iure suo locutus, paternũ atq; auitum regnum repetere, si qua essent quæ prouincialium mentes ab sese alienarent, ea ablaturum: Bohemis ex quibus natus eßet, pacificum, benignumq; regẽ futurum. Illi se armis ab eo sine causa impetitos dicere, dues suos in Constantia contra publicam fidem exustos inauditos Bohemiæ primores tanquam hæreticos a Romana ecclesia damnatos, regnum sacris contumeliose interdictum, non esse tam exiguam Bohemorum potentiam, quæ suo nequeat honori consulere. Responsum a Sigismundo benigne datum ad obiecta, oblatumq; generale concilium, in quo suam innocentiam Bohemi ostẽdere poßent, si se uniuersalis ecclesiæ iudicio submittere uellent.

De expeditione in Bohemiam: contra hæreticos & rebelles per Martinum Papam quintum instituta. Et de infelicĩ pugna contra eosdem.

CAP. XLVIII.

AT Martinus pontifex maximus, ubi armatam hæresim crescere in dies animaduertit, priusq; pestis amplius inualescæret, Cardinalem Vintoniensem natione Anglicum, regia stirpe natum, in Germaniam profiscã iußit, qui contra Bohemicam labem uicinas

gentes in arma conderet: cui & imperator adiumento fuit. Instituti sunt tres exercitus. Saxoniæ duces, et quas uocant stagnales ciuitates, in primo militauere: secundũ ex Franconibus constitutum, Marchio Brandeburgensis ductabat. Tertio præfuit Ottho Threuerensis archiepiscopus: quem Renenses secuti sunt: Baioarij quoq;, et ciuitates Sueuorum imperiales. Ingressi Bohemiam tribus locis: postq̃ syluam penetrauere iuncti simul ante Missam castrametati sunt. Hanc urbem Prichicho Elenotensis, inter hæreticos q̃tum doctior ac facundior, tantũ crudelitate ac perfidia nequior, præcedenti nocte ex fidelium manibus eripuerat. Erat igitur consilium exercitus, hanc urbem prius recuperare, q̃ ultra procederẽt. Sed cum hæretici collecto raptim milite in eos properare nuntiarentur, non uisum hostem fugerunt: Thacouiãq; petentes, instrumenta bellica cum præda ibi dimiserũt. Nondum cardinalis in exercitu fuerat: sed ad Thacouiam, fugientibus occurrens, admiratus est tot ducum, tot fortium uirorum pauidam fœdãq; fugam: magnis præmijs ut redirent in hostem, omni ex parte debiliorem hortatur. Quod cum frustra niteretur, & ipse turpis fugæ comes effectus. Vix syluam ingressi erant, cũ superuenientes Bohemi postremum agmen lacessere cœperunt. Facta est profusior ac paudior fuga: nec prius Theutones fugere, q̃ Bohemi persequi desiterunt. Hostes impedimentis direptis, Thacouiam expugnantes, machinisq; bellicis potiti sunt. Exin Misnam populati,

cum

cum per Franconiam redirent, ne Bambergen. agrum Normbergẽsemq; uastarẽt, pecunia placati diuitẽ exercitum reduxere. Sigismundus his cognitis, Normbergam profectus noua principum auxilia cõparat. Martinus quoq; pontifex maximus Iulianum cardinalem Sancti angeli, literis ac moribus excellentem, cum ea legatione in Theutoniam mittit, ut Bohemis bellum inferat: & aduenientẽ tempore in Basiliensi concilio, quod propediẽ futurum erat, nomine apostolico præsideat. Is Germaniam ingressus, mox Normbergam ad Sigismundum se confert: quo in loco perfrequentes Germanorum reguli conuenerant. Decreta est noua in Bohemos expeditio. ad Viij. Calen. Iulij. dux belli Fredericus marchio Brandeburgensis declaratus, qui cardinalem sequeretur. Ingressus est Bohemiã, per uiam quæ ducit ad Teplam. In ea expiditione Albertus & Christophorus Baioariæ, et Fredericus Saxoniæ duces fuere. Iohannes & Albertus Brandeburgenses principes, cũ patre quem penes belli summa erat, Herbipolensis, Bãbergensis, Eistetensis episcopi, Sodetas Sueuorum quam sancti Georgij uocant, & imperialium ciuitatum, Maguntinus, Treuerensis & Coloniensis antistites, auxilia miserunt: & cũ his prouinciarũ suarũ primores, supra quadraginta milia equitũ fuisse traduntur. Peditum minor erat numerus. Nam Germani patentibus freti campis, equestres plerumq; pugnas agitant. Promiserat & Renatus Lothoringiæ princeps in eam expeditionem

sese uenturũ. Sed domestico bello implicatus, dum comitem Videmontensem oppugnare nititur: neq; promisso satis fieri potest, neq; Comes Palatinus Rhenu, qui Videmontensi opem tulit, aduersus Bohemos ire permittitur. Cardinalis dum eos opperitur, ad Calendas usq; Augusti profectionem suspendit. Albertus interea ex Austria ducens, cum ad dictum diem adesse cardinalem minime intelligeret, impar Bohemicæ potẽtiæ retroæssit. Ingressus deinde cardinalis, numerosum exeratum ductans, multas hæreticorum uillas mœndit, oppidaq; diripuit: in quibus non auaritia tantũ, uerũ crudelitas etiã militũ grassata est, qui mares cũ fœminis obuios, senes puerosq; paßim necauere. In extremis tamen regni partibus ea calamitas desæuit: cum duces copiarũ interiora petere formidarent. Bohemi qui iam pridem hostẽ affuturũ acceperant, expeditas in armis legiones coegerant: & ubi fidelium domialia reperiebant, ea ferro atq; igne uastabant. Inter quæ Stiltiuergium oppidũ ab Orphanis expugnatũ ac direptũ, puberes ad unum necati. Interea siue proditio in exeratu fidelũ fuit, qd plurimi putauere, siue inanis sua sponte mentes hominũ pauor ĩuasit, totis castris trepidatũ est: & priusq̃ hostis ullus ĩ cõspectu daretur, fœdißima cœpta fuga. Mirari Iulianus unde hic timor, q̃ ratio tãtũ exeratũ fugere suaderet, ambire duces, hortari arma expedirẽt, aciẽ ĩstituerẽt, forti ãio hostẽ expectarẽt. Nõ de regni gloria aut agrorũ possessiõe cõtari, de uita, de religione, de Chri-

Iuliani ad fortitudinẽ exhortatio

de Christi honore, de animarũ salute bellum geri. Turpe Germanis eẽ quorũ nobilitatẽ uirtutẽq; totus orbis ælebraret, ex prælio fugere: mori satius, q̃ hosti nondũ uiso ædere. Neq; secure intra mœnia habitare posse, q̃ cãpos hosti relinqueret: arma uiros nõ muros tegere. Nisi gladijs mõ libertatẽ suã tueantur, aut casuros breui hostili ferro, aut seruitutẽ morte miseriorẽ laturos. Sed frustra apud eos cohortatio fuit: quorũ pudorẽ metus euicerat. Ablata sunt raptim signa: & tanq̃ nullus esset in exercitu ductor, tumultuose quisq; nõ expectato impio, nõ saluato comite, multi etiã proiectis armis nõ aliter q̃ si hostis a tergo instaret, rapido cursu fugã maturauere. Quibus & cardinalis inuitus sese comitẽ dedit Hostis paulo post ex metu alieno factus audax affuit, impedimẽtisq; oĩbus quibus p̃ sylua nõ erat facilis exitus, & ingenti præda potitus est. Albertus tamen cũ accepisset intrasse Bohemiã cardinalẽ, & ipse iterum ex Austria coactis copijs in hæreticos duxit: Prazoroui amq; munitũ oppidũ oppugnare adorsus est. Sed fuga cardinalis cognita, ab incepto destitit: & p̃ Morauiam, quæ nondum ei parebat infesta signa circumferens, supra quingentas uillas ferro atque igne deleuit. Oppida multa uiuit atque diripuit: mortalium maximam cædem fecit. Adcoq; gentem illam afflixit, ut iugum eius accipiens, parere sibi ea lege promiserit, ut arca religionem id sequi tueretur, quod Basiliense concilium decerneret.

De Incho-

De Inchoatione Basilien. conalij, Et uocatione Bohemorum ad ipsum Conalium, ut fidei suæ rationem redderent.

CAPVT. XLIX.

EXactus ex Bohemia legatus Basileam se cõtulit, ibiq; conalium celebrauit Sigismundus, qui p tempus expeditionis Norimbergæ se continuerat, ad coronã imperij Romæ suscipiendam iter ingressus, primoribus regni Bohemiæ literas dedit: in quis scriptum erat se natione Bohemum, nulli genti magis quam suæ affectum, Romam non aliam ob causam petere, q̃ coronæ suscipiendæ gratia. Id decorum Bohemorum genti accedere: cuius honestãdæ sibi maxima semper cura fuerit. Cœptum esse iam sua opera Basileæ conalium, hortari eos qui se audiri de religione cuperent eo profiscã, nec plus sapere uellent, q̃ mater ecclesia catholica, auditurum benigne conuentum rationes eorum, tantum operãdent, ut cum synodo de religione conueniant: sibiq; redeunti paratum regnum reseruent. Neq; enim arbitrari se Bohemos eius imperium fugere, cuius pater, frater, auus, apud eos regnauerint: Nec se alia lege regnaturum, q̃ cæteri Christiani reges. Scripsit & ipsã Basilien. synodus Bohemis, ut legatos mitterent qui fidei suæ rationem ostenderẽt: securitatem itineris, et dicendi quæ uellent libertatem promittens. Fuerunt inter Bohemos duæ sententiæ Orphani & Thaboritæ, & plebes ferme omnes, eundum esse negabant, Iohannis & Hierony

mi

mi exemplum in medium afferentes, qui Constantiam ad synodum profecti, sub fide Sigismundi, publicè cõbusti fuissent. Nobilitas uero Mainardum secata primãpem nouæ domus, uirum cordatum & ingenio dextero, petendum esse conãlium prorsus aiebat: nec tolerandos uideri qui nouas peregrinasue de fide sententias, nouumq; ritum religionis inuenissent, nisi dictorũ factorumq; rationem uniuersali ecclesiæ redderent, et quæ uulgo inculcauerant, coram doctis deferrent. Viãt hæc sententia: legatio ccc. equitum Basileam missa. Cuius principes fuere, Gulielmus Costa, non tam equestri dignitate q̃ ecclesiarum direptione insignis, Procopius cognomento Rasus, Idem magnus multis uictorijs magnisq; sceleribus nobilitatus, Iohannes Rochezana pseudo Pragensium apostolus, Nicolaus Galeas Taboritarum sacerdos, & Petrus Anglicus patria profugus, ac solis elenchis in disputatione confidens. Effusus extra mœnia urbanus populus, ex synodo quoq; complures, aduentum fortissimæ gentis pro portis expectauere. Alij frequentes in plateas qua transitus esset conuenire: matronæ, pueri, puellæ, fenestras atq; tecta cõplere. Alij hunc, alij illum digito designare, peregrinos habitus, non uisa prius uestimenta mirari, horribiles hominum facies, truces notare oculos, non esse alienum dicere ab ea hominum specie facta, quæ fama prodiderat. In unum tamen cuncti Procopium defigere lumina, illum esse qui totiens fidelium fudisset exercitus, qui tot op=

tot oppida subuertisset, tot hominũ milia neci dedisset, quẽ sui pariter atq; hostes metuerent: iuictũ ducẽ, audacem, intrepidum, neq; labore, neq; timore superãdũ

Oratio Iuliani Cardinalis, ad Bohemorum legatos, Responsuaq; eorundem. CA.L.

EXceptos Bohemorum legatos hospitaliter, postri die in condone acersitos Iulianus Cardinalis benigne allocutus, & longa & luculenta oratione, quæ adhuc extat, ad ea quæ pacis & unionis essent, cohortatus est: ecclesiam Christi saluatoris sponsam omnium fidelium matrem esse dictitans, claues ligandi atq; soluendi habere, candidam sine ruga sine macula, in his quæ necessaria ad æternam uitam esse creduntur errare non posse. Qui eam contempserit, alienum prophanum, & quasi æthnicum, publicanumq; censendum: eã nusquã melius q̃ in generali conalio repræsentari. Statuta conaliorum ecclesiæ placita existimari, conalijs non minus q̃ euangelijs credi oportere: quorum autoritate et ipsa sacrarum literarum eloquia præcepta sunt. Bohemos qui se filios ecclesiæ dicerent, uocem matris audire debere, quæ filiorum obliuisci non potest: eos iam pridem seorsum a matre uixisse, neq; id nouum esse. Complures aliquãdo fuisse, qui matrem reliquere: perijsse tamen qui salutem optauere. Regnante diluuio omnes perisse, qui extra archam remansere: dominicum agnum in unis ædibus comedendum: extra ecclesiam nõ inueniri salutem. Hanc esse cõclusum hortũ. Signa

gnatũq; fontẽ: cuius aquã si quis biberit, nõ sitiet in æternũ. Ex re sua sapuisse Bohemos, qui eius aquæ fluenta apud cõcilium requisierint: matrẽq; tandem audire statuerint. Facessere iam odia debere, ponẽda esse arma, omnemque belli materiam procul abijciendam, audituros benigne patres quæcumque Bohemi pro sua causa dicere uelint, tantum parati animo sint, ne bene consulta sanctæ synodi consilia respuant, quibus nõ Bohemos tantũ, sed oẽs Christifideles conquiescere oportet: si modo æternæ uitæ participes esse uelit. Audita est cardinalis oratio summo patrũ cõsensu, Bohemi pauca respõdere, quibus par facundia non esset, se neq; concilia neq; ecclesiam contempsisse aduersus inauditos sententiam Constantiæ latam, nihil de religione Christiana detrahere, incorruptam apud se patrum autoritatem manere, quodcunq; Bohemi asserant sacris literis atq; Euangelio confirmari: uenisse ut innocentiam suam uniuersali ecclesiæ patefaciant, petereq; publicã audientiã in qua laici quoq; adsint. Neq; id negatũ. Interrogati quænam illa essent, in quibus a Romana ecclesia dissentirent: quatuor articulos proposuere. De communione diuinæ eucharistiæ: quã subspacie panis & uini sumendam his qui salui esse uelint necessario affirmabant. De ciuili dominio: quod clericis interdictum diuina lege dicebant. De prædicatione uerbi dei: quam liberam permissamq; passim oibus arbitrabãtur. De publicis delictis, quæ nulla ratiõe tolle

randa

randa putabant: etiam maioris mali uitandi gratia. Nã quãuis plurima sint quæ Hussitarum perfidia aduersus catholicæ fidei ueritatem astruere ac prædicare non dubitat, coram auditorio tamen, doctorumq; patrum cœtu, hæc tueri tantummodo posse arbitrati sunt: eaq; regni nomine dicta. Verum cum legatus alia de Bohemis accepisse se affirmaret, quæ Christianas aures offenderent, inter quæ illud esset, q. religiones mendicantium inuentum esse diabolicum prædicarent: assurgens Procopius, neq; hoc falsum est, inquit. Nam si neq; Moyses neq; ante eum patriarchæ, neq; post eum prophetæ, neq; in noua lege Christus dominus, neq; apostoli mendicantes istituere, quis non intelligit diaboli tenebrarũq; opus esse? Excepta est ingenti cachinno Procopij uox: legatus uero ut erat mansuetissimus pater, argumẽtationem indocti hominis placide dissoluit. Neq; enim prophetarum patriarcharumq; placita, & quæ Christus instituit, quæ sanxerunt apostoli, duntaxat a deo esse docuit: uerum ecclesiæ quoq; decreta, quæ sancto dirigente spiritu ducitur, opera dei esse monstrauit: quamuis et aliunde mendicantium uita, ex euangelio sumpta uideri possit. Selegerunt Bohemi quatuor magistros, qui suos articulos ex diuina lege sumptos ostenderent: qui eos cõfutarent ex cœtu patrum totidem assumpti uiri præstantes, & ad dicendum parati. Disputatum est qn quaginta diebus: multa in utranq; partem adducta. Postremo cum uicta Hussitarum perfidia uinci nollet, ad

tractatus

tractatus uentum: tẽtatum, si fortasse amicæ trahi possent. Missi & oratores ex conalio in Bohemiã: uiri doctissimi, & qui gentis uersutiam nossent. Multa cum Bohemis agitata, nunc pacis spes facta, nunc belli metus.

De uictoria Bohemorum fidelium, & debellatione mortéq; Procopij, ac aliorum hæreticorum.

CAP. LI.

DVm hæc aguntur, Thaboritæ & Orphani Mainardo cæterisq; nobilibus infensi cẽ cœperũt, eorumq; suspectas actiones habere: tanq̃ consilio auscultarent. Neq; uana opinio. Conuenere nanq; sæpe inter se Barones, errorem suum recognoscere, miseros se dicere: qui cum regis imperiũ abdicauerint, Procopij iugũ ferant. Illum dominum esse, illum pro sua libidine pro uindam regere, uectigalia exigere, tributa imponere, delectum habere militum, exercitum quo uelit ducere, rapere, spoliare, occidere, nullum pati qui suis consilijs aduersetur, nobiles iuxta atq; ignobiles ei mancipia esse. Nullum hominum genus infelicius esse Bohemis, quos semper in castris uersari oportet: æstates atq; hyemes sub diuo agere, in duro iacere solo, arma in omnes horas uersari: nunc ciuilibus bellis, nunc externis agitari, aut bellum geri, aut belli metum impendere. Exautiendum tandem crudelis tyranni iugum, neq; ferendum, ut qui cæteras gentes armis uicerint, Procopio seruiãt. Placet accersire publicæ cõuentũ procerũ & ciuitatũ, in quo regni status reformetur. In eo Mainardus ei regno

bene esse diat, in quo neq; per oaũ maraant hoĩes, neq; per bellũ atterantur. Bohemos hactenus expertos fuisse quietis, attritum assiduis calamitatibus regnum: peritu rũ breui nisi occurratur. Inaultos iacere agros, homines atq; armenta sensim deficere, id accidere qd oia in potestate unius sita essent, qui sine cõsilio procerũ duitatũq; pro suo arbitrio rẽ gerit. Illi salubre bellũ esse: nam si pacã locus sit, imperiũ eius statim casurũ. Deligendũ unum eẽ ex nobilitate ducem, cuius potestas annua sit, nõ nullosq; ei adiungendos, quorũ cõsilio domi belliq; rẽ publicã administret. Ne uero usurpare sibi Barones imperium uiderentur, ex media nobilitate assumendũ ducem consuluit. Item est fauente cõuentu in sententiam Mainardi, Alsão Risemburgensis antiquæ nobilitatis homo, sed tenui censu, dux gẽtis declaratus: quẽ capitaneũ uocauere. Cæterũ maiestatis insignia apd eũ fuere autoritas apud Mainardum extitit. Procopius his cognitis, Orphanos & Thaboritas in expeditionẽ ducẽs, ad urbem Pelzinam, quã fideles incolebant, castra ponit: atq; undecim continuis mensibus pertinaã obsidiõe, crebrisq; oppugnatiõibus urget. Oppidani extrema oia passi, ac iam fame pereuntes, ad synodum Basiliensem misere oratum: ne fidelem urbem in manus hæreticorũ peruenire sinerent. Patres, quibus non esset publicum ærarium, ex priuato argento symbolum dedere, auri octo milia nummum Mainardo mittentes, qui collecto exeratu subueniret obsessis. Per idem tempus, ea pars

Pragæ

Pragæ quæ noua ciuitas appellatur, ab Orphanis impo-
sito præsidio tenebatur: cuius præfectus erat presbyter
Lupus Rochezanæ infensissimus: aduersus quem prædi
cando plebem incitabat. Ille in ueteri ciuitate, apud ædem
sanctæ Mariæ ante lætam curiam inhabitabat: Lupūq;
suis ipse sermonibus probrosisq; male dictis lacerabat.
Ob quam rem crescentibus odijs, clauserunt Orphani
aditus ueteris ciuitatis in nouam: turresq; ligneas plu-
rium tabulatorum erexere: quibus oppidanos in ad-
uersa ciuitate missilibus infestarent. Ea occasione usus
Alscio, conuocata nobilitate, nihil esse imperium suum
dicit, quod Thaboritæ Orphaniq; contemnant: regnum
mature periturum, nisi magistratibus pareatur. Rogat
proceres in medium consulant. Placet omnibus cum ea
manu militum quam Mainardus comparauerat, Pra-
gam peti. Nec morati ueterem ciuitatem ingrediuntur,
ligneas turres amoueri, parereq; omnes Alscioni iubēt.
Negant Orphani ducem esse, quem neq; ipsi, neq; Tha-
boritæ suscepissent. Fit tumultus: committitur in urbe
prælium. Lupus ubi suos cedere animaduertit, pluresq;
cadere, salutem pedibus petijt. Disiectæ turres ciuita-
tis omnes: in potestatem Alscionis factæ. Pelzinenses
re cognita, Procopio e muris illudere, hortari suis ciui-
bus opem ferat: alienos ne laesat. Stultum esse cum
qui sua tueri nequeat, infestare aliena. Nisi suopte
ingenio ab obsidione discedat, uenturos breui proceres
qui nolentem cogant. Ficta ea Procopius credere,

atq; oppidanis ad ferendam fortius obsidionē blandimenta oblata. At ubi ærtum nundum de gestis Pragensibus accepit, soluta mox obsidione, plenus irarum, cum omnibus copijs uersus Pragam iter dirigit. Properanti communes amici occurrunt, de pace inter eū & nobiles agunt: diuisum inter eos regnū stare non posse: consulendum communi quieti, neq; concordia sine uiribus, neq; uires sine concordia sufficere: ciuitatibus eius populi inexpugnabile munimentum esse, qui concordibus animis arma tractaret: lites ex arbitrio ducis cōponi posse delectis ex utraq; parte pari numero uiris, quorū consilio leges pacis dicerentur. Procopius demū ita se pacem habiturum respondet, si noua Praga sibi restituatur, si munitiones deiectæ reficiantur, si Pelzina eo in statu reponatur, in quo fuerat ante dissolutam obsidionem: nam cōmeatus iam eo importati fuerāt. Nobiles ubi res factu difficilimas peti uident, Procopiumq; uincula, uerbera, cædes minari, cum alia uia pax inueniri non posset, armis decertare cōstituunt. Relicta itaq; ciuitate, cuius mature animos non ignorabant, obuiam hosti pergunt. Ventum est ad locum inter Brodam Bohemicam & Burim, quatuor milibus et quingentis passibus a Praga distantem, in agris late patentibus. Ibi currus cōtra currus incurrunt: & sublato clamore, alteri alteros contumeliose cōpellunt. Decreuerat Procopius haud quaq̃ pugnæ copiam facere: nisi ex occasione prærogatiua daretur. Erat ei animus recta uia Pragam petere: ubi non

dubitabat

dubitabat nouam uitatem sibi portas aperturam. At equitatus nobilium munitiones eius prætergreßus, dum forte ultimam partem apertam uidet, raptim ingreditur: cædemq; magnam facit. Hostes iprouiso malo præuenti, quod agant nesciunt. Trepidatur totis castris: insolita res terrorem auget. Neq; enim intra munitiones curruum intrasse prius equites aliquando uiderãt. Cæduntur passim pedites: fit fuga aperta ex altera pte mole quadrigarum. Instant nobiles, sternuntur ubiq; fugientes. Procopius ubi suos retinere non potest, nec audire hortamenta periculum metusq; finit, inter consertissimos hostes dilapsus, cum cohorte quam sibi ex fortissimis magis q̃ amicissimis delegerat aliq̃diu hostis impetũ retinet: multisq; cæsis, uictoriã pene hostibus eripuit. Sed circumuentus multitudine equitũ, non tã uictus q̃ uincendo fessus telo in incertũ misso trãsfoditur. Pari modo & alter Procopius quem minorẽ appellari diximus, in eodẽ globo fortiter pugnans occumbit. Atq; is finis duobus illis perniciosissimis ac deterrimis monstris fuit. Sic Thaboritarum & Orphanorum scelerati exercitus, inuicti prius, uicti ac deleti sunt. Procopiũ rasum quis occiderit ignoratum est: quamuis Coscha de quo supra meminimus, id facinus honestum dignũq; præmio suum dixerit: qui tum ptes nobilium sequebatur. Primus eius uictoriæ autor habitus est Mainardus: post eum Ptarsconis magna uirtus uisa. Coapcho uero Thaboritarũ equitatũ ductabat, rei militaris apprime

Maioris Procopij mors.

Occasus Procopij minoris.

peritus, & qui multis aliquando dãnis Prutenos affecerat, & a rege Poloniæ uocatus, usq; ad Gedanũ, & Mare Baltheũ, uictorem exercitũ duxerat, ex hoc prælio fuga dilapsus, cum magna parte equitatus in Coloniam sese recepit. Confecto bello cũ multa milia captiuorũ essent, Mainardus cõsilio procerũ accersito, perdere pessimam plebẽ statuit: quæ nutrita in armis omnem ætatem in castris egerat, nec sub legibus uictura crederetur, rapinis, cædibus, atq; adulterijs assueta. Qua stante, pacatum regnũ stare non posset. Sed ueritus ne simul innocẽtes interficeret, qui ex agris coacti ad pugnã uenerant: uoce præconis edici iubent, nondum bellum peractum esse, fugisse Coapchonem, Coloniam expugnari oportere, uicinas q; per circuitum gentes quæ regnum popularentur, armis domandas. Ad eam rem necessarios, qui sub Procopijs militassent, uiros fortes & in bello exercitatos: decretum eis ex publico stipendium, donec regnum pacaretur. Proinde omnes qui stipendia facere uellent, in horrea sese proxima recaperent, cauerent, ne rudes inexpertosq; belli, secum admitterent: Illos sua rura, suasq; lares repetere posse. Introierunt horrea quæ apud Bohemos in uillis ex macaria culmo tecta, frequentia sunt, pleraq; Thaboritarũ et Orphanorũ milia: homines nigri ad solem & uentũ indurati, aspectu tetri atq; horribiles, & qui circa fumũ i castris uixissent, aquilinis oculis, ĩpexo crine, promissa barba, corporibus proceris, mẽbris hispidis, cute

Thaboritæ et Orphani duri hoiesi horreis igne cõflagrãtur.

adeo

adeo dura ut ferrũ quasi loricā repulsura uideretur. Clausa sunt cõfestim ostia, & ignis immissus horreis, quo fex illa & colluuies hoīm, ignominiosum agmen, post multa quæ patrauerat scelera exusta, contẽptæ demum religionis pœnas dedit.

Quõ Sigismũdus Romæ coronatus, post multas dissensiones & bella cum pace & gaudio a Bohemis susãpitur. CAPVT. LII.

Sigismundus interim ab Eugenio pontificæ maximo Romæ coronatus, Basileã petierat: dissidioq; patrũ qd tunc erat cũ Eugenio ad tẽpus sedato, Vlmã se cõtulerat. Ea est Sueuiæ ciuitas, ad ulteriorẽ Danubij ripã sita: Lidus amnis qui Sueuos a Baioarijs disterminat, e regiõe urbis in maiori flumine exoneratur. Hic audita Thaboritarũ Orphanorũq; clade, legatos in Bohemiã mittit, regni proceres cõmendat, qui uiros nocentes deleuerint: hortatur regni quietẽ procurẽt, sesęq; regẽ susãpiãt, quẽ fratri suæ ßorẽ ius gẽtiũ dederit. Illi magno numero apud Ratisponã eũ cõneniunt, Regemq; suum salutant. Venerunt & seorsum, Coapcho & Iohannes Rochezana, de suis rebus acturi. Legati quoq; Basilienses, qui Pragæ fuerant, et cũ Bohemis certo modo conuenerant, eo se contulere. Sigismundus auditis quæ de religione in communione placuerant, conuenta probauit eaque seruari mandauit. Exinposcentibus Hungaris, nauibus per Danubium uectus, Budam petijt; ubi reformato rerum statu, uo-

catis ad se Bohemorum principibus, in Alba regali sexaginta milia nummum inter eos distribuit, pecorumq; maximũ numerũ: Dicta die qua uellet Bohemiã ingredi, non moratus Iglariã uenit. Vbi cõcilio cũ Bohemis habito: conuenta legatorũ synodalium iterũ cõprobauit firmauitq;. Ea huiusmodi fuere. Bohemis ac Morauis ecclesiastica unitatẽ, pacẽq; complectentibus, seq; in cæteris omnibus, præterq; in usu communionis utriusq; speciei, uniuersalis ecclesiæ fidei ac ritui cõformãtibus, autoritate domini nostri Iesu Christi, & ecclesiæ sponsæ suæ, sub duplici specie panis scilicet ac uini, his qui cõsueuisset diuinæ eucharistiæ cõmunicare licebit. An uero ex præcepto dei id fieri debeat, generale conciliũ in Basilea cõgregatũ diffiniet, & quid utilitati fideliũ salutiq; cõgruat lege in ppetuũ ualitura cõstituet. Quo facto, si pseuerauerint Bohemi in eiusmodi cõmunicationis desiderio, idq; missa legatione petierit, sacer cõuẽtus Bohemiæ ac Morauiæ sacerdotibus cõmunicandi sub utraq; specie personas sibi subiectas, & in annis discretionis cõstitutas, & quæ id reuerenter postulauerint, libertatẽ impartietur: ea cõditiõe adiecta, ut inter communicandum plebẽ publice instruant, non sub specie panis carnẽ Christi tantum, nec sub specie uini solum sanguinem, sed sub qualibet specie totum & integrum contineri Christum. Breuis concordiæ notula, uerum tot sententiæ quot uerba, quibus peregrinæ de fide sententiæ, diuersisq; de religiõe ritibus obuiari iubeatur.

iubeatur. Et quod ecclesia uniuersalis credit, quod seruat, genti Bohemorũ credẽdum seruãdũq; præcipitur: circa cõmunionẽ tantum pmissa nouitas. Cæterum inter Bohemos & impatorẽ aliæ pactiones interuenere: quibus ecclesiarum prædia occupatoribus iure pignorum relicta sunt, donec certa pecunia reluerentur. Religiosis utriusq; sexus, quibus adẽpta monasteria essent, exulibus quoq; spes reditus interdicta. Rochezanæ Pragensis ecclesiæ præsulatus promissus: de disponẽdo ecclesiarũ Bohemicarũ regimine summo põtifici facultas oblata. His sic cõstitutis, Rochezana cũ alijs quatuor presbyteris, noĩe totius cleri sibi adhærentis, sedẽte Sigismũdo pro tribunali in foro diuitatis erecto, aßistente Alberto genero magnaq; procerum & oratorum circumstante corona, obedientiam Romanæ ecclesiæ sese præstare professus est. Sequenti uero die, haud absimili solẽnitate absoluti sunt ab anathemate, cæterisq; cẽsuris hæretici: & in ecclesiam per conalij legatos introducti. Vbi cum diuina cælebrarentur Rochezana perfidiæ suæ non immemor, altare accedens: diuina re pacta, uni quẽ iusserat ex laicis adesse, sacramentum ex calice dedit. Et quamuis Iohannes Polomor, alter ex conalio legatus in aliena ecclesia id sibi non licere assereret, cũq; prohiberet, in proposito perstitit. Ob quam rem pene in irritum conuenta cæciderunt. Composita tamen lis est, ex eo conuentionis capite quo sanctum erat, ne paucis pacta uiolantibus communis concordia rumperetur.

His cōpositis, Sigismundus nona septēbris, Anno VI. & xxx. supra millesimum & quadringentesimum ab ortu Saluatoris domini, Pragam uenit: ubi, qui paulo ante Bohemorum hostis ex adulterio natus, Antichristi filius, sacrilegus, publicis hominum uotis perdendus cē sebatur, extremis honoribus exceptus est. Barones ac ciuitates in eius uerba iurauerunt, & magistratus suos quos ipse cōstituit acceperūt, certātes inter se, quis alter altero suo regi obsequentior uideretur, ut est humanū ingenium utranq; in partem commodatum. siue persequi, siue obsequi malit. Philibertus episcopus Constantiensis, natione Gallicus, & collegæ sui ex Basilea missi, ecclesiasticos introducere ritus, sacerdotes instituere, ex missarum solemnibus uulgaria uerba, cantilenasq; detrahere, sanctorum imagines reducere, aquam benedictam in ædibus sacris reponere, baptismatis fontes sacrare, altaria ornare, spurcitias omnes abolere. Paruere cōplurimi, quibus mens sanior fuit. Rochezanæ complices resistere, obloqui, blasphemare, plebem modis omnibus auertere. Ipse quoq; inuentor malorum ex parrochia sanctæ Mariæ ante Lætam Curiam, quam propria temeritate inuaserat, amoueri minime potuit: neq; laniare sermonibus suis inter prædicandum Romanam ecclesiam prætermisit, legatisq; sæpe necem per insidias machinatus est. Sigismundus autem cum ecclesias polutas intrare nollet, templum sancti Iacobi quod fratrum minorum fuerat, & in quo machinæ bellicæ

tum ser-

tum seruabantur, restitui sibi poposcit. Annuit ciuitas, & aliqui monachi introducti sunt, qui uerbum dei prædicarent. Id olim ne Zischa subuerteret, armati carnifices defendere: sepulchris maiorum consulentes. Redierunt & alij mendicantes, tum Celestini, Slaui, serui Sanctæ Mariæ, Theutones, Hierosolimitani, & nonnullorum monasteriorum abbates. Sacerdos quoq; sancti Georgij in arce Pragensi, quæ principis honore defungitur & pastorali baculo utitur, sacris præfecta uirginibus, ab exilio remeauit: Hæc ex ueteri more quotannis in celebritate sancti Viti nouellum regi panem offerre tenetur. Restituti sunt & Cathedralis ecclesiæ Canonici, ac uicarij & mansionarij, ornamenta altaribus reddita, diuinum officium instauratum. Legati Basileam missi, qui declarationem super articulo communionis expeterẽt. cumq; nulli essent ecclesiæ redditus, ex quibus ali templorum ministri possent, iussit imperator, ex fisco regio per singula canonicorum capita hebdomadatim aureũ nummum distribui: minoribus clericis dimidium dari. Ea res annuo aureorum sex milia apud ecclesiã Cathedralẽ absumpsit. In alia quoq; tẽpla donaria collata. Noua iã facies urbis, nouus populus, uerus redijsse religõis cultus apparebat. Quibus ex rebus liquet ĩpatorẽ, q̃ fœdera cũ hæreticis pacisit, necessitate magis admisisse, q̃ uoluntate: uoluisse illũ paternã hæreditatẽ quo quo mõ intrare, sensimq; regni possessione accepta more

maio-

maiorum subter ueram Christi religionem prouindã reducere. Iamq; reges ei populiq; Christiani de regno recuperato congratulabantur: eiusq; nomen in omni ecclesia magnum erat. Eugenius quoq; pontifex maximus auream rosam indicem suæ lætiæ ad eum misit. Thaboritæ qui superioribus cladibus superfuerant in oppido conseruati, ea lege in gratiam recepti, ut quinquennio toto suis moribus uiuerent, religeonis cultum mutare non cogerentur, iura ciuitatis haberent, signũ ferrent, in sigillis rubra æra uterentur, tributi nomine singulis annis sexagenas decem penderent. Sed cum ne phandas eorum consuetudines Sigismundus accepisset, quibus illi ãrcã rem diuinam tuerentur, quinquennũ haud expectaturum se dicere, correpturum propediẽ sceleratæ ciuitatis insaniam. Rochezanam hortari Romanæ ecclesiæ se subijceret, sic posse pontificatum sibi committi: superbienti, & aliena de fide sapienti, ascensum desperandum esse, qui uel consecratus episcopus eijã deberet. Ille mente superba, & opinione sua inflatus, dietim peior, dietim uenenosior effiã, monachorũ reditum ægerrime ferre: quorum sermones non minus q̃ suos acceptum iri uerebatur. Ob quam rem occurrẽte inter prædicandum sermone de monachis, uenerunt inquit noui dietim ad nos dæmones, quos monachos uocant. His studium est eijcere nos de ueritate: at si uiri fuerimus, prius sanguinem effuderimus. Id Sigismundus ubi accepit, imo nos inquit Rochezanæ sanguinem

non

non inuiti ante aras libabimus. Non latuit Rochezanã Sigismundi sermo: qui ex amicis commenitus clam aufugit. Eius ecclesia Papusconi bono & docto uiro commissa: quem nos postea exulem, perturbatis iterum rebus in noua domo uidimus, priusq̃ Bohemiam intrasset Sigismundus. Iohannes Rohacius, nobili loco natus, ingenio malo, mente pessima, non longe a montibus Cuthnis, intra syluas in edito colle castellum ædificauit, uocauitq; montem Syon: asserens ex eo loco ueritatem aliquando exituram, quæ gentem Bohemicam libertate donet. Euntibus ad Iglariam cæteris nobilibus imperatorem suscepturis, ipse domi manens, uicinis infestus prædas agitat: instigantibus nonnullis Baronibus quibus pax noxia, bellum salubre uidebatur. Sigismundus quoq; lacessit: armenta boum & ouium quæ illi aduehebantur ex Hungaria rapit. Itinera quæq; insecurat, infesta reddit, neq; purpuratis regibus abstinet Sigismundus Henricum Ptarsconem qui hominem corripiat, cum exercitu mittit: obsidio quatuor ductamensibus, castellum summa ui occupatum. Sed in cacumine montis situm, uallo, fossa, murisq; oportune munitum, difficile superatu erat. Eriguntur turres, quæ munitiones murosq; superent, tela intus iaciuntur, multi utrinq; cadunt, obsidentium plures, in quos tela haud frustra cadebant. Accessum ad muros altior fossa prohibebat: quæ licet aqua caruit, laboriosum tamen periculosumq; militi erat, sagittis undiq; cadẽtibus, in eã descendere, atq;

inde

inde rursum uallem quo muri præcingebantur ascendere. Cunicalis igitur aditus in fossam paratur, relicto terræ aliquanto, ne fraus intelligi posset instar ostij ante fossam. Expectatur uentus qui ex castris in castellum spiret. Is ubi uehemens datus est, armati aditum ingrediuntur, tormenta ænea q̃plurima simul incænduntur, uentus fumum in castellum rapit: milites aperto cunicularum repagulo in fossam prosiliunt, & admotis scalis uallum ascendere nituntur. Prandebat tum forte Roadus: pauci qui pro muris excubabant clamorem attollunt. Fit tumultus: concurritur undiq; ad defendendum uallum. Roadus quoq; relicto cibo, sumptis armis auxilio suis ex arce aduolat, pugnatur eodem tempore pluribus locis acerrime. Vbi Roadus adest, hostis ex alia parte uallum superat: stragemq; late facens castellũ ingreditur. Roadus dum ire in aræm festinat, præclusso itinere capitur, arx quoq; uirumpitur, latronibus q̃ eo confugerant interceptis, sacerdotiq; Hussitarum uesaniæ participi, qui sacramenta ministrabat hæreticis indita uinala, ducti omnes Pragam, suspendio uitam finiere. Furcarũ, quibus damnati pœnas dedere, triplex differentia fuit: & sublimior Roadus pependit, imam tenuere latrones circiter nonaginta: media sacerdotem arripuit nomine Medium, atque ita medius, in medio furcarum, damnatam animam deuotamq; sathanæ reddidit.

De morte Sigismundi imperatoris

toris, & quem reliquerit in testamento hæredem. CAPVT. LIII.

AEgrotare interea Sigismundus cœpit, exaugente morbum senectutis incommodo. Barbara imperatrix de retinendo imperio solicita, Henricum, Ptatsconē Sterēbergium, Georgium Poggiebracium, & alios plerosq; Barones, quorum autoritas apud Bohemos potior, clanculum ad se uocat, Sigismundum breui moriturum asserit, futuras in regno turbationes nisi rei suæ q̄ celerrime consulant: quietis unicam uiam esse, si se uiduam rex Poloniæ ducat uxorem. Id ei suasu faale. Nam quis matrimonium renuat, quod dotalia duo regna sequantur, eaque maxima, & opulentissima? Suo nomine & in Hungaria & in Bohemia oppida munitissima custodiri, comites Ciliæ alterū fratrem, alterum nepotem, auxilia præbituros: multos in Hungaria proceres, suas partes complexuros. Placet Bohemis imperatricis consilium: datisq; dextris fœdus ineunt. Mulier iam anus, nouum coniugium mente complexa, filiam quæ in spem regni creuerat, & Alberto duci Austriæ nupserat, ex animo dimouet: nec aliud, q̄ noui cōcubitus gaudia meditatur. Inexhaustam fœminæ libidinem, quæ tumulo quo propior est, eo genialis thori, nuptialis q; facis cupidior & curiosior redditur. Non latuerunt imperatorem furentis fœminæ excogitatus. Qui postq̄ referētibus mediis moriendū

sibi

ſibi eſſe cognouit, ex Bohemia cuius ſibi dubia fides erat, in Morauiam ſe uehi iußit, uiſurus filiam priusq̃ uita exederet. Illa cum uiro ad eum in ciuitatem uenit, quam Snoima uocant. Ibi mox Barbara uirum ſecuta, cuſtodiæ traditur. Vlricus Ciliæ comes præmonitus, fugam arripuit. Imperator uocatis in cubiculum Hungariæ ac Bohemiæ primoribus, aduentaſſe reſolutionẽ ſui corporis, nec iam amplius ſe uiuere poſſe affirmat: iturum ſe patrum uiam. Cæterum priusq̃ oculos claudat, de ſalubri ſtatu regnorum ſuorum uelle cum eis agere. Albertum Auſtriæ ducem, generum ſuum eße, & uirtute præſtantem, & generis nobilitate ſublimem, eum ſe non minus amare q̃ filium, ſucceſſorem itaq; ſuum nominare, rogare ſupremam uoluntatem ſuam exequantur, beatum id regnum futurum, cui Albertus imperauerit. Exin legatos nominat, qui ſe mortuo Bohemiam petentes, in conuentu procerum teſtamentum ſuum patefaciant. Inter quos Gaſpar Slichius princeps fuit, matre Italica ex comitibus alti collis agri Taruiſini, patre Teutonico natus, ex familia Lazana prouinciæ Franconiæ, ingenio dextro, facundia ſuaui, doctrinæ cultor, ad oĩa genitus quæcunq; ageret. Quem uſq; adeo fortuna & uirtus extulit, ut quod erat prius inauditum, trium Cæſarum ſucceßiue regnantium cancellariæ præfuerit: unus ex ducibus Sleſiæ filiam ſibi in matrimonium tradere non recuſauit. Sigiſmundus illi Egram & Cubitũ, et alia in Franconibus oppida dono dedit: Albertus in Hũ

garia

garia Calesium, & Albã ecclesiam: Fredericus in Austria Græcium. Versatile profecto ingenium, & naturæ bonitas singularis: quæ inter tot ĩperatores, moribus prorsus dispares, pari gratia uiuere potuit. Nos huius amicitia in caria Frederici Cæsaris usi, si quid profecimus quod sãmus q̃ tenue est, adiumento eius consecuti sumus: Episcopatum certe Tergestinum, unde reliquæ dignitates prouenere, ipse nobis primus cõmitti curauit. Mortuus est Viennæ ex apoplexia: & apd carmelitas cum coniuge sepultus. Sigismundus supremis suis ordinatis, inter amicorum manus defecit.

De sepultura Sigismundi Imperatoris.

CAP. LIIII.

ALbertum barones qui aderant ex Hungaria & Bohemia, concordis animis regem salutauere. Ipse missis in Bohemiam suis & Sigismundi delegatis, uersus Posonium iter flexit. Miserabile spectaculũ, & humanarum rerum singulare documentum, imperatrix captiua & impatoris cadauer una uehitur. Occurrunt lugubres Hungari, nec tenere lachrymas in tanta rerũ nouitate possunt, Hinc defuncti regis corpus fletũ eliãt: inde reginæ uincula cõmiserationem excitant. Solatur tamen miseros noui regis electio: cuius uirtutis multa extabant documenta. Duo iter se oppugnantes curæ occurrebant, altera sepeliẽdi regis, plena mœroris: altera coronãdi, læta iocundaq;. Iusta prius defuncto regi psoluta: corpus eius in Varadino, ut in ultima uolũ-

tate placuerat, sepultum. Albertus in Alba regali, cum coniuge sua Elizabeth, Calendis ianuarij summo cõsensu & applausu populi coronatus est.

De Alberto Bohemorũ Rege quartodecimo, Et etiam Romanorũ Rege. CAP. LV.

LEgati in Bohemiam profecti, uulgato Sigismundi testamento, Albertũ uiduum, potentẽ, nobilẽ, uirtute præstantẽ, Bohemis amicũ, regẽ assumi petunt. Ioãnis, Caroli, Venceslai, et ipsius Sigismundi erga regnũ merita cõmemorant. Natã ex eorũ sanguine Elizabeth, non esse paterna hæreditate priuandã. Inter Bohemiæ reges & Austriæ princeps fœdus extare, procerũ cõsensu & imperiali autoritate firmatum: ut deficiẽtibus altera domo masculis hæredibus, altera regnũ accipiat. Defecisse masculos in Bohemia regiæ stirpis: successorẽ ex Austria uocandũ. Neq; aliũ regno idoneum uiderent, quã Albertũ, qui & uxoris, & suo iure, & soceri iudicio, præferẽdus sit. Futurũ eũ regẽ, quẽ Bohemi ex cœlo missum putẽt: Hungari quẽ cupide regẽ accepcrũt, Bohemis haud aspernendũ. Flectitur his Bohemorũ cõuentus: Albertus pridie nonas maias rex designatur. Verũ proceres qui cũ Barbara cõspirauerãt nõ alio pacto in Albertũ cõsentiũt, q̃ si postulatis suis mos geratur. Alsio Sternenbergius eorũ noĩe Albertũ adijt: sed frustra eius preces fuere. Albertus ferme Bohemis, quæ soror affirmauit. Interea Barbara, dimissis quæ possidebat in Hungaria inexpugnabilibus castellis, libertati

reddita

readita ē:xij. milia auri nummiū, locis patentibus, quo ad uiueret ei singulis annis constituta. Ptarsco de uolūtate Alberti ab Aldone ærtior factus, accersitis ex factione sua primoribus, quorum pars potior hæretica fuit, Hußitarum sequax erroris, Casmurum regis Poloniæ germanum, tredecim annos natum, regem appellat: missisq; oratoribus auxilia petit, quibus nobile regnum ei cōseruari poßit. Inter hæc & electores imperij apud Francfordiā cōuenientes, rē Romanā Alberto cōmendant. At illi acceptare impiū iniußu Baronū Hungariæ haud quaq; liebat. Id enim eis promiserat, cū se regem accepere. Vocati primores regni, negabant ex usu eße Hūgariæ regi Theutonicis cæterisq; gentibus impare, dū Sigismundus Romanæ rei cōsulturus, Italiā, Germaniā, cæterasq; prouincias pageret, Hungariā Turcarū direptioni patuisse. Multa in utrāq; ptem dicta. Postremo uicti prædibus Frederici ducis Austriæ tunc adolescentis, aßensum dedere: impium summa Germanorū cōgratulatione ab Alberto suscæptū. Nec mora legati ad regem Poloniæ, nomine gētis Bohemicæ mißi, Iohannes Rabensteinus, & Iohannes Plaius, oratum, ne fratrem turbare Bohemiæ regnum patiatur, meminerit inter Bohemos ac Polonos ueteris amicitiæ, Albertum ex Sigismundi testamento, & prouincialium decreto, regem esse: non potuisse paucos qui Casmurum uocauere, ius regni ad alterū transferre. Si pgat alienū regnū fratri pare, caueat ne de suo ærtare cogatur. Polonus ad ea

Bohemos sibi amicos esse fatetur, cupere beniuolentiam perpetuo stare, ac fratri quem primarij barones regẽ uocauerint, ius auferre non posse, Polonis ac Bohemis unam esse linguam, & unã utriq; genti origenem: cum Theutonicis nihil Bohemis esse commune: Nihil prouincialibus incõmodius, q̃ sui regis uocẽ nõ intelligere: atq; in omni loco interpretis egere. Regnum sibi suum satis tutum fidumq; esse, neq; se externam uim ullam timere. Proinde orare ut fratrem potius recipiant, q̃ ipsi ab eo recipiantur, donatosq; precibus pellibus, ut est mos gentis, oratores dimisit. Legatis autem alterius partis, missurum se prope diem auxilia pollicitus. Albertus medio tempore Iglariam petit: quo in loco ab Vlrico Rosensi, Maiurando, plurimisq; Bohemiæ proceribus percupide expectabatur. Ptarsco uero per nuncios eũ rogat ne prius regnum ingrediatur, q̃ sibi factionique suæ faciat satis. Neq; enim passurum se regem esse, quem ipse non elegisset. Albertus quod maior ps regni statuisset, id ratum esse debere respondit: hortari ne regem quietum interturbet. Inuenturum benignum regem si paci consulat: sin pergat res innouare, plus belli reperturũ q̃ uelit. Exin motis castris Cuthnam occupat: quam Ptarsco sine præsidio reliquerat. Petenti Pragam frequens populus occurrit, atq; ut hostium uictori congratulantur. Et quamuis iterum Ptarsconis factio conuentũ peteret, priusq; rex coronaretur, reiectis precibus, tertio Calendas Iulij sollemni pompa coronã accepit. Ptarsco

uero

ucro Coloniam, & alias suæ factionis ciuitates impigre muniuit. Cumq; duo milia equitum ex Polonis ad eum uenißent, populari eorũ agros cœpit, qui regem introduxerant, & tanq̃ diu Bohemia quieuisset, nouo exultans bello, adeo gloriabundus in campis exijt, ut captiuos nobiles quos forte interceperat ea conditione iuratos dimitteret, ut se nõ prius repræsentarent, q̃ castra muris Pragensibus admouerentur. Albertus & si auxilia ex Austria Hungariaq; ascuerat, illis tamen non expectatis hosti copiam pugnandi fecit. Quam Poloni detrectantes, per montes Cuthnæ, & Sobeslauiam, ad Thaboritas se contulere, amicam sibi ciuitatem: castrisq; ante urbem positis, Albertum expectauere. Ipse cum copijs egreßus, per Benescauiam ad eos festinans, legatos præmisit, qui polonis dicerẽt. Inter Casmurum, cuius causam agerent, seq; belli præmium Bohemiam eẽ, cauerent ne incendia agitarent. Experirentur prælio, cuius prouincia esset: cultam potius q̃ desertam mallent: se se moram minime facturum quin pugna litem regni definiat. Poloni ad hæc huiusmodo responsum dedere. Ex æquo se ferre animo Alberti arrogantiam pugnam petentis: nam superos superbis infensos esse. Venturo non defuturum prælium: Polonos eadem hosti, non terga ostentare solitos. Lætus eo nuncio Albertus, quadrato agmine in conspectum hostis aduolat. Quo intra castra se continente & ipse castra sua e regione Thabor ad iactum lapidis tormentalis metatus est. Pugnatum

singulis diebus in campo, qui medius inter bina castra iacebat, nunquam totis uiribus in fortunam belli uentum, Polono non tam facile egregia manu facinora edẽte, quam uerba magnifica ore iactante. Erant in castris Alberti, Christophorus Baioariæ priceps, qui postea regno Daciæ potitus est: Fredericus Saxoniæ dux, & Albertus marchio Brandenburgensis, cuius nomen ab eo tempore cultum, magnumq; fuit. Triginta milia militiũ Alberto parebant: Polonis quatuordecim milia, quorũ castris iuncta ciuitas, magno adiumento erat. Tormenta quoq; ænea in utrisq; castris plurima, maiora apud Albertum fuere. Ex quibus uni quod erat maximum, ignem admoueri iussit: cuius lapis emissus miræ magnitudinis, cũ præter opinionẽ in castris hostiũ cecidisset, multos mortales iteremit. Vidisses passim corpora sine capite iacentia, capita quoq;, pedes, membraq; sine corpore in cruore fluitare, iumenta humi procumbere mortua. Neq; enim primo ictu duntaxat, sed multiplici saltu pluribus in locis decidens saxum stragem fecit. Quare consternati poloni, relictis castris intra urbem se recepere. Georgius Poggiebracius per idem tempus cum Thaboritas peteret, nam et ipse Ptarsconi iunctus erat, in alam quandam Alberti equitum forte incidens, commisso prælio hostem prostrauit: atq; hinc primum homini nomen datum. Albertus uero cum expugnari Thaboritæ aliter quam fame nequirent, soluta obsidione Pragã redijt, Poloni exhausti argento, amissis aquis,

pedibus

pedibus in patriã abiere. Fredericus Saxonũ prinæps, dimisso rege domũ rediens, hostiũ insidias inadit. Sed nihil improuisa re motus, ordinata raptim acie, ea constãtia, ea fortitudine pugnã inijt, ut pene uictus captusq; uictores uiærit: cæsisq; quã pluribus captos abduxit. Rex Poloniæ nondũ cognitis quæ in Bohemia suis acciderãt cũ duobus magnis exerãtibus Slesiã ingressus, in Bohemiã properabat. Sed intellecta suorũ fortuna, populatis hostiũ agris domũ redijt. Albertus aũt relicto qui regnum gubernaret Vlrico comite Ciliæ, p Slesiam Gorliciũ uenit. Vratislauiensibus uero, ea est ciuitas nobilis ac præpotens, & Slesitarũ caput, Albertũ marchionem Brandenburgensem petentibus belli duæm dedit: qui Poloniam sæpe infesto exerãtu petens, longe latéq; prædas egit. Nõ multis post diebus actũ de concordia. Rudericus Burgensis episcopus, natione Hispanus, doctrina ac uirtute præstãs, arbiter litis ex Basaliensi cõcilio missus, Albertum cõuenit. Disæptatũ est inter legatos partium: non conuenientibus, indutiæ belli dictæ conuentus in aliam diem apud Vratislauiam statutus. Eo ueniens Albertus, ex gradu forte prolapsus, grauiter læsus, pluribus diebus ægrotus decubuit. Exin claudus effectus, infecta pace, per Morauiam in Austriam redijt. Interea comes Vlricus, qui Bohemiæ præerat, inter Barones de uendicando sibi regno agere cœpit. Albertus cognito eius studio properatim stipendia subtraxit. Ille materia adempta quæ

Bohemorũ animos sibi conciliabat, ex prouincia discessit: nec ultra remissus est, regni cura Mainardo & Vlrico Rosensi commissa. Per idem tempus Despotus Seruiæ, quam Rasciam uocant cum sacerdotibus & nobilibus in Hungariam profugerat, Thurcarũ impetũ ueritus: uno tamen relicto filio, qui castellũ Sindorouiã in ripa Danubij sitũ & a Thurcis obsessum, tueretur. Albertus ab Hungaris inuitatus, obsessis opem laturus, Budã petijt. Interea Georgius Palotius, Strigoniensiũ pontifex, diem obijt: qui coronã regni, diuitẽq; regum suppellectilem in arce seruauerat. Qua re cognita, Albertus eo se cõfert, Arx regnæ deditur. Quæ dũ thesaurũ regni corã Baronibus ad eam rem selectis recognoscit, coronam beati Stephani regis, quam sacrosanctam putant, clam surripuit, anuiq; custodiendam tradit, cætera obsignatis occludit arcis.

De morte Alberti incliti regis.

CAPVT. LVI.

ALbertus Budam reuersus, non expectatis auxilijs, aduersus Thurcas exercitum ducit: castra inter Titiam amnem ac Danubium collocat. Interea Thurcarum imperator euicto castello, excæcatoq; Despoti filio, cuius sororem in matrimonium duxerat, domum abijt. Crudelis, qui neq; coniugij affectum sensit. Verum Thurcis matrimonij neæßitudo leuis, apud quos singuli pro opibus pluræs uxores habent: regibus eo amplius nubere licet. Ita animus multitudine distractus,

nullam

nullã pro soda: pariter oẽs uiliter habet. Albertus ubi expugnatã Synderouiã, Thurcas abijsse cognouit, dimisso exercitu Budã redijt. Sed insolito feruentis Augusti calore uexatus, dũ peponibus nimiũ oblectatur in uentris solutiouẽ incidit: sentiensq; periculũ, moriturus in patria Viennã repetere statuit. Iter ingressus, cũ iam Strigoniũ præterijsset, in uilla quæ longa dicitur, condito testamẽto sexto Calendas nouẽbris decessit: princeps liberalitate ac fortitudine clarus, & qui cæteris rebus longe religionis studium anteposuit.

Albertus moritur

Quomodo Bohemi post mortem Alberti, eligunt in rgem Albertum Baioariæ ducem, sed electioni consentire noluit.

CAPVT: LVII.

Bohemi qui Alberti regis causa inter se dissidebãt, cognita morte, apud Pragã conuenientes, unum totius regni corpus efficiunt: atq; ad eligẽdũ nouũ regẽ ad Viij. Calen. Maias diẽ statuunt. Rochezana qui dudum apud Grecũ exulauerat domum reuertitur, suoq; more insaniens, Romanã ecclesiam cardinalesq;, patriarchas, cæterosq; per orbem episcopos blasphemans, apd solos Bohemos incorruptæ ueritatis inueniri sacramenta dicit: præclarissimum Christi sanguinẽ paruulis ac dementibus præbet. Sacerdotes suæ temeritati aduersantes, domo pellit: popularibus communionem sub specie uini recusantibus, ecclesiasticam sepulturam interdicit. Redeunt damnata tempora: suumq; placitum, suum quisq;

Ladislai natiuitas.

ingenium recepit. Regina Elizabet iam filium ex Alberto pepererat. Viij. Calen. Marcij. Ladislaũ nomine: atq; Hungarorum ei coronam imposuerat. Mittuntur ad eam legati, qui dicant ad eligendum regem diẽ statutam. Si qui d iuris in regno Bohemiæ ad se spectare confidat, oratores mittat: qui rem suam agant. Regina natum ex Alberto filium in cunabilis ostendit, rogat ne paterna hæreditate pupillum exuant. Tempus mittendi legatos arctũ esse: neq; enim amplius quam dies quindecim supererant. Si Prorogetur terminus: missuram qui pueri iura edisserant. Erat inter legatos Procopius Rabensteinus nobilis eques doctrina ac morum lenitate præstabilis: cuius nos amicitia pluribus annis oblectauit. Is cum Alberto seruisset, habiturum se curæ ait quæ regina mandaret. Reuersus in Bohemiam eos primum adijt, qui partes Alberti fouerant. Exponit reginæ desiderium: suadet proferri conuentum. Res digna exauditione uidetur. Verũ Ptarsco & qui Alberti recusarant imperium, cum iã Pragæ conuenissent, regno cõsulendũ quantotius esse dixere: reginam spernere, instare, properare, uocare absentes. Illi diem ex die consulto proferre: moræ causas nectere. Interea legati ab regina ueniunt: fit frequens conuentus. Intermissi oratores proceres rogant, Sigismundi & Alberti suorum regum meminerint, nepotem filiumq; ne respuant: contra ius gentiũ paternã hæreditatẽ puero ne adimãt. Fœdera cũ Australibus passa nauiolent: pupilli atq; orphani miseran-

miserantur. Sunt non pauci qui læto fauore legatorum postulata suscipiunt. At qui Albertum oderant, filiũ regem negare, cuius patri tanq̃ regi non paruissent. Infantem regno inutilem esse, regem a regẽdo dictum: qui regendus sit regem uocari non posse. Anteq̃ Ladislaus adolescat, longum tempus affluxurum esse: interim regem assumi qui per se regat. Satis esse Ladislao si post quatuor & uiginti annos ad regnũ uocetur: medio tẽpore locũ alteri fadat. Reges regno dari, nõ regna regibus. Fredericum Austriæ ducem, iam Romanorum regem electum, Bohemis indulsisse, uti quem uellent regem sibi asciscerent. Vidit hæc sententia. Albertus itaq; Baioariæ dux, maiore procerũ uoto rex declaratur, qui apd̃ Venceslaũ quõdã nutritus, Bohemicæ linguæ non ignarus erat. Mittuntur ad eum primores regni, inter quos Vlricus Rosensis, hõ semper se tpi accommodans, princeps fuit: qui licet Alberti partes olim defenderit, huius tamẽ sententiæ suasor extiterat. Quibus ea res indigna uideretur, hi Procopiũ ad Fredericũ Cæsarẽ clam ire iubent: rogantes nobile regnũ ne pupillo negligat, cuius tutelã suscperit. Iã enim Elizabet Hungarorũ inconstantiã ueritus, qui ad Poloniæ regẽ defecerãt, Ladislaũ ad eũ miserat educãdũ. Fredericus audito Procopio, missis ad Albertũ Baioariũ nũcijs hortatur ne regnũ sibi alienũ usurpare præsumat qd̃ tũ difficile tũ ignominiosũ fuerit Bohemis, qbus defũcti regis hæres eẽt, nõ licuisse aliũ eligere, neq; se ptãtẽ eã dedisse: quẽadmodũ in

Bohe-

Bohemorum conuentu nonnulli ementiti fuerant. Procopiũ uero ĩ Bohemiam remittit, qui ius Ladislai haud quaquam se neglecturum asserat. Albertus ea uirtute atque animi moderatione usus est, quæ postquam reges esse cœpere, rarissima semper fuit. Nam uenientibus ad se Bohemorum legatis, ample & nobile regnũ offerentibus gratias egit: qui se unum ex omnibus elegissent, cui parere uellent: dignumq; tanto imperio iudicassent. Multa se idarco debere Bohemis, neque id unquam beneficij obliuioni daturum: At cum regis Alberti sobles extet, indecorum esse cum alterius iniuria regnum quærere: paternam hæreditatem nulli auferendam, qui pupillos suo iure disponolient dijs atque hominibus inuisos pœnas aliquando patrati sceleris dare, cognouisse se non uano rumore fœdus antiquum inter Bohemos & austriales extare: defidente masula sobole prinapem ne foras assumant, fidem seruare pulchrum: ne cui temere noceatur cauendum. Scelestem execrabilemq; uocem illorum qui regnandi causa ius uiolandum astruunt. Atq; ita maiorem se spreto regno monstrauit, & si uerum fateri licet, clarissimum egit regẽ. Nã regnũ apud eos qui spernunt: non qui cupiũt.

Alberti Baioariæ duãs prudẽs ac modesta ad legatos responsio.

De Ladislao infante Bohemorum rege quintodecimo.

CAPVT LVIII.

Bohe

Bohemi ab Alberto repulsi iterum conuenientes legatos ad Cæsarem mittunt: petentes tutorio nomine uti regnum accipiat. Is in Belgiam se iturum dicit, coronæ susapiendæ gratia: cum redierit de re ipsa transacturum. Reuersum potentissimi ex Bohemia proceres adeunt: Inter quos Ptarsco cum esset Alberti filio infensus seorsum Fredericum alloquitur, regem ut seipsum faciat hortatur: facile id futurum si tutelam pupilli reijciat. Nam cum cæteri desint, Bohemos suopte ingenio regnum sibi oblaturos: cui ex fœdere tanquam seniori Austriæ principi debeatur. Negauit Fredericus Orphani cuius tutelam gereret hæreditatem se quoquo pacto inuasurum, nec tamen Bohemiam tutorio nomine administrare uoluit, quam sine profusione magna pecuniarum retinere non poterat. Nam Bohemi nisi ex regibus quotidiana munera accipiant, ab officio recedunt. Neq; est regnum cuius fiscus abundat. Regiæ possessiones in priuatas manus peruenere, argentifodinæ unde opes regiæ in immensum creuere: maiore ex parte periere. Distracti sensus, uectigalia prorsus extincta, nisi populares in sumptus regios pecuniam conferant, quam uocant bernam: aut rapere unde uiuat rege oportet, aut precaria regentē mediare, Suasit igitur imperator ipsi per se prouinciam regerent: donec pupillus adolescæret, donatosque oratores a se dimisit. Domum reuersis gubernatores eligere placuit, inter quos Ptarsco & Mainardus priores habiti. Stetit ali Berna.

q̃diu

q̃diu concordia discors. Nam licet Mainardo Ptarsconiq; factionum capitibus parum conueniret: & alter cõuenta cum conalio habita seruanda esse diceret, catholicarum tutor partium: alter sperneret, Rochezanæ amicus: ab armis tamen abstinere: mediumq; quoddam temperamentum inuentum est, quo partium cuique suo uoto liceret uiuere. Verũ Ptarscone uiuo morbi repente extincto, Mainardi potestas aucta est, cui tum Pragenses, tum fortiores regni ciuitates paruere. Id ægre fuit aduersæ parti: quæ Ptarscone defuncto ad Georgiũ Poggiebradum se contulerat, eumq; sibi ducem elegerat, iam tamen rei militaris peritia, rebusq; strenue gestis insignem. Orare igitur ne iacere suas partes sinat, Mainardum indies crescere, Pragam in potestate habere regni Metropolim, sacerdotes qui Romanum ritum introducant magnificare, qui ueritates patrum sequerentur persequi. Occurrendũ temeritati hominis, qui peregrinos mores patriæ anteponat, Pragam ei auferendam, neque id esse difficile, ciuibus non placere Mainardi regimen, Rochezanam multos habere amicos, qui excitato tumultu arma capessant: audendum esse fortibus uiris, fortunam ipsam aperire uictoriam. Georgius ipse qui suapte natura magna caperet, collaudatis suasoribus nonnullos in urbem ire iubet, qui pertentatis ciuium animis quæcunq; inuenerit ad se referant. Postquam multi aures adhibent coniuratione facta inuadendæ urbis dies constituitur. Coniurati incendium in

um in parte urbis admodum remota exãtant: conaritur ad restringendum ignem. Interea Georgius ex aduersa parte cum copijs muros inuadit, nec mora proditores in instanti portas aperiunt: extollitur clamor ut capta urbe solet. Hinc tremor suprema timentium, inde exultatio uictorum exaudiri. Truãdantur passim resistentes. Mainardus in eo tumultu captus in arcem coniectus, ibiq; tandem obijt, siue tædio diutini carceris, siue ut plerique putauerunt exhausto ueneno. Ex illo tempore sine controuersia Praga in potestate Georgij fuit, neque post hac aduersari palam uoluntati eius ex Baronibus quisquã præsumpsit, quibus potestas suspecta uisa durum imperium: in contionibus laudare hominem, probare regimen, blandiri, adulari, unum eum esse dicere, qui tandem regni calamitatibus modum ponat. Id nulla uia rectius fieri posse, q̃ si rex in regnum ueniat, precari, numen obtestari, id patriæ non deneget, legatos ad Cæsarem mittat, instet, urgeat, facturũ tutorem deniq; quod in pupilli rem sit, si pergat aduersari: Nihil Bohemis imputandũ alium regem quærentibus. Sententia quãuis ingrata Georgio, acceptа in auribus populi refelli non potuit. Missi ad Cæsarem oratores nihil impetrauere: pupillaris ætas excusationẽ præbuit, q̃ sæpius idem tentaretur. Venere plurimi ex Bohemis ad Fredericũ uisẽdi regis gratia. Inter quos Georgius nomine Gisera, armorum gloria clarus, q̃ partes eius unus ferme defenderat in Hungaria:

Praga per proditionẽ capta.

Mainardus in carcere uitã finit.

ria:cum rex Poloniæ regnum ĩuasisset, prædones sæpe adẽ fuderat, Iohãnem Huniadem bis castris exuerat, rebellantes Hungaros magnis cladibus affecerat. Is ubi ad conspectum regis intromissus est apud nouam ciuitatem: quo in loco tunc aderamus astantibus plurimis illachrymans Ladislai manum exosculatus, in hunc modum uerba fecit: Video te tandem teneoq; mi rex: si scires quæ pericula propter te adiui, quibus me laboribus implicui, quot aduerso corpore uulnera accepi. En cicatrices testimõio sunt, patri ego tuo tibiq; uitam deuoui. Nulla uis est, nulla fortuna, quæ alienare animum a te meũ possit: officia mea sola tibi auferet mors. Sed tu hæc per ætatem non intelligis. Et subridens: Quod, inquit, mihi præmium fidei ac laboris erit? & quod das militi tuo stipendium? Sextum tũc annum agebat Ladislaus: qui postq̃ Giscra finem dicendi fecit, oculos huc atq; illuc circumuoluens, loculos Iohannis magistri cameræ suspicãs ex philecteria pendentes: qua ille nummos more Theutonico pauperibus erogandos asseruabat: hanc tãtus arripit, æraq; sex tantum neq; enim plura inuenit, illinc deprompta Giscræ dono dedit. Admirati omnes pueri factum, & prouidum & liberalem futurũ iudicauere. Giscra innexos postmodum auro nummos e collo suspendit: regiæ gratitudinis monimentum. Hungari qui mortuo Alberto regem Vladislaum ex Polonia uocauerunt: diu imperium Ladislai obtrectauere: bellumq; aduersus Thuricas infeliciter fecere: in quo

Ladislai pueri factũ, quo futura liberalitas præmõstratur

Vladislaus

Vladislaus fortiter pugnans obtrunatus est. In cõuẽtu deinde ciuitatũ procerũq; Ladislaus rex appellatus, missa legatione ad Fredericũ in qua regni primores fuere, decretum electionis exposuit: Ladislaum in Hungariam mitti coronandum postulauit. Responsum est recte Hungaros egisse, qui regem tandem suum recognouerint, electione inde haud quaq̃ opus fuisse in eo, quẽ natura regem dedisset: neq; coronandum esse, qui semel coronatus sit. Puerũ adhuc egere tutore: nullius tutelã salubriorẽ ei esse, q̃ Frederici imperatoris & proximi consanguinei: Expectarent ætatem regno idoneã: interea p̃ se regnum administrarent. Diu inter Hungaros & imperatorẽ ob negatum regẽ inimicitiæ fuere: & armis quoq; tentata res est. Iohannes Huniades infestis copijs Austriã ingressus, q̃uis ferro atq; igne agros uastauerit, regem tamen coronamq;, & quæ repetebat in Hũgaria castella, obtinere non potuit. Pugnauit iterum cõtra Thuracas: a quibus magno prælio uictus, humilior factus, Cæsaris beniuolentiam & petijt & impetrauit. Ob quam rem q̃uis sæpe & ab Hungaris & a Bohemis Ladislaus peteretur: res tamen ad duodecimum eius annum protracta est. At cum Fredericus imperialis coronæ susciipendæ gratia Italiam petere statuisset, rursus Bohemi, Hungari, & Austriales, legationibus seorsum missis imperatorem fatigauere, Ladislaũ reposcentes: postulata omnibus negata sunt. Ad Bohemos, qui ea de re conuentũ Pragæ habituri erant, ac ferocius agere uidebantur

debãtur, regem alium electuri, nisi mos eis gereretur, legatos mittere placuit, quibus & nos additi sumus. Pro uinãales, quibus apud Pragam dies statuta fuerat, grassante illic peste, in Beneschauia cõuenere: quos in frequenti conuentu, præsidente Georgio Poggiebracio, in hunc modũ allocati sumus: Petiuistis ex Cæsare uiri Bohemi, Ladislaum regis quondam uestri filiũ ad uos mitti, idem Hungari, idem Austriales, importunis precibus exigunt. Si uobis mos geritur, illos offendere neæßc ẽ: si preces aliorum audiantur, contemnere uestras oportet: si neæßarium sit alterum ex duobus, uestrã amiãtiã præferet impator. Vetus est enim maiorum suorũ cum Bohemica gente fœdus: & acceptorum ultro citroq; beneficiorũ, memoria recens. Sin uirtus claritasq; pensitanda est, quis Bohemico nomini non inuideat, cuius uictorias tempestate nostra plures numerare licet, q̃ reliquæ gentes oĩbus seculis cõpare potuerũt? Verũ Cæsari hoc tempore in hanc electionem descendere haud quaquam neæßarium uidetur: quando ea pueri ætas est, quæ neq; uobis neq; Hungaris usui eẽ potest. Esto, ueniat in Bohemiam Ladislaus, qd̃ inde regno emolumentũ cedet? Ille ne ius litigãtibus dicet? statũ reipubliæ reformabit? aduersus hostes copias ducet? belli, pacisue munia obibit? Nihil horũ præstare põt: cui recte tutela opus ẽ. Illud in primis eius aduẽtus faciet. Regis põpa ducẽda est, ornãda regia, adhibendi ministri: curia more progenitorum apparãda. Ad hæc grãdi pecũia opus. Vobis nullũ æra

Oratio per legatos Friderici impatoris ad Bohemos Propopio recitante

rium

rũ eẽ audio, nullos cẽsus, nulla uectigalia publica. Ad uestras igitur opes recurrendũ, uos præstare sumptus, uos regẽ alere, uos inexplebilẽ auriã & insatiabiles ministros explere oportebit. Video præterea iter uos non paucos eẽ proceres, cõsilio, autoritate, atq; opibus pene pares. Cura regis uni cõmittẽda erit, nõ oĩbus. Ille dominus, ille rex uester iudicabitur, q̃ regis corpus in potestate habebit. Et q̃s uestrũ est, qui nõ eum honorẽ sibi q̃ alteri malit? Semina inter uos discordiarum petitis, nisi prius in unũ conueneritis, qui regis curæ præsit. Vos his incõmodis Fredericus liberat: qui suo sumpto pupillum regium gubernans, dissensionum uobis fomitem aufert. Nec uos latet: quãdoquidem tenera regis ætas ẽ, corpus eius in potestate Cæsaris rectius esse, q̃ in alterius auiuspiam. Ille enim consanguineus est, ex eadem familia natus: & imperator. Et quis pupillo regi conueniencior tutor detur, quam princeps principum? Si sit inter uos & Hungaros contentio corã extraneo iudice, de custodia corporis regis: par causa uestra atq; illorũ iudicabitur. Vtriq; regẽ petitis, utriq; fidelitatis documẽta præstabitis. Verũ in hoc illi supiores erũt: qa natũ apd se regẽ, coronatũq; dicẽt. Apud Cæsarẽ uestra causa lõge iustior est, q̃ Hungarorum: seipsum tamen in cura patruelis uobis præfert. Curate regnum, pupillũ sibi dimittite: quẽ postq̃ pubes fuerit, uobis in primis credet. Qd uero oratores uestri dixere aliũ regẽ accersiẽdũ a uobis esse, id magis terroris incutiẽdi causa dictum im-

perator existimat, q̃ quod animo uestro ea sententia se deat. Neq; enim uestra fides incorrupta prius, hoc re-promittit, neq; progenitorum Ladislai in uos collata beneficia hoc exigunt, nec innocens eius ætas quicq̃ demeruit. Cæterum uoluite animo prius ut sapientes decet, quem nam Ladislao præferre poßitis: cuius sanguinẽ, si matris originem memoriæ tenetis, quatuor Romanorum imperatores produxere. Si paternam prosapiam exquiritis: quinquies imperatoria dignitas in Austriali domo resedit. Obscuritatem quærat necesse est: cui tanta claritas non satisfacit. Addite potentiam, amicitias, clientelas. Austriam uobis uicinam poßidet, Morauia, Slesia illi parent: Hungari & si res nouas moliri uideantur, ab officio tamen non recedent. Imperator a quorum uestrum dependet, sanguini suo non deerit: nec ius familiæ suæ negliget. Baioariæ Saxoniæq; duces, Marchionesq; Brandenburgenses, et omnes ferme Germaniæ principes, Ladislaum propinqua necessitudine attingunt. Non potest hic pupillus offendi: nisi et tota Germania lædatur. Hæc superflue uobis commemorari nõ ambigo, uerum ita iußit imperator. Ille in Italiam pupillum secum adduct: reductum, puberemq; factum, si persteriteritis in fide, ad uos primum mittet. Vos interea pro grauitate integritateq; uestra, quod in rem Bohemiæ regni, pupilliq; sit, consulere admonet. Verisimilis oratio uisa, neq; sine fauore accepta: acceptioremq; Procopius noster collega reddidit, qui patrio sermone, latinæ

linguæ

linguæ ignaris uerba nostra iterpratatus ē. Iussi sumus ex conuentu paululum abire: mox reuocatis respōsum datum. Reddita imperatori gratiæ, qui eam legationem misisset: atq; in dimittēdo rege, Bohemos præferret cæteris. Accipere se bene consulta cōsilia: missuros ex nobilitate sua primarios iuuenes, qui Cæsarē Italiā petentē sequantur, eiq; ministrent. Expectaturos quiete reditum, quem felicē faustumq; supum benignitate futurum exoptent.

De morte Barbaræ Imperatricis, uxoris Sigismundi. CAPVT. LIX.

APud Græcum Barbara imperatrix ea tempestate decedit, inexhaustæ libidinis mulier: quæ inter concubinos illaudatum æuum publicæ agitans, sæpius uiros petijt q̄ peteretur: neq; Christianæ neq; alteri cuipiam religioni astricta: quippe quæ superos inferosq; ullos esse negabat. Ferunt eam ancillas suas sæpe orantes ieiunātesue increpasse, quæ corpus suum frustra macerarent: fictumq; cœli numen placare uerbis crederēt. Viuendum suauiter dum uita suppetit: fruendumq; uoluptatibus: Id tātum homini datum, cuius anima cum corpore simul extinguitur: somniare qui alteram uitam sibi promittunt. Congrua moribus sententia. Nam qui relicto animi cultu uoluptati corporis se dedere, grauati uitiorū sarcina, non quibus explicent uitamq; corrigāt, sed quæ cœptum iter approbent, ea dogmata facile imbuunt. Neque inquinatis mentibus solamen ullum ualē-

tius, q̃ totum extingui morte hominem opinentur. Vna salus desperanti cœlũ, inferos non timere. Corpus Barbaræ q̃uis infidelis fœminæ, Bohemi Pragam tulere: peractoq; funere in sepulchrum regium condidere. Nec defuere sacerdotes, qui prophanum cadauer ecclesiastico ritu sepelirent. Non sunt regibus scriptæ leges: nec in Bohemia quicquam non permißum. Fredericus postquam quieturos Bohemos intellexit, quorum motus in primis uerebatur, reclamantibus Hungaris & Austrialibus, assumpto secum Ladislao rege, Italiam ingressus augustalem coronam a Nicolao quinto pontifice maximo Romæ accepit. Exin uisitato apud Neapolim rege Alphonso, cuius tum opes florentissimæ fuerunt, cuiusq; neptem in matrimonium duxerat, Leonoram, regis portugalliæ filiam, moribus ac forma præstantem: domum redijt. In eo itinere Ladislaus sæpe fugam molitus est, consilio pedagogi fretus: cum quo postea captus, usque in hunc diem custoditur ĩ uinculis.

Quomodo Austriales Ladislaum regem ab imperatore petentes, non exauditi, bellum mouent: Nouãq; ciuitatem obsident.

CAPVT LX.

AVstriales interea suasore Vlrico Eizingero, sũptis armis præsides prouinciæ a Frederico institutos ui pellunt: gubernatores ex seipsis duodecim eligunt, summam rerum Eizingero committunt. Inuento rẽ quoq; nouitatum alterũ Vlricum Ciliæ comitẽ in societatem

dietatem accipiunt, auxilia ex uicinis gentibus accersiũt: reuersum impatorem, missis legatis, aut regẽ Ladislaũ tradere, aut bellum expectare iubent. Postulatis non tã reiectis q̃ suspensis: impatientes magis moræ q̃ belli, infestis signis Nouam Ciuitatẽ petunt. Committitur primo aduentu atrox proportis prælium: nullus sagittis modus, cadunt sine numero tela. Bombardæ stragem hostiũ horrendam edunt. Miserabile uisu, disiecta passim membra equorum atq; hominũ cernere, cruorem late fluentem aspicere. Qua densissima fuit, unus perfregit eadem lapis emissus, idem alius atq; alius feeit, prostratis quæcunq; occurrere, inermibus atq; armatis: nec tamen intermissa pugna. Conglobati hostes, magis ac magis insistere. Vbi res gladio geri cœpit, ac uir uirũ manu præhendit, equus equũ impulit: pugnatũ est aliquãdiu æquo Marte. Postremo Cæsarianorũ acies, nõ tam uirtute q̃ multitudine supata, terga dedit, atq; in urbem trepide se recepit: unius militis Andreæ Poumkircher, postea a Cæsare ad Baronatum suffecti, audacia, ciuitatẽ tuta est. Qui ne uictores cũ uictis uno agmine irrumperent, tãdiu pro porta solus impetum tenuit, donec cõuersi fugientes, globo facto, ex loco difficili hoste repulso, ianuã clausere. Firmata est deinde obsidio: & oppugnata machinis mœnia. Ex Bohemis solus Henricus Rosensis cum ducentis equitibus, peditibus ferme octingentis in castris fuit. Hungari nondum uenere. Neq; enim per induciias bellum inferre Cæsari licebat.

Atrox bellũ ante Nouã ciuitatẽ cõmittitur.

Austriales ãrãter duodecim milia militum expeditos in armis habuere. Georgius Poggiebradius Cæsari, cuius erat amicus, opẽ laturus, sedecim milia militum cõgregauerat: Sed audita cõcordia, in agrum regulorum Rosensium exercitum duxit: uillasq; late populatus ẽ. Imperator enim interuentu Caroli Marchionis Badensis, Sigismundiq; Salczburgẽsis archiepiscopi, Ladislaum e manu sua dedit: Austrialibus multa promittentibus, quæ mox Barbara fide negauerunt. Inter cætera conuentum erat, ad iij. idus Nouembris conuentum Viẽnæ habere, in quo uocati utriusq; partis consanguinei, Bohemi quoq; atq; Hungari, de tutela regis nõdum puberis iudicarent, Ladislaum interea in potestate comitis Ciliæ extra Viennam degere, nihil prius administrare q̃ cõsilij decretum fieret. Verum puer postridie in urbem ductus, summis nouisq; honoribus exceptus, euestigio magistratus in ciuitate creauit: præfecturas tota prouincia instituit. Sacerdotia donauit: regio more curiam erexit. Hungari ad eum uenere: inter quos Iohannes Huniades fuit, qui tum comitatum Bisteræensem regia beneficentia consecutus, haud aliter q̃ principes consueuere, nouæ dignitatis insignia suscepit. Acersiunt et regem suum Bohemi, cum Georgio Poggiebrado: quibus non minora Ladislaus polliãtus, q̃ pater atq; auus promiserãt. Postq̃ dies affuit cum imperatore cõstituta, Ludouuicus Baioariæ & Gulielmus Saxoniæ duces, Albertus quoq; Marchio Brandenburgensis, Carolus Badensis,

densis, & multi ex Germania prælati ac principes adueuere. Frequens conuentus habitus. In quo præcipiente Ladislao, oratores imperatoris, inter quos & ipsi fuimus ita auditi sunt, ut uicti apud uictorem. Frustra æquitas, frustra honestas, in medium deducta. Cũcta ex arbitrio comitis gerebãtur. Ipse pro rege uerbũ facere, ac respõdere: q neq; leges neq; pacta uictorem obligare posse aiebat. Fredericũ et iure simul & bello exãdisse: armatis ac fortibus iura fauere. Postremo infectis rebus conuentus dissolutus. Nicolaus Cardinalis sancti Petri, doctrina & uitæ integritate conspicuus, ad componendã pacem Apostolico imperio missus, ab Austrialibus reiectus est. Ladislaus quamuis rex appellaretur, alieno tamen arbitrio ductus, in regnis suis triumuiratum deduxit. Iohannes Huniades Hungariam rexit, Poggiebradius Bohomiam, Vlricus Austriam. Penes hũc maior autoritas: qui regem in potestate habens, illis quoq; imperare posse uidebatur. Promiserat Vlricus & Hungaris & Bohemis regem ad eos prope diem uenturum. Hungaris prinum satisfacere statuit, diem illis apud Pozonium constituit. Cõueniunt frequentes Hungari: res ibi pro uoluntate Huniadis ordinantur. Potẽtiori oĩa parent. Vlterius regnum ingredi neq; regi neq; comiti uisum. Fit reditus in Viennam. Bohemis dies instituitur, qua regem coronandum Pragæ susãpiant. Erat inter Bohemos Iohennes Smiricheus, homo nobilis, & facundiæ gratia inter primos constitutus. Is postquam regem

Bohemiam ingressurum cognouit, literas huiusmodi ad eum dedit: Iohannes Smiricheus Ladislao regi salutem. Venturum te quamprimum in regnum tuum probo: si modo imperaturus ueneris, nõ pariturus. Inermẽ impotentemq; intrare non laudo, si non bidpitem mater peperit, ut ex duobus capitibus unum Viennæ apud amicos dimittas: alterum Bohemorum dubiæ credas fidei. Vale. Epistola comiti reddita est: qui cognito tenore Georgio eam remisit. Ille accersito procerum concilio, inter quos Iohannes non in postremis erat, literarum sensum suppresso scribentis nomine recitat, quid mereatur scriptor pernunctiatur. Dignum morte primi iudicant: nec Iohannes suo loco sentẽtiam dicere iussus, aduersari audet: proditorem & ipsum patriæ, affidendumq; summo supplicio censet, qui ea scripsit. Profertur mox epistola eius manu conscripta: & impressum annuli signum recognoscitur. Damnatus ore suo, comprehenditur, duarum horarum tempus datur, in quo si uelit, & animæ suæ saluti, et domesticis rebus consulat. Nec diutius uitæ dimissus, gladio perculitur. Sic uir magis eloquens quã cautus, dum alienam seruare uitam studet: perdidit suã.

De eiectione Comitis Ciliæ, & priuatione administrationis suæ.

CAPVT. LXI.

Comes

COmes interea, ut q̃ ſplendidæ regẽ in Bohemiam duæret, haud ignaue operã dabat: ad eã rẽ non parum auri neæſſarium erat. Publicum ærarium exhauſtum, qui eam ſummam crederent, neq; negotiatores, neq; proceres inueniri. Mos eſt Auſtrialibus quotiens repẽtina principi neæſsitas ingruit, ex ſubditis pro modo facultatum pecuniam exigere: q̃ uocant ſteuram. Id tamẽ irremiſſu prouincialium haud permiſſum. Huc ergo reuertitur. Cõuocãtur apud nouũ Tritiburgum pro uetiri cõſuetudine quatuor ordines: ſacerdotes, Barones, nobiles, ciuitates. Ibi comes præſente rege cõuocationis cauſam ediãt. Iter in Bohemiã regi neæſſariũ oſtẽdit, qua pecunia ſit opus exponit, principi ſuo ut ſubueniant hortatur: neq; inopem mendicantiq; ſimilem ad coronam ſuſcipiendam ire permittant. Conuentus deliberandi copiam petit. Ibi Eizingherus, qui iam pridem a comite ſuſpectus, extra regis gratiam eiectus, occaſionem qua ſe uindicaret expectabat: idoneum nactus tempus, uocatis ſeorſum primoribus, quos ſibi fidos, comiti infenſos credit, ita locutus fertur. Quid agimus uiri Auſtriales, ſi ne Ciliẽſis mãcipia erimus? Imperatoris iugum excuſſimus, ut comiti ſeruiremus? Moderatius certe illius regnum fuit: tolerabilior duratio: Ille in Auſtria natus, noſtrorum principum ſanguis erat: & ſi uerum fateri libet, noſtri domini dominus. Quia tamen ex re ſua magis quam principis noſtri prouinciam rexerit, arma ſumpſimus, præfectos

eius

eius eieamus, regem nostrũ uindicauimus. Hic ille nostra demum ætate principatus honore donatus, nos omnes pro seruis habet. Cui nostrum de republica consilium creditur? Iniussu nostro rex in Hungariam ductus est: superis gratia qui remiserunt incolumem. Nũc nescientibus nobis promissus Bohemis: Hungarica Bohemicaq; negocia solus comes pro libidine sua ducit. Neq; contentus duorum regnorum gubernatores uectigales sibi fecisse, Austriam solus exhaurit. Nam quota portio est, quam regius sumptus accipit? Quicquid reliqui ẽ, comiti cedit. Maior ei q̃ regi familia seruit. Taceo cõcubinã instar regnæ cultam: cuius uirum conauem nostrũ o Vionenses interfecit. Plena prædonibus & meretricibus domus eius: inter hos regias opes effundit. Magistratus, præfecturas, sacerdotia uendit: ubi non sufficiunt publica furta, ad priuatas facultates manus admouet. Quicquid olim peccauere opulenti, hodie plectitur: nulla uetustas impunitatem criminis habet. Neq; tuta innocentia est, inconuicta puniuntur scelera. Et offendisse maiestatem conuincitur, quisquis diues habetur. Nemo suæ substantiæ certus dominus. Equi, serui, liberi, coniuges uestræ, pro libidine comitis auferuntur. Quibus in Bohemiam pergat pecunijs fateor non iniqua postulatio est: si fraus absit. Cautiorẽ me comitis artes ac uersutiæ reddũt. Si hæc pecunia nõ regi quæritur, nouũ aliquod bellũ, nouum argentum pariet. Nostris alitur malis: sua quies, pax eius, nostrum bellum est.

est. Inscarum fiat nostra securitas. Pudet me patientiæ nostræ, qui si uiri essemus, facile obprobrium hoc e nostris oculis eijceremus. Sed fuit hactenus prohibita conuentio: nũc simul cõgregatis reipublicæ licet consulere. Resumite alacres spiritus, amicos quisq; uestros commonitos reddite, ad imperium præsto cum armis adsint. Accingimini mecum: aut uobis libertatem, aut mihi mortem parabo. Illud ĩ primis mihi ex usu uidetur, multitudo ne regi postulata deneget: paucos ex primoribus eligat, qui regem adeuntes, semotis arbitris prouinciæ necessitates exponant. Non dubiũ quin uobis mihiq; id muneris demandetur. Ego, si regis alloquendi facultas detur, exclusurum me comitem nequaquam ambigo. Placet Eisingheri consilium, dant inuicem dextras iureiurando se astringunt alterum alteri non defuturum: donec comes eijciatur. In conuentu prouinciali ũ quæ uolunt ex sententia ordinant. Nec morati, regem adeuntes, daturos argentum prouinciales offerunt: esse tamen quæ soli sibi mandata perferant, rempublicam Austriæ concernentia. Iussis exire cæteris: soli apud regem manent. Ibi Eizingherus regem Austriali sanguine natum dicit: nullos sibi fideliores austrialibus esse. Imperium eius, illis naturale: cæteris uiolentum. Consilium ab his recipi oportere qui amant. Moleste ferre Austriales principis sui negocia non bene administrari, expilari prouinciam, uexari subditos, uicinorum odia prouocari. Comitem domitare suos: regem ad inopiam

redigere

redigere Ladislaum regem uocari, comitem regnare, bellum ab eo cum imperatore nutriri. Gubernatorem autem Hungariæ annuo quatuor & uiginti milia nummum regi pendere, comiti duodecim milia. Idipsum reliquos prouinciarũ præsides facere, oẽs comiti uectigales eße. Nihil dubiũ quin ea mens hoĩs ad regnũ quoq; aspiret: amouendum eum priusquã meditata perficiat. In atrocibus delictis etiam cogitatiões plectendas eße. Poße haud difficile comitem cijci: uerum taciturnitate opus. Aperto consilio postquam cuncta placent, intromißo comite deliberatio conuentus exponitur: promißa pecunia dicitur. Viennam tamen dum exigitur esse petendam, ordinandam ciuitatem, ne quid in absentia regis turbarum exoriatur. Ficta pro ueris plerique referunt. Cõmendat deliberata comes. Eizingerus Viennam præcurrit: senatum de mente regis edocet, atque reditus ciuitati iucundissimus fuit. Nihil prima die actũ. Postera summo mane Eizingerus regiam adit: collocatis in proximo diui Augustini templo mille armatis, qui præsto ad signum irrũpant: alios tectis armis ĩtra re palatium iubet. Conueniunt frequentes consiliarij, regem in cubiculo salutant, proceres exiturum in aulam expectant. Ex familia comitis nemo intromittitur. Vltimus oĩm adest ipse comes: qui apud concubinam dormierat, nec tam cito uenisset nisi uocatus ab amicis in palatio nouas res parari accepisset. Pulsanti fores non potuere: donec furens cubiculis insultauit. Vbi ad regem uen

gem uentum est: silentium aliquãdiu seruatũ. Deinde Eizingerum innuente rege ita locutum accepimus. Ab hac hora comes regiam tibi curiam interdictam sato: abi quolibet gentium. Neq; posthac gubernatoris nomen, neq; consiliarij, neq; regij familiaris usurpes. Hæc me tibi dicere rex iussit. Ad ea comes nihil mutato ultu, forti & constanti animo indignum se cui talia dicerentur respondit. Aemulorum suorũ ea esse, non regis, solere principes qui de se benemiriti essent, his meliora referre: se patri Alberto, se matri Elizabet, se ipso Ladislao sũma fide seruiuisse, pro eo prius fudisse sanguinem q̃ nascereturr. Bella eius tã difficillima cõfecisse, fuisse in carceribus, patrimoniũ fudisse, ĩperatoris odiũ inãdisse, ut regnum ei conseruaret: sãre se benignum regem habere & accepti beneficij memorem. Quæ dicta essent uerba, moribus suis non conuenire: Eizingerum ea excogitasse: qui iã pridem sibi fuisset infensus, quoniã pro sua libidine expilari regis bona nõ potuisset. Orare ne plus inimicorũ odia q̃ sua merita ualerẽt: ne bonitatem regiam aduersariorũ malignitas uincaret. Fit silentiũ locuto comite: nõ satis certo sentitur, an rex in sententia persisteret, & mutatũ eius animum ratione comitis uerebantur, inclinaturi quo ille se uerteret: ex cuius nutu pendere uictoriã norant. Eizingerus de statu suo solicitus nihil cunctandum ratus: priusq̃ rex comiti responderet, ita inquit. Ego mandante rege uerba fea, nihil de meo locutus sum: ipse adest, ipse me iudicet.

æt. Dabo merito pœnas, si meam tibi comes non regis uoluntatem exposui. Effare tandẽ rex optime: nec nos ultra suspensos teneto. Tum rex placide, ut consueuit, ex mea, inquit, intentione ac uoluntate locutus est Eizingerus: atq; his dictis subticuit. Vidisses erectas Austrialium mentes: et iã comiti tãq; uicto eiectoq; insultantes. Ille ad proæres exiens quos in aula congregatos diximus, eiectionis suæ contumeliam exposuit: consilium atq; auxilium expetens. Quibus in uoluntate regis omnia sita respondentibus, ad sororem regiam se contulit: ab ea præter lachrymas & muliebrem eiulatum nihil extorquet. Et iam undiq; per palladium ire armatos animaduertit. Cedendum itaq; potenti inuidiæ consuit: neq; parum putauit ex inimica ciuitate saluum corpus educere. Clientes eius audita rei nouitate sibi quisque fuga consuluerant. Tacitus igitur & confuso similis cum quatuor tantum comitibus ex aula discedens, in patriam suam conæsit. Albertus Marchio Brandenburgensis ne populares saxa in eum iacerent, ad portam usq; tutum iter fugienti præbuit. Verum quis prohibitæ manus fuere: linguæ libertate usi probrosa ĩ abeuntem maledicta omnis generis congessere. Inconstantis fortunæ singulare documentum. Nam qui paullo ante tutor regis & secundum in austria caput erat, in quẽ omnium oculi respiciebant: qui belli pacisq; munera solus agebat: unico regis uerbo potestate priuatus, inops consilij, & animo confusus abijt.

De coro

De Coronatione regis Ladislai.

CAP. LXII.

REx paulopost magnificentissimis apparatibus Bohemiam petijt: atq; in Praga summos consecutus honores: regni coronam accepit, Bohemi ĩ eius sumptus suorũ quisq; censuum tertiam partem contulere. Ex ea pecunia coronationis solemnia peracta sunt: supportata curiæ onera, et nonnulla coronæ castra redempta, quæ uel Georgio Poggiebracio, uel amicis eius commisere. Man sit ibi non paruo tempore Ladislaus: nec unquam hæreticorum ecclesias q̃uis rogatus intrauit: neq; sacris eorum interfuit. Presbyter quidam ex factione Rochezanæ, in sacello arcis rem diuinam facturus, sacerdotale uestem ornatus ad altare conscenderat. Rex eo in loco sacra quibus interesset celebrare iusserat. At ubi hæreticum id muneris occupasse, nec uelle alteri locum facere didicit: misso magistro militum, prophanum sacerdotem nisi abiret rapi extra sacellum, & de proxima rupe precipitari iussit. Illi charior uita quam cõtumacia fuit. Rochezanã in celebritate corporis Christi sacram eucharistiã per urbem deferentẽ ex fenestra conspicatus, nullum reuerentiæ signum præbuit. Per cunctantibus amicis ut quid sacramentũ inhonestasset? Non me latet, inquit, diuinissimum Christi corpus dignius esse quã per me satis honorari possit, nec mea reuerentia gloriã eius auget, neq; dehonestatio decus imminuit. Verum mihi cauendũ ne dum Christum honoro, sacrilegũ presbyterum Ro-

chezanam popularibus approbasse uidear: quorum plerunq; mores ex principe pendent. Nec illi me deum contempsisse putabunt: cuius sacratissimũ corpus catholici presbyteri manu summis semp honoribus prosequtũ uidere. Grauis hæreticæ factioni: iam mora regis in Bohemia esse cœpat: cuius sacra ab eo et a cæteris principibus dietim confluentibus cõtemnebãtur. Et iam qui decepti errabant, aliorũ contemplati mores, suas ineptias cognoscentes: relicta Hussitarum perfidia, ad ecclesiam reuertebãtur. Ob quam rem cupientem in Austriã reuerti regem, nullus hæreticorum est aduersatus. Prius tamen q̃ rediret Vratislauiã nobilẽ urbẽ, reuisit Slesitarum caput. Ibi cum diuinis interesset in æde pontificali, frequentesq; principes conuenissẽt, Poggiebracius quoq; proximus regi astaret, fama est, eaq; uulgata, Chiliani quendã parasitum ex his qui stultitiam simulantes alios stultos faciant, Poggiebracium his uerbis compellasse. Quo uultu sacra nostra respicias plane aduerto: animum non intueor. Fare obsecro, nonne satis nitida tibi uidetur nostra religio? Vides ne q̃ multi & magni principes, & ipse rex noster unum ritum sequantur? Cur non his potius q̃ Rochezanæ consentis? An plus sapere paucos Bohemos q̃ reliquam Christi ecclesiam censes? Quin relicta incondita plebis, nobilitati te iungas nobiliter. At Poggiebracius: Si tua hæc sunt uerba, inquit, non es quem simulas: tibi tanq̃ prudenti respõdeo. Sin aliena, satis facere me illis optet: audi ergo. Ecclesiasticas

Chilianus histrio Poggiebracium de sacris sapienter ĩter rogat.

asticas æremonias sua quisq; pro fide gerit. Sacrificia ea faciamus: quæ credimus deo grata. Neq; nostri arbitrij ē credere qd̄ uelimus. Victa magnis rationibus mēs humana, uolēs nolensq; capitur: utq; natura instituta ē, altera facile trahitur, altera elabitur. Mihi psuasa est meorū sacerdotū religio. Si tuā sequor, hoīes fortasse fallam animæ meæ cōtrarius: deum qui corda inspicit ne queo fallere. Neq; me tui similē esse decet. Aliud histrioni, aliud uero nobili conuenit. Hæc uel tibi habeto si sapis: uel his referto, qui te submisere. Comes Ciliæ dum hæc aguntur fractus aīo, & omni spe reliqua destitutus, ab eo petere salutem coactus est: cuius saluti fuerat insidiatus. Ad Fredericū igitur cōfugiēs, malo se usum consilio dicit, qui dominū suū reliquerit atq; impugnauerit: recepisse se patrati sceleris pœnam, regia aria deiectum, & in alienis hospitijs auxilia mēdicare coactū. Pœnitere q̄uis sero prioris uitæ, dignus tamen cuius Cæsar misereatur: qui non tam nocuisse q̄ prodesse possit. Restituturū austriam si suo consilio fides sit: nam secū primores prouinciæ sentirēt. Petit errati ueniam, & in posterum magna polliceatur: si pristinā in gratiā recipiatur. Cæsar cui uerba dare difficilimum esset, multa se comitis defectōe passim dāna tulisse cōmemorat, eaq; resartiri expostulat. Neq; Austriā sibi promitti sufficere, quæ nō eēt ī comitis pōtate, si sua q̄ possideret comes traderet: posse recōciliationē seq. Sin minus, nō placere pœnitentiam: quæ non sentiret pœnam. Diu res agitata

est. Postremo cum Fredericus facta caperet, comes uerba offerret, infecto negocio discessum est. Erat per idē tempus inter Franciscum Foridam Mediolani ducem, & rempublicam Venetorum, graue atq; atrox bellū. Alphonsus Syliæ rex Venetos adiuuabat: atq; ob cā causam Florentinos Franciscī amicos armis præmebat, eūq; Senenses sequebantur. Nec dubiū erat quin Franciscī cōditio multo inferior uideretur. Quod cum ipse aduerteret, externa ex Gallis auxilia accersiuit, conducto grādi stipēdio, Alphonsi æmulo, Renato Lothoringiæ duce, qui paulo ante ex regno Licæ fuerat expulsus. Huius aduentu magna fortunæ inclinatio facta est: & Venetorum exercitus loco pulsi, debiliores uisi sunt. Sensit hæc Ciliæ comes, atq; hinc suæ miseriæ finem sperare cœpit. Missisq; ad Venetos legatis, uenturum se cum ingentibus Bohemorū copijs auxilio pollicitus ē, & finē bello impositurum: si stipendia darentur. Neq; id erat difficile. Nam Bohemi nouarum rerū cupidi, & in armis educati, nullo impio domi teneri queunt, si quis militātibus mercēdē offerat. Adhibuerunt aures Veneti. Sed cū longinqua militia multum auri exposceret: oblatam potius cum hoste pacem accipe, q̄ dubiū cmere bellū uoluerunt. Frustratus ijs comes, postq̄ foris nullum exilij sui præsidiū reperit: per amicos reconciliari Ladislao quærit. Neq; amplius aduersata fortuna est. Inuisus Baronibus Eizingerus, quorum auaritiæ atq; rapinæ obsistebat, conseruare gratiam regis nequibat: cum

illi modo

illi modo per seipsos, modo p filios, qui regi diu noctuq; astabant, Eizingerum criminarentur, & indigne pulsum comitē dicerent, regi propinquū, & qui sibi regnum restituisset. Libuit igitur ab exilio reuocare comitem.

De reductione Vlrici comitis Ciliæ & restitutione amministrationis sibi factæ.

CAP. LXIII.

COmes ijs gestis, per amicos clam regi reconciliatur, reuersurusq; Viennam magno & splendido apparatu, mille ducens equites expeditos in armis, adit: uenienti rex obuiam extra urbem factus est. Primores, nobiles, populares, omnes secuti salutare, ample cti, laudare comitem: certare inuicem contumeliosius eie cerint, an magnificentius reuocauerint. Mira rerum mutatio. Qui pauloante mœstus in exilium ierat, in triumphantis modum reuertitur. Eizingherus, qui calmē potentiæ consecutus eum deiecerat: qd̄ in alium statuit, in seipsum pati cogitur. Intrante nanq; urbem comite, ipse cum amicis egreditur: spontaneum exiliū eligens. Libricus apud reges primus est locus, solida potestas, unius uoluntate, subnixa. Ferunt comitem, Eizingheri cognito recessu, laudasse hominem, qui fortunæ ludibrio se subtraxerit: paratam ei turpissimam fuisse mortem, si iudicium expectasset. Vsurum optimo consilio, si aulicales procellas perpetuo declinauerit. Nec tamē sibi ipsi aulicæ mores placere, fluxa inertiq; oia cē, oibus horis instare periculo,

Vlricus comes Ciliæ, qui ī exilium mussus fuerat, reuocatus magnifice excipitur.

Eizingerus urbe relicta exiliū quærit.

re pericula, acceptam superiori anno ignominiam menti suae semper hærere, semper ante oculos esse, turpem eiectionem, contumeliosum exilium, probrosa uerba: mirari quod non peiora pertulerit. Deo gratias agere, qui sibi pristinum statum reddiderit: satisfactum honori suo esse, nec plura cupere. Mansurũ tamdiu apud regem, donec eiectionis infamiam gloriosi reditus rumor extinguat: potentiam deinde, & regis amicitiam, & populares aures malle se dimittere q̃ perdere. Non tam fortiter ea fecit: quam dixit sapienter. Potentiam qui consecutus fuerit, nemo tam facile deponit, quam damnat. Retinent amici, implicat gloriæ cupido, obstat inimicorum metus: semper est quod crastinare compellit. Facilius Gordij famosum ĩ Asia nodum quis soluerit, q̃ potentiæ regniq; blandicijs sese explicuerit.

Potentia facile uitupatur, difficile abijcitur

De dolo comitis Ciliæ, Ioãnẽ Huniadem ab administratione regni Hũgariæ cupientis amouere. CA.LXIIII.

HVngari postquã regem ĩ Austriam redijsse accipiunt, legatos ad eum e uestigio mittunt: utq; in Hungariam ueniat, suum regnum uisitatum petunt, Iohannes Huniades per idem tempus Hungariam fere uniuersam in potestate habuit, regiæ arces in manu eius fuere, equestres pedestresq; copiæ uni ei paruere. Id nonnullis regni Baronibus inuidiosum ac molestum erat, atq; in primis comiti Ciliæ, qui locũ eius optabat: nec post lectionem ab eo promissum acceperat aurum.

Criminari

Criminari ergo Iohannẽ, regi odiosum efficere, illum regẽ esse, nõ Ladislaũ: uectigalia ad eũ cuncta deferri, munitissima regni opida, arces, equos, arma, in potestate eius esse. Nihil dubiũ quin regni coronã quærat: si ne queat p̃ Christianos, conaturũ p̃ Thurcas: quibus bis magnos Hungarorũ exercitus prodiderit. Palã Thurcis infestũ uideri: clãcaulũ esse amicũ. Bis fidẽ ab eo uiolatã, reginã Elizabet, introducto rege Poloniæ, contra ius fasq; repulsam: Polonũ quẽ accersierat, in bello desertũ. Si p̃gat ĩ Hũgariã Ladislaus, in eius manu aut ui, aut ueneno piturũ. Id solũ quæri, dũ regis in Hũgariã trãsitus petitur. Qui prouinciis ex arbitrio suo regũt, eos siue fraude dolisue supioris præsentiã expetere, insidias proculdubio in caput regis paratas esse. Præueniẽ dũ facinus: & in autorẽ uertendũ scelus. Promittendum in Hungariã iter, prius tamen Iohannẽ sub specie pacandi regni ad cariã euocandũ, uenientẽ capiendũ atq; necandũ: sic Ladislaũ paterna regna p̃frui poße. Tutissimum illud consilium ac salubre uisum: compositis insidijs, Iohannes ad regẽ uocatur. Ille ab amicis de fraude cærtior factus (difficulter enim res magnæ silentur) pariturũ se regi in Hũgaria respõdit, iturũq; quocũq; iußerit: extra regni fines nõ cẽ obnoxiũ. Mittũtur igitur ad eũ primores cariæ cũ comite Ciliæ, qui secum in finibus Hungariæ conueniant ad oppidum Coziæ, conuentumque Viennam abduere: si nequeant, intra oppidum arte tractum interficiant.

Iohannes ad iactum teli cum duobus milibus equitum cõ stitit, colloquium in campis offerens. Comes Ciliæ se regis uicem gerere ait, gubernatori eos adire qui regis mandata perferant, haud indecorum esse: neq; se ita ignolem, ut cedere Iohanni debeat, colloquium intra oppidum & quietius & honestius habere posse. Iohannes legationem ad se missam dicere, legatos ei cedere ad quẽ mittantur: de nobilitate non esse in præsentia certandũ. Cæterum in Hungaria, comites Ciliæ regni gubernatores sequi solitos: postremo munita se oppida minime ingressurum, nisi præsidiũ intus habeat, æque ut comes. Ita rebus infectis discessum. Noua deinde fraus excogitata. Vicerunt Iohannem communes amici: aduentus in Viennam promissus: si modo rex principesq; nominati suis literis securitatem faerent. Oblata sunt omnia quæ optauit. Ille ad octo milia passuum Viennæ appropinquauit. Ad quem Lamberguus nobilis æques, iussu comitis egressus: properare eum festine iußit. Iam enim rex magno comitatu obuiam exisset, & cum eo comes: qui literas publicæ fidei afferret. Motus eo nuncio Iohannes, triginta ferme stadia uersus urbem profectus est: inspiciensq; late campos, cum neminem exire obuiam cerneret, in propinqua uilla consedit. Tantisper moratum, comes cum quadraginta tantum equitibus adijt: & ne regẽ occurrentem moraretur, equum repente ascendere, festinareq; iußit: Iohannes late, inquit, campi patent: neq; ego uel regem uel alium quempiam uideo uenientem.

Tum

Tum comes æstum causatus, regem intra uineas & arbores expectare in umbra dixit. Interrogatus de literis apud regem eas esse respondit. Intellexit fraudẽ inesse Iohannes: seq; uerbis incassum duci. Conuersus ad Lambergium: recte, inquit, mentitus es mihi. Cui Lambergius. Quæ iussit comes ea dixi. Si quis error inest, eum argue. Ipse suam causam agat, qui mandauit: mihi parere necessarium fuit. Rursus Iohannes comitem intuens: siccine ludificare homines pergis? Fraude me appetis? ego te ui possem perdere. Inideras in foueam quam fodisti si uellẽ. Quis prohibere potest, quin de te hodie ultionem accipiam, dignaq; tuis factis præmia reddam? Reuerentia regis te saluum fact: illi tuam uitam dono, non tibi: caue post hac, ne meos ante oculos ueneris.

Atq; ita rursum conueniendi spes adempta.

Multa post hæc inter Hungaros & regem agitata sunt: & cum ipso Iohanne pactiones habitæ.

Arces nonnullæ regi redditæ: rex ipse Budam profectus.

De cruce signatis, & pugna eorundem contra Turcas, uictoriaq; apud Albam in Hungaria habitis.

CAPVT. LXV.

INterea mortuo Romæ Nicolao quinto, Pontificiæ maximo: qui Eugenio quarto succesſerat, Calixtus tertius Petri cathadram eſt adeptus. Qui cognita Machumetis Thurcarum imperatoris uoluntate, Hungariam ſibi armis ſubijcere cupientis, iam enim Cõſtantinopolim Græciæ culmen expugnauerat, Iohannem cardinalem ſancti angeli, uirum induſtrium ac magnanimum, cum legatione in Germaniam miſit: ſeptentrionis uires in Thurcas conatuturũ. Coactus eſt exercitus non tam armatus q̃ fidelis. Vulgus incomptũ, populares, inopes, arma ſumpſere, quos æternæ uitæ præmia commouerũt: opulenti homines, præſenti rerum ſtatu contenti, domi manſere. Odioſus plerunq; potentibus ſermo diuinus: quibus deſunt facultates leuis in cœlum uolatus. Machumetes aũt Conſtantinopolitana uictoria ſuperbus, congregatis ingẽtibus copijs, in Thracia per tribulos in Hungariã properans: centum quinquaginta milia pugnatorum ducere ferebatur. Et inflatus opinione ſui, tantoq; tumens exercitu, nil dubitare, quin deuicta Hungaria, Illiricos penetrare ſinus, atq; intima rura Liburnorũ & fontẽ ſuperare Timaui. rerũq; caput Italiã atq; Romã uno impetu ſubigere poſset. Verũ parua urbs, & alioquĩ nobilis, tãtos eius conatus retinuit: Thaurinum appellauere maiores, noſtra ætas aliã uocat Albã, ad cõfluentes Danubij Sauiq; ſitã. Hanc primã oppugnare ſtatuit, propter oportunitatẽ trãſcundi fluminis. Iohãnes Capiſtranus ordinis Minorũ profeſſor, uitæ ſactimonia clarus,

ea tem=

ea tempestate Hungaros in arma publicis sermonibus excitabat. Qui ubi appropinquare Thurcas cœpit: nihil moratus, in Albam se contulit, haud paruam cruce signatorum manum adducens. Iohannes quoq; Huniades cõtractis raptim copijs, eo profectus ẽ. Cardinalis Budæ remãsit: auxilia undiq; dens. Rex ubi aduenisse Thurcas cognouit, nec uires Hungaris esse quæ tantam uim ferre possent, mobiles gentis animos ueritus, neq; satis tutam Budæ morã arbitratus: sub specie uenatiõis urbẽ egressus, in Austriã propere se recepit. Thurcas interim apud Albã castra metatus, summis uiribus eam urbis partẽ oppugnare adoritur, qua planus patuit aditus: dispositisq; tormẽtis raræ atq; insolitæ magnitudinis priores muros aperuit. Vacuũ haud paruũ spaciũ intus erat, usq; ad murũ alterũ. Hic cruce signati stationes habuerũt. Parũ tecta armis aedes, gladijs hastisq; tãtum hispida, uerũ seriositate animi, & cœlesti auxilio tuta. Ingressi p muri ruinas Thurcæ, atrox cũ his prælium cõmisere. Capistranus ex turri clamitans Christianos hortari, uexillum crucis ostendere, opem de cœlo promittere, maledicere hostibus, dei præsentiam implorare. Huniades modo huc modo illuc cũ globo militum currere, instaurare ordines, pro fessis ualidos, pro saucijs integros suffiere: ĩpatoris ac militis officiũ exeq. Pugnatũ ẽ summa utriq; ui: mõ nostri, mõ Thurcæ pedẽ referre. Hinc uiuẽtiũ clamor, inde morientiũ exaudiri gemitus. Audacores, primiq; bellatores cõfossi gladijs cadere,

super

ſup cadauera paſſim ſtrata belligerari: pulſi extra mœnia hoſtes. Inſtante ſuo imperatore, urgente, caſtigante, thurcæ iterum irrumpere, iterum pugnare: acriter Chriſtianos in ultimum diſcrimen adduxere. Poſtremo Chriſtiana uirtute repulſi, denuo periculi magis q̃ pudoris anxij, oppidum fœda fuga reliquere. Rurſus ſequentibus crucæſignatis, extra muros pugnam inſtaurare: Mox ex propoſito fugere, & quã remotiſſime ab oppido Chriſtianos protrahere. Interim aciem a latere immittere, quæ reditum in urbem egreſſis intercipiat: furentes noſtri ac uictoria exultantes, in quod præcipitarentur diſcrimen non aduertere, paulum proœſſuris & a fronte & a tergo periculum imminere. Vidit ex muris Capiſtranus trãſuerſam hoſtiũ aciem, inſidias q̃; cognoſcens, reuocare ſuos cœpit. Cum parum exaudiretur, tympanis ac tubis confundentibus uocem, præceps in pugnam dilabitur: atq; inter duas acies, inter tela uolantia peruarrens, clamoribus ac ſignis crucæſignatos redire coegit: apud quos nulla erat Huniadis uel fides uel autoritas, quorum magna pars Theutonica fuit, Hungarico infenſiſſima generi. Fraudati magna ſpe Thurcæ in Caſtra redierunt: cum quatuor & uiginti horis inter diu noctuq;, nunc muros quatientes, nunc manu pugnantes prælium protraxiſſent. Multi ex utraque parte cæcidere: plurimi ex Thurcis: & hi quidẽ præſtantiores. De cæſis hoſtibus uaria ſentia eſt. Quidam ſuper quadraginta milia perijſſe tradiderunt: nõ nulli

Fuga Turcarum.

nulli uiginti milia cæsa fuisse affirmant: Alij ad summum quatuor milia cæsa fuisse dicunt: quod nobis infra uerum esse uidetur. Neq; enim in tanto exercitu uideri clades ea occidio potuisset. Maior profecto iactura tantum imperatorem fugere compulit: qui sequenti nocte inconsis castris ac machinis, cum toto exercitu trepidus abijt. Nec tam audax superbusq; uenerat: quam timidus demissusq; fugam arripuit. Traditum est sub pupilla confossum salutem desperasse, uulnus eius obsidioni finem dedisse: inter fugiendum plures quam in acie perijsse. Victoribus ea tantum præda relicta est, quæ non potuit ignis absumere: tormenta scilicet ænea, & arietes ferro graues, machinarumq; ingens uis.

Huniades & Capistranus huic bello interfuere, uterq; rẽ gestam scripsit, neq; alterius mentionẽ fecit: alteruter solidam sibi rei gestæ laudem usurpauit. Ingens dulcedo gloriæ: facilius contemnenda dicitur, quam contemnitur. Spreuerat Capistranus seculi pompas, fugerat delicias, calcauerat auaritiam, libidinem subegerat: contemnere gloriam non potuit. Qui summo pontifici bellum, atq; exitum belli describens, nulla Huniadis, nulla Cardinalis facta mentione, totum suum esse dixit, quod gestum erat: quamuis deum in primis victoriæ confessus fuerit autorem. Nemo est tam sanctus, qui dulcedine gloriæ non capiatur. Facilius regna uiri excellentes quam gloriam contemnunt. Verum paulopost & Huniades & Capistranus alter morbo alter senio obiere.

Capistranus gloriæ cupidus.

obiere. Felices animæ quibus tam claro peracto prælio, tanto populorum fauore quæsito, ægra reliquere corpora datum est.

De interfectione comitis Ciliæ per Ladislaum Huniadis filium patrata.

CAPVT LXVI.

LAdislaus audita Huniadis morte, suadente Ciliæ comite in Hungariam redijt, duobus sibi ut uidebatur æmulis liberatus: altero qui fraude, altero qui ui suum regnum appeteret. Non minus Huniadis obitus, q̃ Turcarum afflictus cordi fuit: qui sublato aduersario Hungariam iam sibi parare non dubitat. Cæca humanæ mentis iudicia, sæpe læta pro tristibus, pro lætis tristia ducant: futuri nulla homini certitudo. Nemo nouit quid uesper uehat: nemo tam superis amicus est, ut crastinam sibi lucem promittere possit. Multi dum se credidere deiectos, in sublime rapti sunt: multos exilia claros fecere, & optata consecutis sæpe numero exitio turpitudiniq; fuerunt. Comiti multo salubrius fuerat Huniadem uiuisse: qui Hungariam suæ necē destinetam clausisset. Nunc metu uacuus, regem in Albam ducit, hostium spolia recogniturum: & campos uisurum ubi prælia gesta, ubi barbara castra fuere. Eam urbem Ladislaus Huniadis filius, ualido præsidio retinebat. Qui uenienti regi, purpuratis, togatisq; portas aperuit: armatorum arcter quatuor milia ab ingressu prohibuit. Hic dū mora trahitur, rem diuinam spectante

rege

rege; consiliũ de morte comitis in abdito conclaui procères ineunt. Vocatus eo comes, an iret aliquandiu hæsitauit. Exin diploide uix penetranda ferro indutus, profiaſãtur: Venientem Ladislaus proditorem compellat, qui patri ſæpe neæm parauerit, infenſumq; ſibi regẽ reddiderit, nunc diem ueniſſe quo ſcelerum pœnas luat. Sunt qui comitem prius arguiſſe Ladislaum dicant, tanquam regi rebellem: qui eius armatos intrare oppidum uetuiſſet. Illud conſtat, comitem arrepto ex manu armigeri gladio, Ladislai caput petentem, nonnullos interiecíſſe manus, digitos amputaſſe: exorto clamore Hungaros irripuiße, defendentemq; ſe magno animo comitem, multis confoſſum uulneribus obtrũcaße. Nec moratos, ea nouitate regem peraulſum adeuntes, occiſi regni hoſtem dicere: digna meritis præmia reddita. Regi nihil timendum eße, cuncta eius imperio patere, nunc regnum eius inapere, prius apud comitem fuiſſe. Rex quãquam uehementer commotus erat tam atroci fa ãnore, ſupra tamen q̃ eius ferebat ætas dolorem atque uim compreßit: nec dubitauit ui cæſum comitem profiteri. Amicis uero circunſtantibus, ferendumq; quodcunq; id eſſet dicentibus: atqui ſic neceſſitas, inquit, exigit. Ferendum eſt quicquid uitari non poteſt. Ademptam comiti uitam reddere non poßumus. Ille ſuo fato functus eſt nobis nunc noſtra manent, quæ deus optimus maximus meliora faxit. Iußitq; defuncti cadauer plaustro ĩpoſitũ Ciliã deferri: atq; in ſepulchris maiorũ cõdi.

De laude

De laude Iohannis Huniadis per regem Ladislaum pronunciata.

CAPVT. LVXII.

Cõsolatur rex Ladislaus uxorẽ Iohãnis Huniadis maritum mortuum lugẽtem.

IPse autem rex, Alba relicta comitante Ladislao, Budam repetere statuit: inter equitandum ad oppidum Huniadum peruenit. Ibi coniunx Huniadis obuiam facta est, ob mortem mariti lugubri ueste induta: puellæq; quæ circa eam erant deiectis in terram uultibus pullis amictibus mœrorem præ se ferebãt. Rex matronam complexus: indigna sunt, inquit, hæc uestimenta quæ ob mortẽ uiri tui deferas. Iohãnes Huniades de morte trãsiuit ad uitam. Ille Hungariam Christo, mihi regnũ seruauit, Christiani nominis hostes fudit, fugauit, perterruit, pacem Hungaris peperit, salutem cunctis fidelibus aperuit. Fortia eius facta etiam hostes admirati sunt: & uitam & mortem posteritas consecrabat. In prælio strenuus, domi mitis: in bello uicit hostes, in ægritudine seipsum superauit. Consilio ac manu suas acies sustentauit: perfregit hostiles. Vbi adesse extremum uitæ tempus agnouit, & urgere uim morbi, non est passus domi niam corpus ad se deferri, neq; enim dignum existimauit seruum a domino uisitari, surrexit e lectulo q̃uis labentibus membris: & cum deficiente uirtute suis pedibus ire non posset, in ædem se uehi sacram iussit. Ibiq; de more Christiano, si qua extabant rerum humanarum uestigia sordium, confessione detersit: & sacrosanctam accipiens eucharistiam, inter sacerdotum manus terrena fa-

na fastidientē animam exhalauit. Et quo illū migraße credimus, nisi ad eū pro quo tot bella depugnauit? Ad impatorem suū perrexit fortis miles: cum Christo regnat, qui pro Christo tot periculis se obiecit. Iam pridē debitum sibi cœlum tenet: non est cur diuinitate fruentem lugere oporteat. Congaudere gaudenti æquius censeo. Facescant intempestiuæ lachrymæ, superuacaneiq; luctus, absit omnis mœror atq; in primis lugubres habitus, pullasq; uestes exuite. Atq; his dictis, purpureas tunicas auro distinctas afferri iußit: easq; uiduæ ac filijs dono dedit. Puellas quoq; sua dignitate donatas, mutare habitum increpauit: totumq; diem lætitiæ dari. Conuiuia demū splēdide apparata: iter epulas & uina saltatū cātatūq;, quasi cælebres nuptiæ p lusum & iocū actæ.

De captiuitate filiorū Iohānis Huniadis, & de collatione Ladislai filij eiusdem senioris.

CAP. LXVIII.

HIs blandimentis allecti Huniadis filij: nihil iam dudū ex cæde comitis in caput suum uerti poße confidebant. Itaq; posito metu, regē usq; ad Budā secuti sunt: aulamq; in primis æstimati cultiq; frequentabant. Verum amica comitis regias aures dietim pulsare, illustrē principē auunculū regiū sine causa necatū cōqueri: maiestatē grauißime læsam dicere. Inultum tam atrox scelus relinquendum nō esse: corrigendū audacē iuuenem, ac temerariam audaciam nisi mature coercatur, in furorem uerti. Nullum inueniri clementem uirū qui

iuuentutem crudelitate insigniuerit. Arma in manus ne pharij adolescentis periculosa esse: ausurum proculdubio etiam in regem, qui regi proximum obtruncauerit. Iám illi regnandi spem factam, patrẽ eius idẽ conapiuisse: animum seni, non uoluntatem defuisse, grauiorem ætatem discrimina quæq; meturi, iuuenem quodauq; libuit factu facillimũ credere, per æqua & iniqua ad regnum tendere. Occurrendum priusq; malũ amplius serpat: in Ladislao & facta & meditata inueniri facinora ultimo supplicio digna. Rex siue ijs motus, siue suapte natura inæensus, designata hora qua filij Huniadis ambo in regiam concessissent, armata iuuenum manu portas claudi iubet: adolescentesq; captos in carcerem rapi. Cũ quibus & Iohannes episcopus Varadinensis, raræ uirtutis ac facundiæ, & pleriq; alij comprehẽsi sunt, tã q̃ cædis comitis, & insidiarum quæ regi pararentur cõscij. Ladislaus quatuor & uiginti natus annos, egregio corpore adolescens, flauis de more crinibus super humeros passis, reuinctis post tergum manibus, talari atque aurea ueste indutus, & eadem fortasse q̃ sibi pauloante rex donauerat, in publicum producitur. Erecta ceruice, oculos hinc & illinc spectantibus, impauidus atq; intrepidus ad supplicium pergit. Vbi ad locum uentum est quo ceruix amputanda erat: iussus genua flectere, pauca prius pro sua excusatione locutus, carnifici paruit. Præco cui damnatorum crimina publicare mos est: impetrato silentio, nihil aliud dixit: nisi eo modo corrigi, qui do=

qui domino suo infideles essent. Carnifex religata Ladislai coma ne collum impediret, iussus peraurere, nutãs libansq; uix tandem quatuor ictibus candidam ceruicem abscidit: atq; ita nobilis adolescens occiso comite parentauit eius in uinculis retentus est. Episcopus Varadinensis, multum instante Cardinale Sancti Angeli, qui tum legatum apostolicum agebat, Dionisio episcopo Strigoniensi, eidem quoq; Cardinali & pari legatione fruenti, secundum canones iudicandus traditur: de cæteris captiuis suspensum iudicium, qui tamen paulo post fractis carceribus euasere. Rex Budæ non diu moratus in Austriam se recepit, Matthiam Huniadis filium coeuum, captiuum ducens. Cum per Strigonium iter faceret, uocatum ad se Iohannem Varadinensem præsulem, bono animo esse iussit, ijs uerbis usus: Cum essem Budæ, fecã qd uoluere Barones: neq; enim mei iuris eram. Quod te cepi illorum fuit: q̃ te supplicio culpaq; libero, meum est. Spectata mihi tua uirtus, nihil de te sinistrum credi sinit. Abi, & quem gessisti hactenus episcopatum gere.

Ladislaus gladio percutitur.

atq; ita et c. Hic locus nobis nõsatis integer uidetur, nec tamẽ aut qcq̃ detrahere aut ex nostro aliqd adijcere aut si sumus: sed studio si lectoris arbitrio relinquimus emendandum.

DE CONIVGE REGI TRADENDA.

CAP. LXIX.

IN Austria de coniuge regi tradenda diu cogitatum, multæ uirgines offerebantur, tantũ coniugũ expetẽtes. Verum nobilissimo regi quæ coire merito posset,

nulla dignior uisa est Magdalena, Caroli regis Franciae filia, tum propter ætatem conueniente, egregiã formam, pudicos mores, tum propter sanguinis excellentiã raramq; nobilitatem & maiorum eius late gloriã. Placæt legatos mittere, qui sponsam petant: de loco nuptijs eligendo contẽtio exoritur: Hũgari budam, Austriales Viennã, Bohemi Pragam tantæ celebritati deputandam aiunt. Diu res trahitur nutante rege. Ob eã causam Georgius Poggiebradius cum octingentis expeditis equitibus in Austriam usq; ad Danubium profiscitur: magna se habere dictitans, quæ regi pandat. Tranare iubus atq; urbem ingredi, Viennam sibi suspectam ait. Rogatus per nuncios quæ uelit pandere, negat se alteri q̃ regi arcana dicturum: non esse ab re trans fluuium regem pergere. Eundum ne fuerit, aliquantisper hesitatum. Senatui non placæbat tantum licentiæ dare subditis, insolentes eo modo fieri, & maiestatem uilescere. Ladislaum gubernatoris mouebat autoritas: & aliquod sub esse arduum existimabat. Neq; latebat eũ honestatem utilitati cedere: ac tempori seruiendum esse. Perrexit igitur inermis ad armatum: tria milia equitum secuta, togatus magis q̃ loricatus exercitus. Tentoria in ulteriore Danubij ripa protensa, dimisso spacio inter bina castra: & tabernaculum in medio collocatum, in quo rex cum gubernatore conueniret. Quatuor diebus colloquium productum est: rex per noctem in urbem redijt. Primus congressus publicus fuit: in quo salutatio de more facta, & honos

honos regi habitus. In altero atq; item altero, duo tantũ sermonis testes adhibiti. In quarto semotis arbitris, solus cum rege Georgius tabernaculum introiuit: uerba inter eos habita non sunt prodita. Ex ijs tamen quæ postea secuta sunt, manifestum, de transitu regis in Bohemiam fuisse tractatum. Vbi sermone sæpius habito non coiere uoluntates, indignabundus Poggiebradius minabũdusq; retro in Morauiam iter flexit. Regi haud salubre consilium uisum est, dimisisse hominem male pacatum quẽ penes regni potestas esset: qui nocere pariter ac minari posset. Misit, ergo primores ex aria proceres, qui placatum retraherent, sin minus, facturum postulata regẽ promitterent. Inuentus in itinere, nec de reditu uerbũ fieri passus est: nec de sententia sua quicquam detraxit. Pro missus itaq; in Bohemiam regis transitus: & nuptiarum sollẽnitas Pragæ destinata. Nec dicto fides defuit. Ordinatis Austriæ rebus, etiam ante diem dictam ingenti rex apparatu Bohemiam petijt. Intranti Pragam, Rochezana cum sacrilego presbyterorum comitatu pompam ducens, obuiam uenit: & habita oratione, fausto felicitq; reditu congratulatus est, uix admonente Poggiebradio rex gratias egit, hæreticam ac pestiferum torui oculis clerum inspiciens. Vbi uero maioris ecclesiæ sacerdotes sacra ferentes occurrerant, hos, inquit, dei ministros agnosco: atq; ab equo prosiliens, consalutatis omnibus, sacram crucem osculatus est. Erant enim Romanæ fidei sectatores, qui pro testamento dei exilium

longo tempore paßi, Sigismundi tandem uocatione sua loca, recuperauerant. Hæc Ladislai pietas multorũ offendit animos: qui Rochezanæ studebant ineptijs. Suppressum tamen ac dißimulatum odium. Inde duæ legationes mißæ altera, ad imperatorem Frederiam de pace actura, in qua prinæps fuit Eizingherus: altera ad Carolum Franciæ regem, eius filiam petitura. In hac primas partes geßit Vlricus Patauiensium præses, moribus ac doctrina præditus: quẽ tradunt octogunta equos Albicantes duxiße. In ea legatione septingenti equites profecti sunt, quadrigæ auratæ, matronæ ac uirgines splendido apparatu quæ sponsam ducerent: uestes præterea donáq; tanto matrimonio mißa. Tertia quoq; legatio ad Calixtum pontificem maximũ decretaerat, quæ controuersias de religione dirimeret: regnumq; Bohemorum Romanæ ecclesiæ coniungeret. Super his quarta aura regis urgebat animum, comparandi contra Thurcas ualidi exercitus: quo tandem nostra ætate scelerata machumetis superstitio pelli ab Europa posset. Iam de concordiæ formula cum Frederico conuenerat, instrucbantur regiæ nuptiæ maximo sumptu, splendidißimo apparatu: imperator & augusta uocati, ambæ regis sorores cum uiris eam celebritatem accessuræ ferebantur, Saxoniæ, Baioariæ, Slesiæ, Franconiæ, Rheni principes: multi quoq; ex Gallia reguli, uenturos se promiserãt: non solum nuptias ornaturos sua præsentia, uerum etiã tuenda republica Christiana contra Thurcas actu-

ros. Sed

ros. Sed hos tãtos cogitatus, has pulcherrimas institutiones. tãtũ rerũ ordinẽ immatura mors ac repẽtia regis interrupit. Incertæ uanæq; cogitationes hoĩm: futurum quicquid cæca caligine deus occuluit, ipse sibi gubernacula retinet uniuersi. Nihil sine suo nutu mortales agitãt. Sapienter ab eo iustæq; cuncta reguntur: sæpe in conspectu eius æquissima sunt, quæ nobis uidetur iniqua. Nihil perperam, nihil temere, diuina maiestas agit: nos cæcuersamur in tenebris minimũ est quod cernimus. Ad regimẽ animæ nostræ liberum nacti sumus arbitrium: ad saluandas animas lux reddita Christianis. De regimine ciuitatum, de muttatione regnorũ, de orbis impio, minimum est quod homines possunt, magna Magnus disponit Deus.

De infirmitate & morte Ladislai Regis.

CAPVT. LXX.

LAdislaus igitur x. Calen. Decembres, hora circiter duodecima noctis, ægrotare cœpit. Sunt qui ulcere pestifero peraussum igume dicant: pleriq; nullum pestilentiæ signum apperuisse. Verum mihi ita res cõscripta est ab his qui diligenter, tum medicos, tũ cubicularios audiuere. Sederat in iudicio rex quod de nobilitate inter Poggebradum & Cernhaoram Morauum magnis contentionibus agebatur: ita ut alter alterum ad duellum prouocarit. Neque de more suo indutus prodierat, linea tantum indumenta susceperat: & desuper pscũ habitũ, quam uocant schubã. Neq; toto auditorio

redire uisus, tristem uultum notauere omnes. Id signũ præsagientis ægritudinis iudicatum: Dimisso tribunali, cœnauit inter purpuratos: composito ac graui sermone usus. Post multam noctem in cubiculum ductus, oblatas rapulas, quæ apud Bohemos dulcissimæ sunt, auide commedit, sicramq; bibit: sermones haud quaq; tristes inter cubicularios miscuit. Priusq; lecto decumberet, orationem de more apud superos habuit: qua finita, grauatum se dixit, & stomachum uehementer dolere. Cui unus ex cubicularijs nationẽ Bohemus: Ascẽde, inquit, stratum: dolorem somnus excludet. Paruit rex: quictiq; se tradidit: Cumq; ad horam dormiuisset, uocato iterũ cubiculario, uim doloris qui sensim crescæret, intolerabilem esse ait. Ille de se iudicium faciens, nihil somno melius affirmare: sic dolorem cessurum dicere. Iam noctis hora xiij. ferme affluxerat: regi nulla quies dabatur. Ne tamen cubicularijs molestus esset: dolorem in diem tacitus pertulit. Tum media accersiti quod suarum partium erat desperata salute fecerunt. Georgius & ipse uocatus peruenctari ex rege cur doleret, quid morbi esset, spem bonam præbere, ne sibijpsi deesset hortari: peteret quæcunq; uellet omnia in arbitrio suo posita: mandaret parere cupientibus. Ad quem rex: Tua mihi Georgi iam pridẽ cognita fides, spectataq; uirtus est: per te Bohemus usq; in hanc diem me regem appellauit. Speraui potiturum regno, quod ipse paraueras, nunc contra supi iubent. Mihi moriendũ ẽ: regnũ in tua manu erit.

Duo

Duo ex te peto: Alterum, ut prouinciales iuste regas, pupillis, uiduis, imbecillisq; rectum iudicium patrocinũq; ne subtrahas. Alterũ: ut qui me secuti sunt ex Austria cæterisq; prouincijs in patriam suam inuiolatos remittas. Hoc mihi supremum beneficium ne deneges. Præmaturas regis cogitationes Georgius esse respondet. Futurum breui sospitem: ex suo arbitrio regnaturum: desineret ea proloqui quæ & sibi incommoda & alijs forent molesta. Tum rex apprehensa manu Aie, inquit, promitte quod cupio: nam me mori certum est. Si feceris quæ iubeo, deum propitium tibi reddam. Neq; enim ita uixi, ut cœlũ mihi negari putẽ, pro cœlestibus terrena relinquo: tu caue postulatis aduersari. Non potuit tenere lachrymas Poggiebracius, deditq; fidẽ facturum qd̃ rex imperaßet. Finito sermone intromißis sacerdotibus de curatione animæ actum: Christiano more sacramenta exhibita. Rex ornamẽta sua Pragensi ecclesiæ legauit, iußitq; crines inauri modum fulgentes: ne qua superesset uanitas, amputari. Id ministri causas more nectentes neglexere. Vbi anima ægra amplius demorari non potuit, sacram candelam petijt, eamq; manu præhendit: & intuens saluatoris imaginem crucifixi orationẽ dominicam dicere orsus ad finem usq; perduxit. Pronunciatisq; ultimis uerbis, Sed libera nos a malo, nihil amplius locutus: non extrema pati sed quietem arripere uisus mortalis uitæ lumen reliquit. O imbecillem humanæ naturæ conditionem. O inanem mortalium gloriam.

Moritur Ladislaus.

O cæcas hoīm mētes: quid iactamur, quid extollimur? Quid est q̃ dignitates, opes, potentiā, tātope flagitanus? Perpetuo his frui, cui datum? Ladislaus nobilissimus adolescens duodeuiginti natus annos: in ipso ætatis flore, in ipso gloriæ culmine, tot regnis, tot gentibus imperās, tot delicijs atq; opibus affluens, inter tot auxiliantium manus, intra sex & triginta horas postq̃ ægrotare cœpit extinctus est.

De opinione & causa infirmitatis & mortis regiæ.

CAPVT. LXXI.

MOrtē eius alij morbo, alij ueneno imputauere. Media Theutones, quorū potessima corpis cura fuit, in Austriam reuersi palam dixere, q̃ primū ægrotare rex cœpisset se uocatos: manifesta mortis ac ueneni signa comprehēdisse, neq; ausos in aliena terra manifestare quæ uiderant, timuisse potentiam eorum quorum scelere rex perijsset, regi clam aperuisse omnia, respondisse illum non ignorare toxicum datum, silentiū imperasse, ne regiæ morti suam adijcerent. Senatus Viēnēsis ubi uulgari eam famam animaduertit, medicorū uerbū inde fieri prohibuit, ne Bohemorū aduersus se ferocia prouocarent. Qui uiolentā mortē dicant, Poggiebracū & Rochezanā criminantur. Poggiebracū tum regi fuisse infensum cū ad Danubiū usq; profectus Viēnā ingredi noluit, nō sine cā suspectū ei regē fuisse. Cōscias mali mētes metū implere, quis integer est animus, his oīa tuta uideri. Ab eo tpe regiæ uitæ patas insidias.

Rocheza-

Rochezanam nunq̃ regi placuisse: idq; palam factum, cum sicut ante diximus, sacra ferentem contempsit. Nec me latet fama uulgatum esse, idarco regem apud Pragã nuptiarum cælebrationem decreuisse, ut concurrentibus eo Catholicis principibus potenti manu hæreticos comprehenderent, finẽq; tandẽ Hußitarũ insaniæ daret. Id præsensisse Rochezanã & Poggiebradiũ, necẽq; regi pro sua salute machinatos. Mihi quid horũ uerius uideatur nõ facile dixerim, neq; ærta pro incertis ausim affirmare. Aliorũ dicta recẽseo: et plura scribo q̃ credo. Illud cõstat, præter Rochezanã, cui regiã mortẽ nemo nõ acceptißimã iudicauit, et Georgiũ, reliquos regni proceres extincto rege in magno mœrore fuisse, & publicũ toto regno luctũ, qui ad Vij. Cal. Decẽbres cõtinuatus ẽ. Tũc regia põpa pactis exequijs defuncti corpus ĩ sinu prosui sui diui Caroli Romanorũ impatoris sepultũ: circũuectio p urbẽ more maiorũ neglecta. Dum hæc scribo Alphõsi regis Aragonũ, cui præsentẽ historiã dedicauerã: multis formidatus, pluribus exprecatus, mihi quidẽ acerbißimus nũcatus ẽ obitus V. Calẽ. Iulij clausisse oculos traditur: Hispaniæ atq; Italiæ rebus aliam formã præbiturus, lugẽdũq; camenis fatũ: & ingẽs disertis iactura uiris. Vtinã suæßori cura uirtutis sit minorq; seculo nostro calamitas ingruat q̃ timemus. Nos opi quod iã requirit summã admouemus manũ. Georgius ea die q̃ inter mortẽ Ladislai & funeris eductionẽ media ĩteræßit, acersitis proceribus gubernationem

tionem suam non expiraße regis obitu dixit: prouinciam usq; ad penthecosten commissam sibi fuisse affirmans. Arma tenenti, nemo finitum morte mandantis imperium obijcere ausus. Pragenses gubernationi suae nihil morati se commisere. Matthias Huniadis filius ex Vienna ductus qua die rex obijt Pragam applicuit, atq; in potestate Georgij factus est. Nec diu postea rex Hungariae designatus, magnis sponsionibus dimißus, e carcere uolauit ad regnum. Aduenae qui Ladislaum secuti fuerant, suam quisque domum petiere.

De Georgio Poggiebraco, rege Bohemorũ sextodecimo. CA. LXXII.

EXinde constituta die qua nouus rex eligeretur multi tractus habiti: Carolus rex Franciae, qui filiam Ladislao desponderat: regnum alteri ex filijs suis petere, aut ei committi, cui filiam tradere non dedignaretur. Casmirus rex Poloniae sororem defuncti regis sibi nuptam eße aiebat, eiq; regnum deberi. Pari ratione Gulielmus Saxoniae dux utebatur, cui soror natu maior nupsißet. Fredericus imperator eiusdem regni ordinationem suam esse affirmabat, in qua feudi solennia neglecta fuißent. Nec sine spe Sigismundus & Albertus Austriae duces fuere, qui defiaente rege Bohemiae sine uirili sobole ex Austria uocandum uetri foedere principem norant. Rochezana uenenorum sator crebris sermonibus usurpare, aut regem suae profeßionis

fessionis eligendum esse, aut si nemo tanto fastigio dignus uideretur, Hebraico more iudices assumendos, ueterisq; legis exempla memorans. Vbi dies constituta illuxit: auditis legationibus in conuentu procerum, utilitate regni disqussa. Georgius Poggiebradius rex pronunciatur, militiæ domiq; apprime clarus, cui ad res gerendas nec consilium nec ætas deesset. Ea res nouati regis maxime suspitionem auxit. Ipse ex prætorio primum ĩ ædẽ beatæ Mariæ ubi Rochezana præsidet solẽni põpa deductus deo gratias egit, ibiq; nouello regi publica salutatio exhibita. Mira rerum mutatio, & nouus siderum influxus. Duo potentissima regna eodem tempore rege orbata, ex nobilissimo atq; altissimo sanguine ad mediocris generis homines peruenere. Sic deo placuit, ludere fortunam dixisset antiquitas, Nos diuinæ prouidentiæ cuncta tribuimus. Vtriusque regis electionẽ nonnulli calumniantur: uim adhibitam dicunt, neq; iure ualere qd̃ metus extorserit. Nobis psuasum est, armis acquiri regna: non legibus.

Breuis de uita Aeneæ Siluij commemoratio.

SEna urbs Ethruriæ est, octingentis stadijs a Roma seiungitur. In qua Aeneas Siluius ortus, ingenue educatus, bonas literas gnauiter amplexus est: in quibus strenue adeoq; feliciter se gessit, ut Delphicam laureã hisce meruerit. Hinc ob eruditionẽ uitæq; integritatẽ, in patriæ suæ Senæ episcopum electus est. Inde Romanus pontifex eum Cardinalitio Galero donauit. Postremo in sedem apistolicam exaltatus est, ac Pius papa secundus appellatus. Vixit post ortũ Seruatoris ãrãter annum Mill. quadringentesimũ quinquagesimũ septimum: quo tempore regnabat Georgius Poggebradius, Bohemorum rex deãmus sextus.

Excusum Coloniæ Agrippinæ, apud Heronem Alopecium, Anno. M. D. XXIIII. Mense Octobri.

Biblioteka Śląska
229341 I
MF
kdd — 496/63 90000 szt